

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

ANA VE ÇOCUKLARA SALNAME
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGÜR YÜCEL

GAZİANTEP
Ocak 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH
ANA BİLİM DALI

ANA VE ÇOCUKLARA SALNAME
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZGÜR YÜCEL

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. YUNUS EMRE TANSÜ

GAZİANTEP
Ocak 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH
ANA BİLİM DALI

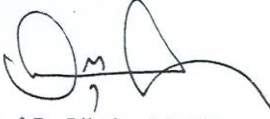
ANA VE ÇOCUKLARA SALNAME
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez Savunma Tarihi: 09.01.2014

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Hüseyin BAYRAKTAR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Bilgehan PAMUK
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ
Tez Danışmanı

Jüri Üveleri:

Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Yrd. Doç. Dr. Murat ÇELİKDEMİR

Yrd. Doç. Dr. Kaan BÜYÜKİKİZ

ÖZET
ANA VE ÇOCUKLARA SALNAME
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜCEL, Özgür
Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ
Ocak 2014, 135 Sayfa

Bu çalışmada, 1927 senesinde çıkarılan ‘‘Ana ve Çocuklara Salname’’ adlı salnamenin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Özellikle Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında Tıp Bilimi’nin gelişim seviyesini gözler önüne sermekte ve bu bilimin günümüzle olan seviyesini karşılaştırma imkânı vermektedir. Ana ve Çocuklara Salname o günün annelerine, çocuklarının sağlıkları konusunda birçok günlük pratik bilgi vermekle birlikte, dönemin şartlarında var olan önemli hastalıklara karşı korunma yollarıyla ilgili de anneleri bilgilendirmiştir. Bu salname Himaye-i Etfal Cemiyeti (Günümüzde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) bünyesi altında çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana, Çocuk, Salname, Himaye-i Etfal Cemiyeti, Tıp

ABSTRACT
SALNAME FOR MOTHER AND CHILDS

YÜCEL, Özgür
M.A. Thesis, Department Of History
Assistant Professor Doctor Yunus Emre TANSÜ
January 2014, 135 pages

In this thesis, the transcription and evaluation of the *salname* –annual-named “Salname for Mother and Childs” published in 1927. It, espacially in the first years of the Republican period, displayed the level of medical sciences and gave way to opportunity of comparison to today’s medical sciences. “*Salname* for Mother and Childs” had practical knowledge about the child’s healths and significant diseases in the period and protection ways of them for the mothers. This *salname* was published by *Himaye-i Etfal Cemiyeti*.

Key Words: Mother, Father, Childeren, Salname, Himaye-i Etfal Cemiyeti, Medicine

ÖN SÖZ

Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi içinde herhalde en önemli dönemi kuruluşunun ilk 10 senesidir. Avrupa'nın önde gelen devletleri edebiyat, bilim, sanayi gibi birçok alanda bizden çok ileridir. Savaş yıkıntılarının üzerine kurulan fakat genç ve dinamik bir Cumhuriyet'tir. Mustafa Kemal Atatürk bu dönemde birçok reform hareketleriyle çağdaş dünya seviyesine gelebilmek için büyük mücadeleler vermiştir.

Bu salname yazıldığı dönem itibariyle bizim için önemli bir döneme gelmektedir. 1927 senesinde yazılmaya başlayan bu eser o günkü şartlarda Tıp biliminin Türkiye'de hangi şartlarda olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu da bize o günün dünyasıyla Türkiye'yi mukayese etme şansı vermektedir. Bu sebeple Ana ve Çocuklara Salname adlı eserin önemli olduğunu düşünülmektedir.

Salnameler, Türk Tarihi açısından önemli bir kaynaktır. Bu tez özellikle yakın tarihimiz açısından Tıp ve Tarih bilimi ile ilgilenenler için ışık verici bir eser niteliği taşımaktadır. Özellikle Tıp Bilimi adına araştırmaların son derece az olduğu düşünüldüğünde bu tezin bir nebze sağlık alanında yol göstereceği kanaati taşınmaktadır.

Tez konusunun belirlenmesi, çalışmanın yürütülmesi ve yazım aşamasında beni yönlendiren ve yardımlarını esirgemeyen danışman Tez Danışmanım Yrd. Doç.Dr. Yunus Emre TANSÜ'ye sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreçte yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Mustafa Demir'e teşekkür ederim.

Son olarak çalışmamızda manevi desteğini esirgemeyen çok değerli eşim Elif YÜCEL'e sonsuz teşekkür ederim.

Ocak 2014

Özgür YÜCEL

İÇİNDEKİLER

ÖZET	İ
ABSTRACT	İİ
ÖN SÖZ	İİİ
KISALTMALAR	V
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Giriş	1
İKİNCİ BÖLÜM	3
AMAÇ, KAPSAM, YÖNTEM VE LİTERATÜR BİLGİSİ	3
2.1. Amaç ve Kapsam	3
2.2. Materyal ve Yöntem	3
2.3. Literatür Bilgisi	4
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	5
3.1. ANA VE ÇOCUKLARA SALNAMESİNİN TRANSKRİPSİYONU	5
BÖLÜM 4	112
SONUÇ VE ÖNERİLER	112
4.2. Öneriler	123
KAYNAKÇA	124
ÖZGEÇMİŞ	126
VITAE	126

KISALTMALAR

Ans.	: Ansiklopedi
bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
Der	: Derleyen
Ed.	: Editör
Haz.	: Hazırlayan
H.	: Hicri
HTC.	:Himaye-i Etfal Cemiyeti
İHY.	:İstanbul Heyeti Merkeziyesi
M.	: Miladi
M.E.B	: Milli Eğitim Basımevi
Mad.	: Maddesi
R.	: Rumi j
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl
Vb	: Ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ

1.1. Giriş

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde birçok reform hareketleri yapılmıştır. Sözkonusu zaman diliminde Dünya'nın önde gelen devletleriyle aynı düzeye gelebilmek için büyük yenilikler yapmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde o dönemde genç bir Cumhuriyet olan vatanımızda bilim adamlarımız birçok çalışma yapmıştır. Yirminci Yüzyılın ikinci çeyreğinde çıkarılmaya başlanan ‘’Ana ve Çocuklara Salname’’ anne ve çocuklar için tıbbi birçok pratik bilgi vermiş ve onların hayatlarını kolaylaştırmıştır. Özellikle Tıp Tarihi çalışanlar için günümüze kadar geçen evrede Tıp Bilimi ne gibi gelişme evreleri geçirdiğini gözler önüne sermekte ve o tarihlerde sağlıkla ilgili ne gibi problemlerle uğraşıldığı konusunda aydınlatması bakımından önemli bir salname olduğunu düşünülmektedir.

Salname yazıldıkları dönem ile ilgili bilgi verdikleri için yazılan dönemle ilgili birçok tarihsel bilgiyi de gözler önüne sermesi bakımından önemli bir tarihsel kaynaktır. Bu nedenle bu salname de döneme bir ışık tutacağı için bizler için önemli bir kaynak olduğunu düşünülmektedir.

Farsça ‘‘Sal-yıl’’ ve ‘‘Nâme-mektup, kitap’’kelimelerinden müteşekkil ‘‘Yıllık’’anlamına gelen bir kelimedir. Salnâme geçmiş yıllardaki önemli olayları özetleyen, ait olduğu yılın kurumlar ve hal tercümeleleri gibi çeşitli konularda son durumu tespit eden, yılda bir kez çıkarılan dergi veya kitaptır

Osmanlı tarihi, teşkilatı, biyografileri, coğrafyasıyla ilgili ilk salname 1263 (1847) yılında Ahmed Vefik Efendi tarafından, Hayrullah ve Ahmed Cevdet efendilerin yardımları ve sadrazam Büyük Reşid Paşa'nın emri ile yayınlanmıştır.

Salnameler, gittikçe gerek sahife sayısı, gerek boy bakımından, büyümüşler; küçük punto harflerle yazılan bin sayfalık eserler haline gelmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin bütün memurları, rütbe ve nişanları ile bu eserlerde gösterilmiştir.

1297(1880) yılına ait 35. cild, litografya tekniğiyle basılan son Salname'dir. Sonrakiler matbaa harfleriyle basılmıştır. 1888'den itibaren Sicill-i Ahval-i Memurin dairesince, ¹bütün devlet ünitelerinde resmi bilgiler bir araya getirilerek tanzim edilmeye başlamıştır.

Salnamelerin ikinci Abdülhamid devrinde çıkanları en mükemmelleridir. Yalnız 1908'den öncekilerde hanedana ve yabancı hanedanlara ait bilgiler alınmamıştır. Bu devlet salnameleri dışında yine resmi nezaret ve vilayet salnameleri de vardır. Ayrıca Seraskerliğin çıkardığı 17 ciltlik Salname-i Askeri, 4 ciltlik Salname-i Nezaret-i Hariciyye, 17 ciltlik Salname-i Bahri, Maarif nezareti salnamesi, ticaret, nafia, maliye nezaretleri salnameleri ve 1916 yılında, heyetin hazırladığı İlmîyye salnameleri önemlidir.

Bunların dışında hususi salnameler de pek çoktur, İlki Ali Suavi Efendi'nin 1871'de yayınladığı Türkiye salnamesi ve Ebüzziya Tevfik Bey'in yayınladığı Salname-i Ebü'z-Ziyasıdır.

Birinci grup Devlet Salnameleri'dir. İlk defa H. 1263 (1847) yılında çıkartılan “Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye”ler.

İkinci grup “Vilayet Salnameleri”dir. İlk defa H. 1283 (1866) tarihinde Bosna'da yayınlanan Vilayet Salnameleri,

Son grupta ise Özel Salnameler yer almaktadır. Özel konulu, kişi veya kuruluşlara ait olan bu grup salnamelerin ilk örneğini H. 1290 (1873) yılında Ebuzziyâ Tevfik Bey tarafından hazırlanan Salname-i Hadika oluşturmaktadır.

---

¹ Cüneyd Okay. (1999) “Belgelerle Himaye-i Etfal Cemiyeti”, *Şule Yayınları*, S. 15, İstanbul, s 28.

2. <http://www.e-tarih.org/sozluk.php?sd=sozlukdetay&id=335>

3. http://www.mehmetturkan.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2:mt&catid=9:lm-makaleler

4. <http://kerimdemir.tr.gg/Salname-nedir-neyi-anlat%26%23305%3Br.htm>

İKİNCİ BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, YÖNTEM ve LİTERATÜR BİLGİSİ

2.1. Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı Osmanlı Devleti'nde başlayan Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde devam eden salnameler içerisinde, özellikle dergi salnameciliğinde sağlık alanında Tıp Tarihine ilgisi olanlar için önemli bir salname olan Ana ve Çocuklara Salnamesi'nin günümüz harflerine çevrilmesi ve değerlendirilmesi sonucunda bu salname örneği üzerinden salnamecilik geleneğinin Türkiye Cumhuriyeti'nde devam eden yolculuğunu ortaya koymaktır. Birkaç çalışmanın haricinde sağlık alanında çalışmalar mevcut değildir. Bu alanda bir fikir vermek amacıyla çalışma yapılmıştır. Ana ve Çocuklara Salname genel olarak değerlendirilmek suretiyle çalışma bitirilmiştir.

2.2. Materyal ve Yöntem

Çalışma dört ana bölümden oluşturulmuştur. Giriş Cumhuriyet dönemi Tıp bilimi ve Salnamelerle ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde Salname kelimesinin menşei ve Salnameler hakkında çeşitli bilgiler verilmiştir. Ayrıca salnameler bölümlere ayrılmıştır.

1927 tarihli Ana ve Çocuklara Salname, çalışma için Hakkı Tarık Us'un arşivinden alınıp, Osmanlıca belgeler günümüz harflerine çevrilerek transkribe edilmiştir. Bundan başka görsel ve yazılı materyaller araştırılarak toplanmak suretiyle incelendikten sonra çalışma için gerekli olan veriler bir araya toplanmıştır. Öncelikli olarak salnamelerle ilgili daha önce yapılan bilimsel çalışmalar toplanmıştır. Burada dikkat edilecek bir hususta özel salname alanında çok az çalışmanın bulunmasıdır.

Bu tez yapılırken birçok salname incelenip analiz edildikten sonra bu salname bitirilmiştir.

2.3. Literatür Bilgisi

Çalışmanın kaynağı Hakkı Tarık Us koleksiyonundan alınan 1927 tarihli “Ana ve Çocuklara Salname” Dergisi’dir. Tıp tarihi ile ilgili fazla çalışma bulunmamakla birlikte, bazı çalışmalar vardır.⁵

Tıp tarihiyle ilgili olarak önemli çalışmalardan birisi Levent Öztürk’ün, “İslam Tıp Tarihi” adlı çalışmasıdır. İslam ve Tıp Tarihi ile ilgili gelişmeler anlatılmaktadır.⁶

Başka bir eserde Thomas Sandoz’nun “Osmanlı’dan Alternatif Tıp Tarihi” adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada alternatif tıp ile ilgili tarihsel bilgiler yer almaktadır.

Benzer çalışmalardan biride Aykut Kazancıgil’in “Tıp Tarihi araştırmaları” adlı kitabıdır. Bu çalışmada Çanakkale savaşındaki tıbbi birçok belgeyle ilgili bilgi aktarılmaktadır.

Özgür Yücel’in “Tıp Tarihinden Esintiler” adlı kitabı da Osmanlı Devleti’nin Yıkılış döneminde birçok hastalık ve insan anatomisiyle ilgili bilgiler vermektedir.

Bu konuyla ilgili aynı doğrultuda hazırlanmış nadir başka kaynak bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. ANA VE ÇOCUKLARA SALNAMESİNİN TRANSKRİPSİYONU

Bütün Türk çocuklarının büyük hamisi münhibe-i azam Mustafa Kemal Paşa Hazretleri;

Türkiye

Himaye-i Etfal Cemiyeti

İstanbul Heyet-i Merkeziyesi

Himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezi her yıl donanmada annelere ve çocuklara mahsus bir salname tertib ve neşrine karar verdi.

Salnameye çocuklarla annelerine ve bütün ailelere faydeli sıhhi ve içtimai birçok malumat derc ve himaye-i etfal cemiyetine dair bir senelik icraat münhasıran ilave edilmeye beraber bu hususda Avrupa ve Amerika'daki neşriyat derecesinde salnamemizde mükemmeliyatına mümkün olduğu kadar itina kılındı.

Gayemiz ümid-i istikbal olan çocuklarımızla annelerinin muhafaza-sıhhatlerine ve medeni ve içtima-i malumatlarının tezyidine hidayet eylemekdir. Bu yolda en küçük bir muvaffakiyet ve müsret-i mültezim olur.

Syf 6

1927

Günler	Kanun-ı Sani	Şubat	Mart
Cumartesi	1	22	19
Pazar	2	23	20
Pazartesi	3	24	21
Salı	4	25	1
Çarşamba	5	26	2
Perşembe	6	27	3
Cuma	7	28	4
Cumartesi	8	29	5

Pazar	9	30	6	27	6	27
Pazartesi	10	31	7	28	7	28
Salı	11		8		8	29
Çarşamba	12		9		9	30
Perşembe	13		10		10	31
Cuma	14		11		11	
Cumartesi	15		12		12	
Pazar	16		13		13	
Pazartesi	17		14		14	
Salı	18		15		15	
Çarşamba	19		16		16	
Perşembe	20		17		17	
Cuma	21		18		18	

Syf7

1927

Günler	Nisan		Mayıs		Haziran	
Perşembe		21		19		16
Cuma	1	22		20		17
Cumartesi	2	23		21		18
Pazar	3	24	1	22		19
Pazartesi	4	25	2	23		20
Salı	5	26	3	24		21
Çarşamba	6	27	4	25	1	22
perşenbei	7	28	5	26	2	23
Cuma	8	29	6	27	3	24
Cumartesi	9	30	7	28	4	25
Pazar	10		8	29	5	26
Pazartesi	11		9	30	6	27

Salı	12		10	31	7	28
Çarşamba	13		11		8	29
Perşembe	14		12		9	30
Cuma	15		13		10	
Cumartesi	16		14		11	
Pazar	17		15		12	
Pazartesi	18		16		13	
Salı	19		17		14	
Çarşamba	20		18		15	

Syf 8

1927

Günler		Temmuz		Ağustos		Eylül	
Salı		19		16		20	
Çarşamba		20		17		21	
Perşembe		21		18	1	22	
Cuma	1	22		19	2	23	
Cumartesi	2	23		20	3	24	
Pazar	3	24		21	4	25	
Pazartesi	4	25	1	22	5	26	
Salı	5	26	2	23	6	27	
Çarşamba	6	27	3	24	7	28	
Perşembe	7	28	4	25	8	29	
Cuma	8	29	5	26	9	30	
Cumartesi	9	30	6	27	10		
Pazar	10	31	7	28	11		
Pazartesi	11		8	29	12		
Salı	12		9	30	13		
Çarşamba	13		10	31	14		

Perşembe	14		11		15	
Cuma	15		12		16	
Çumartesi	16		13		17	
Pazar	17		14		18	
Pazartesi	18		15		19	

Syf 9

1927

Günler		Teşrin-i Evvel		Teşrin-i Sani		Kanun-ı Evvel	
Perşembe		20		17	1	22	
Cuma		21		18	2	23	
Cumartesi	1	22		19	3	24	
Pazar	2	23		20	4	25	
Pazartesi	3	24		21	5	26	
Salı	4	25	1	22	6	27	
Çarşamba	5	26	2	23	7	28	
Perşembe	6	27	3	24	8	29	
Cuma	7	28	4	25	9	30	
Cumartesi	8	29	5	26	10	31	
Pazar	9	30	6	27	11		
Pazartesi	10	31	7	28	12		
Salı	11		8	29	13		
Çarşamba	12		9	30	14		
Perşembe	13		10		15		
Cuma	14		11		16		
Cumartesi	15		12		17		
Pazar	16		13		18		
Pazartesi	17		14		19		

Salı	18		15		20	
Çarşamba	19		16		21	

Syf 10

1927

Müslümanların Dini Mübarek Gün ve Geceleri

Regaib gecesi	6 - 7 Kanun-1 Sani
Miraç gecesi	30 -31 Kanun-1 sani
Berat gecesi	17 -18 Şubat
Ramazan ayı	5 Mart 2 Nisan
Kadir gecesi	30 -31 Mart
Şeker bayramı	3 Nisan
Kurban bayramı	10 Haziran
Mevlud gecesi	8 – 9 Ağustos
Regaib gecesi	29 - 30 Kanun-1 evvel

Bu senenin mübarek gün ve geceleri ve bayramları bütün müslüman dindaşlarımıza kutlu olsun.

Syf11

Kitab-ı kainat ısrar-ı hikmetle leba lebdir. (Nefi)

1927

Milli Bayramlar ve Sevinçli Yıldönümleri

1927

Birinci ayın onu muzafferiyeti (1337)	1 Kanun-1 Sani
Çanakkale muzafferiyeti (1934)	18 Mart
İkinci ayın onu muzafferiyeti (1337)	31 Mart
Büyük millet meclisinin ilk resmi küşadı (1920)	23 Nisan

Amele bayramı 1 Mayıs
 İlan-ı meşrutiyet (1918) 23 Temmuz
 Lozan müahedesinin imzası (1338) 30 Ağustos
 Yunan büyük taarruz (1338) 31 Ağustos
 İzmir istirdarı (1338) 9 Eylül
 Bursanın tahliyesi (1338) 11 Eylül
 Sakaryanın muzafferiyeti (1337) 12 Eylül
 Sarıkamış muzafferiyeti (1336) 29 Eylül
 Milli ordunun Üsküdarı duhulü (1339) 5 Teşrin-i Evvel
 Milli ordunun İstanbuldu duhulü (1339) 6 Teşrin-i Evvel
 Her emeğin bir ücrete hakkı vardır.

Syf 12

Derdini söylemeyen hastaya tımar olmaz. (Sabit)
 Cumhuriyetin ilanı (1923) 29 Teşrin-i Evvel
 Kars muzafferiyeti (1336) 30 “ “
 Hakimiyet-i milliye'nin ilanı (1340) 2 teşrin-i sani
 Ankara'nın makr-ı hükümet-i ittihazı (1923) 13 “ “
 Hatırımızda menkus kalması lazım gelen bu mesud günleri hep bir vakit unutmamalıyız.

Ömr-ü Südde-i Beşer

İsveçde 64 _ Danimarkada 63 _ Norveçde 62_ Belçikada 57 _ İrlanda ve Fransada 56_ İngilterede 54 _ İtalyada 53_ Flemenk ve İsviçrede 52_ Avusturyada 43_ Almanyada 40.
 Acaba memleketimizde ne kadardır?

Sikletimiz

Sağlam bir adam metrenin fevkinde kaç santimetre ve boyunda ise o kadar kilogram gelir. Mesela bir metre 65 santimetre boyunda olan bir adamın sikleti 65 kilogramdır.

Allah ceviz verir ama onu kırmaz.

Syf 15

Baş serin ayak sıcak karın serbest olmalıdır.

En Uzun ve En Kısa Aylar

31 Günlü aylar: Kanun-ı sani, Mart, Mayıs, Temmuz, Ağustos, Teşrin-i evvel, Kanun-ı evvel.

30 Günlü aylar: Nisan, Haziran, Eylül, Teşrin-i sani.

28Günlü ay: Şubat

En Uzun ve En Kısa Günler (İstanbulda)

21 Haziran: 7, 15 gündüz, 53, 8 gece

22 Kanun-ı evvel: 11, 8 gündüz, 49, 15 gce

Daire-i estuva taraflarında yaz ve kış gece gündüz on ikişer saattir. Kutib-i şimali taraflarında ise yazın 24 saat gündüz ve kışın 24 saat gecedir.

Müşhil fena bile olsa lazım bir fenadır.

Syf 16

İyi fikir sağlam vücuttadır.

İzdivaç Yıldönümleri

Birinci yıl dönümünde pamuk düğünü 15 yaşında bulvar düğünü

2	“	kağıd	“	20	“	porselen	“
3	“	deri	“	25	“	gümüş	“
5	“	kereste	“	30	“	inci	“
7	“	yük	“	40	“	yakut	“
10	“	kalay	“	50	“	altın	“
12	“	ipek	“	60	“	elmas	“

Çocuk Cevaplarından

Malum_ şeker nereden çıkarılır?

Şakirt_ bunu bilmeyecek ne var? Kilerden!...

Kristof kolomb ne keşfetti, Söyle bakayım?

Masanın üstünde yumurtayı dikine durdurmayı!...

Sıhhati olamayanını hiçbirşeyi yoktur. Sıhhati olanın her şeyi vardır.

Mayıs	.....	.....	.....
Haziran	.....	.....	.....
Temmuz	.....	.....	.....
Ağustos	.....	.....	.....
Eylül	.....	.....	.....
Teşrin-i evvel	.....	.....	.....
Teşrin-i sani	.....	.....	.....
Kanun-ı evvel	.....	.....	.....
Yekün	.....	.....	.....

İki kazan bir harca: dünya iktisadçılar gider.

Syf 19

Hız kesbet hız, bahr-ı fazilet, kan irfan ol. (Baki)

Arzın Vasat Nüfusu

	Kilometre ve Merbu-i	Nüfus	
Bir kilometre ve merbuundaAvrupa'da	9, 897,150	443,520,000	45
Asya'da	44,163,670	955,478,000	22
Afrika'da	30,057,500	138,215,000	5
Amerika'da	39,057,500	174,844,000	4
Okaynusya'da	8,954,42	7,467,000	8
Nevah-i Kuttube'de	12,799,500	13,000	
Yekün	144,772,890	1,719,537,000	

Avrupanın Bazı Büyük Şehirlerindeki Nüfus

Londra	7,476,000	Liverpol	1,116,000
Paris	4,412,000	Budapeşte	1,108,000
Berlin	3,804,000	Moskova	1,028,000
Viyana	1,845,000	Bermingam	995,000
Hamburg	1,218,000	Mençistir	990,000
İstanbul	1,200,000	Varşova	931,000
Galaska	1,167,000	Brüksel	803,000

Az ve daima kisseye doldurur.

Syf 20

Hatır güden çıkmasın dünyaya uryan geldiğin (.)

Napoli	780,000	Polonya	634,000
Madrid	851,000	Liyon	633,000
Milan	718,000	Münih	633,000
Kopenhag	710,000	Dresd	588,000
Petrograd	706,000	Marsilya	586,000
Barselona	710,000	Brislav	528,000
Roma	689,000	Toron	517,000
Prag	677,000	Roterdam	516,000
Amsterdam	647,000		
Leipzig	636,000		

Ozan Atike Mikyasları

1 Atik	okka	400 dirhem	1,282945	kilogram
1 “	dirhem	4 denk	1,207365	gram
1 “	denk	4 grad	0,80190625	“
1 “	grad	4 buğday	0,20048656	“
1 “	miskal	1,5 dirhem	1,8114375	“
1 “	kantar	44 okka	56,44958	kilogram
1 “	çeki	4 kantar	671 oka	225079 “

Terazi var, tartı var, her şeyin bir vakti var.

Syf 21

Çocuk hakkı Allah hakkıdır.

Hukuk-ı Etfal Cenevre Beyannamesi

Merkezi [Cenevre] şehrinde olan Anadolu Muavenet Beyne’l-milel İttihadı tarafından tertib ve hemen umumen kabul edilen hukuk-ı etfal beyannamesi ile bütün milletlere mensub erkek ve kadınların âlem-i insaniyetinin çocuklara i’zâmı ihtimam-

ı sarf etmeye borçlu olduğunu kabul ve din ve ırk ve millet fert gözetmeksizin bu vecibe ile mükellef olduklarını tasdik ederler.

1- Çocuk maddeten ve manen tabii neşv-ü nemasını ve inkişafını bulabilecek surette yetiştirmelidir.

2- Çocuk aç ise karnını doyurmalı, hasta ise tedavi edilmeli, geri kalmış ise, cesaret verilmeli yoldan çıkmış ise, doğru yola getirilmeli, öksüz ve bakımsız bulunuyorsa, himaye edilmelidir.

3-Felaket günlerinde herkesden evvel çocuklar himayeye mazhar olmalıdırlar.

4-Çocuk hayatını kazanabilecek bir hale getirilmeli vazife-i siretinden kazanmak yolundaki teşebbüsat ve muamelata karşı vakaya olunmalıdır.

5-Çocuk en iyi kabiliyetleri karındaşlarının hayrına mesarif olmak lazım geleceği hissi büyütülmelidir.

Akşamın sadakası sabahın saadetin yapar.

Syf 22

Çocuk her şeydir.

Hukuk-ı etfali beyannamesine Cenevre beyannamesi de denilmektedir. [Cenevre] şehrinde münakid ‘‘etfale muavenet beyne’l-milel ittihadı ‘‘ tarafından tertib ve 28 şubat 1924 senesinde beşinci meclis-i ‘‘umumice tasdik ve münhazen evrakında hıfz olunmak üzere Cenevre hükümetice tevdi’’ edilen bu beyanname ‘‘ beyne’l-milel sulb-i ahmer komitesi’’ reisi ve İsviçre hükümet-i cumhuriyesi sabık reis Mösyö [Ador] tarafından Eyfel kulesindeki telsiz telgraf ile bütün aleme ilan edildiği gibi sene 26 Eylül 1914 tarihinde cumhuriyet-i akvamın beşinci defa içtimainda ‘‘heyet-i içtimaiye Cenevre beyannamesi namındaki hukuk-ı etfal beyannamesi takdir ve tahsin eder ve aza-i hüsn-ü telakkiye davet eyler.’’ karar verilmiştir.

Bir genç adamın (7) litre kadar kanı vardır. Siyah kan varidlerden gelir. Siyahlığı ‘‘ asit karbonun hamiz fehm’’ denir; kandaki ‘‘oksijen müvelled humuza’’ yanıp hararet-ı hayyatiyeye kullanılmıştır.’’ Kırmızı kan ise şeryarların taze kanı olub hamiz-i oksijen ile safilemiştir.

Yüreğin Urması (Vurması)

Viladetde :13, bir yaşında:120, üçünde:90, yedisinde: 85, gençliğinde: 80, sene-i kemalde:75, ihtiyarlıkda: 65.

Ağaçlar zaman ile yemiş verir.

Syf 23

Bebek filizlenmiş insan-ı tahmiyedir.

Bebekle Edilecek Taksirat

Takayudatla doğmazdan evvel başlanmalıdır.

Anneler

Bebek doğmazdan evvel ihtisası olan bir tabibi hazaka görünmeli.

Sık banyo yapmalı yıkamalı.

Sade ve mugaddi yiyecek yemeli.

Çok su ve süt içmeli.

Alkol hiç kullanmamalı.

Müteadil suretde harekette bulunmalı.

Çok uyumalı.

Her şeyi evvelden hazırlamalı.

Neşeli olmalı.

Babalar da

Arkadaşlarınızla çocuklarınızın sıhhat ve saadeti sizin elinizdedir. Bunları onlara temin edebilmelidir.

Çocuğun sıhhati her şeyden evveldir.

Syf 24

Ağlamayan çocuğa meme vermezler.

Bebekle Edilecek Taksirat

Daima doktora danışmalı. Bu takayudatla nezafet için vuku bulan mesarif en iyi yere sarf olunuyor demektir. Eğer evinizde iyi bakılamayacaksanız hastanede iyi bir takyid altında bulunursunuz.

Bebek dünyaya geldiğinde, 3,200, altı aylık olduğunda: 8,160, bir yaşında: 9,920 ağırlığında olmalıdır.

Baba oğlunun fenalığını istemez.

Syf 25

İyi evladın varsa neylersin malı?

Bebekle Edilecek Taksirat

En iyi sütanneninkidir. Çocuğunuzu emzirmek mümkün değilse tabibinizin temin ettiği süttten başkasını vermeyiniz: Kullandığınız takımlar temiz olmalı. Muayyen saatlerde emziriniz yediriniz.

Bu cins emzikleri kullanmak yasaktır. Temizlenmesi güçtür. Sıhhi değildir.

Temizlenmesi kolay emziğin şişesi bi'l-hassa tavsiye olunur.

Baba ile anne ile yaşanılmaz.

Syf 26

Oğul babaya kız anneye yarar.

Bebekle Edilebilecek Taksirat

Çocuk verem vesair hastalıklara mukavemet edebilmek için açık havada uyumaya ve uyanmaya muhtaçtır. Mikropları toplayanı bebeğe iyilik yerine nerşr-ü nümaya geçtiği yerden hastalıkları getiren hastalık veren dar ve sıkı elbiseli mideyi yoran hazır ilaçları ağzın biçimini yoran emzikleri kullanmayın.

Öksüze acıyan çok ekmek veren yok.

Syf 27

Oğlan dayıya kız halaya çeker.

Bebekle Edilebilecek Taksirat

Bebeği veremden vesair hastalıklardan koruyunuz. Yerlere tükürmeyiniz. Çocuğu ağzından öpmeyiniz.

Asla kirli süt içmeyiniz.

Asla yerlerden toz kaldırmayınız.

Gençliğin lezzeti dinçliktedir.

Syf 28

Gençlikten ihtiyarlığa ömür saklamalı.

Çocuklarda Neşv-ü Nema

Yeni doğan çocukların sıhhatlerini takdir ve takib eylemek için en mükemmel barometrenin tartı olduğu bugün tamamen anlaşılmıştır. Dünyaya gelen çocuğun sikleti 3 kilo 250 gramdır. 0 senesinde bu siklet 8 kilogram olur. İlk sene vasıtı olarak miktar tezayid berveche ati gösterilmiştir.

1inci ayda	750 gram	10 uncu ayda	300 gram
2 “ “	700 “	11 “ “	250 “
3 “ “	650 “	12 “ “	200 “
4 “ “	600 “		

5 “ “	550 “	Binaenaleyh genç valideler çocukların pek
6 “ “	500 “	sıhhatlerinden emin olmak için bir intizam
7 “ “	450 “	üzere çocuklarını tartmalıdır. Neşv ve bu
8 “ “	400 “	cetvele muvafiksa valide müsterih
9 “ “	350 “	olmalıdır.

Kuvvetini hücumla değil mukametinde ölç.

Syf 29

Yeni doğan çocuğun altı aylık tartı cetveli (tartıyı gramla göstermelidir.)

Doğduktan sonra	Tartı tarihi	Giyimeli tartı	Kıymık tartısı	Safı tartı	Doğduktan sonra	Tartı tarihi	Giyimeli tartı	Kıymık tartısı	Safı tartı
Doğduğu Gün									
1. Ci					13. Cü				
2. “					14. “				
3. “					15. “				
4. “					16. “				

5. “					17. “				
6. “					18. “				
7. “					19. “				
8. “					20. “				
9. ”					21. ”				
10. “					22. “				
11. “					23. ”				
12. “					24. ”				

Syf 30

Çeşm-i âmâya göre leyl-ü nehahar ikisi bir (Aynı).

Kurşun Kalem

Arz üzerinde günde milyonlarca sarf olunan kurşun kalemin bilelim ki içimizde asl ve esasını ve meşe tarihini düşünen ve bilen varmıdır? Kurşun kalem her medeni insan için lazım gayr-i mefriktir. Cebinde bir kurşun kalem bulunmayan var mıdır? Kurşun kalemine, mektepte, mağarada, fabrikada tesadüf olunur. En mütevazı bir memur ve müstahdimden ve köleye kada herkesin yazıhanesi üstünde hiç olmazsa bir kurşun kalem bulunur. Kurşun kalem rical-i devletin düşündüklerini tüccarın emrini muallimin dersini çizip tespit etmeye daima amadedir. Kurşun kalemin tarihini (grafitin) keşfinden başlar. Grafit kurşun kalemin esasını teşkil eden parlak ve siyahımsı maddedir. Bu madde keşf olunmazdan evvel üstaze-i sanatkarın kurşun kalem ile yaptıkları resimler için kurşun ve tutyadan ibaret bir hayta kullanırlardı. Garafiyetin keşfinden sonra Kimberland maden ocaklarında bu maden bitinceye kadar bu sanat tamamen İngilizlerin elinde idi. Kurşun kalemleri Fransa ve Almanyada imale başlandı ve 1671 de (Gaspereh ve Faber) Nurembeğ civarında istiyande fabrikasını küşad eyledi. İşte bu faber kurşun kalemleri bugün bütün dünyaya yapılan kalemlerdir. Mimarlar, mühendisler, sanatkârlar, ressamalar, tüccarlar, memurlar

Kuru sabun yaş sabunun iki katı dayanır.

Syf 31

Tabib hazık ve lokman olandan hasta incinmez.

Ve müstahdimler, mektepliler ve'l-hâsıl herkes bu kurşun kalemleri kullanıyorlar. Faber bila rekabet imalatına devam eder iken Sibirya'da İrkutsk civarında Mösyö Alber namında bir Fransız taciri Kimberland'daki gibi saf garafiyet keşf eylemesi üzerine Mösyö Faber hemen bu zat ile anlaşarak kontrat akdiyle buradan çıkarılacak garafiyetleri kemalen kendi fabrikasına hasır etmeye muvafık oldu. Mösyö Faber fabrikalarını tevsi ile amelesinin bütün ihtiyacını temin edebilecek hale ifrağ etti. Mekteple, iktisat, taganni dersleri, İngilizce mahalleri ve hatta bir de kilise tesis ve inşa eyledi. Faber kurşun kalemleriyle de iktifa etmeyeek arduvaz madenleini de işletip taş tahtalar imalatına da başladı.

İşte çalışmak ve işte mükafatı!...

Bir afacan sözü daha! _ anne niçin kurtları ve aslanları öldürüyorlar? Çünkü oğlum, koyunları kuzuları öldürüyorlar da onun için_(Çocuk iyice düşündükten sonra) o halde kasapları niçin öldürmüyorlar?!...

Şeker bulunmadığında: bi'l-melas (şurup kıvamında bir mayi olup tebler etmez, az çok renklidir. Şekerin teblerinden baki kalır.), kasanod denilen ham şeker, şekerin Fransızcası sakarin.

Kendini hiçe sayan hiçtir.

Syf 32

En bahtiyar pek çoklarını bahtiyar edendir.

Sakarin olup maden kömürün takdirinden hâsıl olur) şeker yerine kaim olabilir. En ucuzu ala kuru Rezzak üzümünü kaynatarak mükemmel bir şurup elde edilebilir ve bununla istenilen yemekler ve hatta süt bile tatlandırabilebilir. Temiz köylümüzün şekeridir. Bal arı denilen küçük zeki böceklerin çiçeklerden topladıkları muhtelif cins asaelerin maddeleri olan fabrikalarda hususi bazı malumatı müteakip ifrar ettikleri şekerli ve lezzuci bir mayidir. Şekerin karışımından ve pancardan istihsaline kadar bu hizmeti tamamıyla bal ve üzüm görüyordu. Bal magaddi ve mukavvi olup kadim tabiyatında mühim adviye meyanında tadad olunurdu. Bugün yine ehemmiyetini zayi etmemiş olup şayan tosyadır.

Kumaşın Yırtıkları

Çocuklar ekseriya esvaplarını yırtarlar bunu ördürmek ve yamatmak ekseriya pek zordur. Bunun için kumaşın veya varsa kumaşla astarın arasına gayetle ince bir

tabaka kötebarka koymalı. Yırtık yerin elyafını mümkün olduğu kadar birleştirip düzeltmesi ve kumaşın üzerine nemli bez koyup sıcak bir ütü ile ütülmesi. Kötebarka kumaşı adeta belli olmayacak surette yapıştırır.

Doğruyu yapmak için yanlışı bilmelidir.

Syf 33

Anneler Birliği

İstanbul Merkezi

Hayır sahibi her Türk bir yetimin fotoğrafisini kabul ile “can ana”,”can baba” olmalıdır.

Syf 34

Annelere yardım insaniyet yardımındır.

Anneler Birliği

Gebelik zamanında, doğururken ve doğurduktan sonra annelerin birbirine hususiyetle zenginlerin fakirlere sıhhi ve içtimai muavenetini temin ve bu suretle himaye-i etfal mevkuresine tevfikân çocukların doğmadan evvel ve doğduktan sonra ahval-i hassasiyetle işgal eyleme, çocuklar arasında kesret ve fiyata mani olmak memleketimize layık Türk gibi kavi gürbüz yetiştirmek üzere Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi Murakabesi altında bile “Anneler Birliği” heyeti teşkil ve bir talimatname tertib ve kabul eylemiştir.

Himaye-i Etfal Cemiyet İstanbul Merkezi bu yolda Anneler Birliği teşkil lüzumu hüsn ile memleketimizin hayırperver hanımlarını birinci defa 31 Kanun-ı sani 1925’te süt damlasına ikinci defa aynı sene maratonda himaye-i etfal merkezinde çay ziyafetine ve üçüncü defa da 1926 Haziranında yine süt damlasına davet eyledi. Bu son içtimada hayır ve hüsn sahibi birçok hanımefendilerle Almanya, İsveç, Amerika, Avusturya, Macaristan vesair devletlerin mümessilleri ve ecanib madamları bulunarak fakir ve kimsesiz çocuklardan fotoğraf ile “can evladı” kabul eylemişlerdir.

“Can ana” yahut “can baba” olanlar “can evladın” fotoğrafisini havi bir hüviyet varakası verilmektedir.

Altı hanımdan teşekkül eden Anneler Birliği Heyet-i İdaresi haftada birgün süt damlasında yahut idare-i merkeziyede içtima etmektedir. Anneler Birliği fakir gebelere “sepet, beşik, kundak” sütten kesilen çocuklara taze sebze bazı bazı unlu gıdalar verilmektedir.

Vatanın bahçe yemişi anne ve çocuktur.

Syf35

Güzel yüzlüden kırk günde usanılır.

Güzelliğinizi muhafaza etmek ister misiniz? En büyük naim-i ilahiden olan güzelliği hüsn-ü muhafazaya çalışmak cemil olan va camal-i sehveden Hazret-i Hakka vazife-i şükranı ifa etmek demektir. Bazı vesait ve tedabire müracaatla yalnız tehir inhitat değil hatta iktisab-ı melahate bir dereceye kadar çirkinliğin tenkısı bile daire-i emekdedir. Güzel olmak için güzel olmayı istemek kafidir. Erkek ve kadın halet-ı melahatı muhafaza ve idame ve iyub ve nevakısı mümkün mertebe izale eylemelidir. Bu öyle bir takım eşref-i mahluka itina halk-ı tebcildir. Hakkı tazim ve tekbirdir. Bu işe iyi bir nazar ile bakmayanlar cins-i beşere fenalık ediyorlar. Vesait-i muhtelifeye müracaat ile tezyin-i hayvanat için, eşya için çiçekler için mecaz-ı halattan add ediyoruz da neden kendimiz için hemcinsimiz için tecviz etmiyoruz. Melah-ı vechiyeye tahrib eden asar şeyhuhet

Allah güzeldir güzeli sever ve Allah cemil yahibülcemal.

Mümkün olduğu kadar tehir ve bir dereceye kadar izale yedd-i iktidarımızdadır. Güzelliğini muhafazada itinakar olan her kadın terk-i sen ile tehdid edilen zaman inhitad-ı uzaklaştırabilir. Zararsız, faideli vukuat hıfz-ı sıhhate muvafık birtakım tedabir müracaatla her kadın muhafaza milahat hususundaki muvaffakiyetini temdide muktedirdir. Hiçbir kadın yaşını nazar-ı dikkate alarak güzelliğini kaybedeceğinden müftehir olmamalı.

Güzel huyludan kırk yılda usanılmaz.

Syf 36

Güzele bakmak sevaptır.

Bi'l-akis o güzelliği bütün vesait-i makuleye müracaatla muhafazaya sa-i ve itina etmelidir. Fütur saadeti ve neşeyi hayatı mahv eder bütün nisvanın yüzlerinde görülen baht ve saadet ve sürur ve Behçet asarı hep güzelliklerini ve cazibedar olduklarını intizar-ı takdir ve meftuniyeti celb edebileceklerini eminiyet ve

ümitlerinden ileri gelir. Bu eminiyet ve ümit kalktığı gibi neşe-i hayat da gider. Erkek de böyledir. Kuvve-i maddesi de milahatı serdanesi için kuvaid-i makule-i hıfzı sıhhat onun için bir menba kıymetlidir. Senelerin tahmil ettiği baskılı hal muvazzatında tutmak isterse hergün birkaç dakikasını vücuduna itinaya sarf eylemelidir.

İhtiyarlıkla mücadele etmeli pençesini üzerimize bidenbire şiddetle saldırmasına müsaade etmemelidir. Bir servetin istihsaline evinin muhafazasına sevk-i derece her yegane sui ve gayret olunubda kuvvet-i sebep letafet ve milahat gibi takdir kıymet mümkün olmayan hazanın adem-i dikkat itina ile tahribine müsaade edilmesi elbette şayan tecviz halatından olmamak lazım gelir. Eşref-i mahluka karşı adem-i dikkar ve itina bir nev-i intihardır. Zayi edilen nimet-i istirdat olunamaz ve yığılan senin hayata tahammül güçce olur. Binaenaleyh: ‘‘ çocuklarımıza temizliği, kavaid hıfz sıhhati muhafaza-yı milahat-ı vücuda dikkat ve itina-yı elifbadan çok evvel öğretmeliyiz.’’

‘‘İsterse evladınız varsın güzel olmasın’’

‘‘Penbe çehresi yalnız hastalıkla solmasın’’

‘‘Gürbüz Türk çocuğu’’

Güzele ne yaraşmaz?

Syf 37

Tütün ne ise fakat içki ve kumar bir bela-yı içtimaidir.

Sakininiz- Kaçınız

Tütün 1010 tarih hicrisinde İstabula ithal edilmiştir. Fi 1030, 1040 tarihlerinde istimali şiddetle men ve kullananlar idam olunmuştur [*].

Tütün içenler saf hava yerine madar bir duman teneffüs ediyorlar. Tütün ağız, burun, boğaz ve nihayet cihaz teneffüsü için çok madardır. Tütün müptelaları nihayette (tasallubi şarabın) hastalığına tutuluyorlar. Tütün, alkol ensice-i hayatiye için bir zehirdir. Her akşam bir kadeh de olsa muntazaman içenlere ‘‘alkolik’’ denir ki ‘‘bekarlık’’ ? diye tercüme edilir. Tütün ve alkol gibi gayrı tabii şeylerden muhteriz olmalıdır. Kumar mübtelaları servetlerinden maada sıhhatlerini de feda ediyorlar. Bu üçü sıhhat, servet ve ahlak için bir düşman diye telakki olunmak lazım gelir.

[*] Hatta zerafe-yı asırdan beri zararsız bir dehan ah-ı mazlumanı men eylemek hazır oldadır. Şairiyle bu memnuniyete tariz eylemiştir.

İhtiyacata muvafık gelen ifale çalış (Şinasi)

Syf 38

Karıncaların kanatlanması zevaline işarettir.

Karıncaları Kaçırarak

Mutbakra, kilerlere ve dolaplara hücum eden karıncalardan kurtulmak isterseniz pelin ve lavanta yapraklarını kullanmak kafidir. Bunların kokusundan karıncalar kaçır. Yollarını tahrip etmek için sönmemiş kireç serpmek ve su dökmek kafidir. Ağaçları karıncalardan kurtarmak için bir litre sus bir gram sarı sabır ilave edip ağacın gövdesiyle dallarına sürmelidir. Gövdeleri termenti ile tilade faidelidir. İçinde balık kızartılan adi zeytun yağında paçavraları bulayıb gövdeyi bunlarla sarmakta karıncaları kaçırır.

Yağmur

Arz ile hava-yı muhit arasında daimi buhar ma-i mübadelesi mecare-i meyahiden bahr ederek havaya yükselir ve ziraat-ı maiye mecmu-i olan bulut halinde durur en hafif bir rüzgar bulutu tenzil ve terfi edebilir, parçaları sürükleyebilir. Bazı ahval ve esbab-ı hususiye tahtında bu ziraat-ı maiye yere doğru nüzul eder, yağmur yağır. Yüksek dağlarda bulunduğu zaman bazen vadilere yağmur ve yüksek tepelere kar yağdığı görülür. Rüzgarların istikameti yağmur yağmasına büyük bir tesir icra eder bir mahale ne kadar yağmur yağdığını bilmek için “mizan- matar poliviyometre” denilen aletler kullanılır. Yağmur sularına saf su nazarıyla bakılırsa da doğru değildir. Bu sularda tuzdan maada amonyak, klor, asitnitrik gibi muhtelif madeni hurdabeyni birçok tahmeler vardır. Arz üzerinde en çok yağmur yağın mahaller daire-i astuva nevahisidir. Yağmur kürre-i arz ile sekani için ne kadar elzem ise kesreti de o nisbette mazeretleri ika eder

Yağmur olsa kimsenin tarlasına yağmaz.

Syf 39

Oynamak çocuğun hem hakkı hem de vazifesidir.

Çocuklar oyun meydanlarında sıhhat ve afiyet “toplarlar. ”Çocukları serbest bırakınız. Açık havada oynasınlar serbest yürüyen çocuk azim sahibi olur. Azmi olan kendine, memleketine büyük hizmet eder

İyiliğe doğru iyilik adım fenalık yapmaktır.

Syf 40

Her hane görülse pür müserret – yarab ne kadar büyük saadet (.)

Yüz sene

Yüz Sene Evvel

En seri ve dört at ile koşulmuş arabalar bile ancak saadetle 24 kilometrelik mesafe kat edebiliyorlar.

En iyi yelkenliler İstanbuldan İskenderiyeye ancak 15 günde gidebiliyordu.

Güçlü kuvvetli bir piyade saatte beş kilometrelik yol alabiliyordu.

Gayet mahir bir ressam birinin emsini o da pek benzemek üzere ihtimal ki günlerce uğraşarak yapardı.

Kağıd, fabrikalarda pek yavaş imal olunur. Ve hele büyük parçalar büsbütün meçhul bulunurdu.

Hatatlar ve mübeyyizler uzun müddetde ancak bir nüsha yazabiliyordu.

Diljanslar ve emnibüsler yolcuları ancak saatte 16 kilometre kat etmek üzere nakl ediyorlardı.

Entrüjenler şişirilmiş balonların havadaki terfiine mucize nazarıyla bakılıyordu.

Hava açık olduğu halde iki şehir arasında telgrafla bir iki saatte ve daha geç olarak haber gönderilebiliyordu.

A'mak bahr-ı meçhuldi ve hayatın vücudundan bile şüphe edebiliyordu.

Beş kuruş kıymetindeki bir gıda
mamafih arz.

Dinmeden akan yaş görmedim (Monteskyö).

syf 41

Halka gaddar eyleyenin akıbeti hayr olmaz.

Zarfında Terkiyat

Bugün

Halbuki bugün otomobiller ale'l-ade 240 kilometrelik yol alıyor.

Bugün mükemmel posta vapurları bu mesafeyi üçgünden az bir zamanda kat ediyorlar!

Bugün kutlu bir bisiklet suvar saatte 16 kilometre kat edebiliyor.

Halbuki bugün fotoğrafya vasıtasıyla bir saniyenin yüzde biri kadar bir zaman zarfında mükemmel ve asla tamamen müşebe resm alınabiliyor.

Halbuki bugün gayet süratli bir suretde ve yüzlerce metrelik tomar halinde imal olunuyor!

Bugün okunaklı bir yazı ile yazı makineleri az bir müddetde birkaç nüsha yazabiliyor.

Bugün süratli trenler yolcuları saatte 90 kilometrelik ve belki daha ziyade bir süratle nakl ediyorlar!

Halbuki kabil sevk ve tecviye balonlar, teyyareler ve rupelinler saatte yüzkilometreden fazla bir süratle yol alıyorlar!

Bugün telefonla bir sürat-i anide görüşüldüğü gibi telsiz telgraf muvacatı dahi havadisi bir kıtadan öbür kıtaya götürüyor!

Metroya kadar iskandil edilerek derinlerde bile hayat bulunmuştur!

Bugün yüz kuruşa alınamıyor!

Yine dönüyor!

Tatlı dil, güler yüz, düşmanın kolunu büker.

Syf 42

Kime lazım ise etimek ona lazım ekmek .

Etimeğin kıymetini biliniz.

Etimek ne kadar mühim ve hakik bir nimet olduğunu harb-ı umumideki vesika

usulünün su-i istimalatı ve yokluk büyüğümüze küçüğümüze hepimize birkat daha isbat etmiştir. Binae'n-aleyh bu nimet-i azimeyi hiçbir vakit israf etmemeli daima iyi ve hayat eritmek tercih olunmalıdır. İsrاف etmemek için herkes yiyeceği kadar yiyib artık bırakmamak üzere ince ince dilimler kesmeli ve en küçük parçaları bile atmayıb artıklarla çorba yapabilecek fakiri düşünmelidir. Kızarmış etimek et suyuna, haşlamalara ve çorbalara ilave olunursa kuvve-i gıdaiyesi artar. Artık etimekler kırıntı ve kazıntıhaline kalb olunursa birçok yemeklerin terkibine dahil olabilir. Bayatlar ince ince kesilirse kızartılır ve üzerlerine tarayağı, reçel, bal, pekmez, bulama sürülür ve yahut kuru üzüm katılırsa kahve altılarda tatlı yerine geçebilir, ve hatta ziyafetlerde birçok türlü şekillerde misafirleri memnun edebilir. Ve'l-hasıl etimeği afiyetle yiyiniz, fakat israf etmeyiniz.

Çocuklar!

- 1)- Hergün en az iki bardak süt içiniz.
- 2)- Hergün taze sebze, taze kuru meyve yiyiniz.
- 3)- Olabildiği kadar açık pencereleli yerde saatlerce uyuyun.
- 4)- Hergün açık havada oynayınız.
- 5)- Yemek aralarında saf su içiniz.
- 6)- Haftada birgün banyo ediniz.
- 7)- Hiç olmazsa günde bir defa ba-husus yatarken behmehal dişlerinizi fırçalayınız.
- 8)- Hergün abdesthaneye gidiniz.

Besleyen yenilen değil, hazım edilendir.

Syf 43

Anne sütü çocuk için ab-ı hayattır.

Süt Damlası

Bir hayrathane, aynı zamanda bir dershanedir. Fi 1924 senesi temmuzundan beri himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezinde merbut olan süt damlasında annelerinin sütü gelmeyen ve yahut anneleri vefat eden fakir çocuklara yaşlarına ve

madelerine kuvve-i hazmiyelerine göre hergün mukim süt verildiği gibi haftada birgün de mukid bütün çocuklar muayene ve vezn edilerek sıhhatleri takib ve annelerine de çocuk büyütme hususundaki kavaid-i sıhhiye talim ve telkin olunmaktadır. İstanbulda veznecilerde fen fakültesi karşısındaki sebil ve medresede yerleşim "süt damlası" hemen hergün bir asr tekamül göstermektedir. Bidayet tesisinde yalnız otuz kırk çocuğa süt verildiği halde bugün müessesede mukid çocukların adedi yüzü geçmektedir. Süt damlasında yalnız mukid olanlar değil getirilen çocuklar da muayene ve tedavi edilmektedir. Bu yolda bakılanaların adedi her ay (600) 'ü geçmektedir. Süt damlasında zayıf ve kanser çocuklara, yazın " çocuk bağçesi" nde (Florya) dan getirilen pak bir kum tabakası üzerinde güneş banyosu tatbik edildiği gibi kemik hastalığına hatta deri veremine müptela ve zayıf olanlar içinden elektrik "ultraviyole" denilen koyu mor ziyası ve saf güneş ziyası tatbikatı için lazım gelen vesait ve tesisat vücuda getirilmiştir.

İğnenin geçtiği yere iplik de gider.

Syf 44

Süt damlasında: kemik hastalığına müptela çocuklara "ultaviyole" ziyası tatbiki.

Syf 45

Süt damlasında: kum üstünde tabii güneş banyosu

Syf 46

Her hayvanın sütü kendi yavrusunadır.

Süt damlasında annenin birden bire hastahaneye nakli ile evde yalnızlıktan bakılamayan, aile arasında ve bi'l-hassa annesinde verem zuhur eden veya büsbütün yetim kalan ve yahut banyo ve tenkiye etmek gibi küçük bazı tedabirlerin icrasına gayrı müğsaade mahallaelerde yaşayan küçük çocukları muvakkaten kabul eylemek üzere son zamanlarda on yataklık bir " çocuk yuvası- poponiyer" tesis olunmuştur. Süt damlasında en mühim teşkilat çocukların ahval-i sıhhiyelerini aileleri nezdinde takib eylemek üzere " ziyaretçi hastabakıcılar" vasıtasıyla sıhhati esasilerinin tamim ve telkinidir. Süt damlasında dini ve milli günlerde çocuklara esvab ve çok küçüklerine de kundak ve fakir validelere erzak verilmektedir.

-İyi Süt-

Tabii süt hafifçe sarıya meyil beyaz renkte, kokusu latif ve tamamı lezzizdir. Maviye çalan sütün yağı alınmıştır. İyi süt hafifi suretde lezzucetlidir. Ve karıştırıldığı zaman köpürür. Su ilave olunursa köpürmez. Galeyan derecesine kadar süt tahsin olunursa dibine ve etrafına yapışmış pıhtılar bırakır. Eğer bütün bütün pıhtılanıyorsa sütün bozuk veya terkibi şüpheli olduğu tahkik eder. Gayet temiz ve kuru bir örgü iğnesi birkaç santimetre kadar süte batırılıp çıkarıldıkda eğer süt saf ise iğnenin ucunda iyice büyücek bir damla bulunur ve uzun müddet asılı kalır. Aksi halinde sür bozuktur ve halis değildir.

En iyi süt akarken içilendir.

Syf 48

Sinek pistir, bulaşıktır. korkunç ve iğrenç bir mahluktur.

Sinek

Tifo humması, çocuk ishalini kanlı basuru, kolerayı, verem, kuşpalazını, kızıl hastalığını, kızamığı, yilancığı getirip saçar.

Çocuklarınızı Öldüren

Hastalıkları bu mundar kara sinekler getirir. En büyük düşmanınız bunlar olmalıdır.

Sineklere karşı her sene mücadeleye girişilmelidir.

Syf 49

Mücadelede muvaffakiyet nisanda tabiidir.

Sinekler:

Gübre, pislik, mutfak döküntüleri çirkef ve süprüntü, çürümeye başlayan hayvan ve nebat maddeleri vasair her türlü mundar ve kokmuş şeyler üzerine yumurtlarlar.

Sinekler sizden evinizden, yakınınzdan ne kadar uzak bulunursa siz ve evlatlarınız hastalıklardan o kadar masun ve selim olursunuz. Bulaşıkları, döküntüleri kapalı şeylere koymalı.

Sineklere karşı "seferberlik

Syf 50

Sinek görünmez değil, görünür bir beladır.

Sinekler :

Şeker gibi çocukların en ziyade sevdiği yiyecekler üzerine konar ve her türlü hastalık tahmillerini bırakırlar. Sinek mez'ac, müthiş, müstekre bir haşeredir. İnsanın rahatını giderecek kadar muzicidir. Hayatını tehlikeye koyacak kadar madar ve müdhiştir.

Sinekler:

Dikkat edilmezse çocuğun dudaklarına, ağzına, emziği ve memebaşı üzerine konarak ‘yeşil ishal’ çocuk kolerası mikroplarını bırakırlar. Çocukların göz kapakları kenarına konar ve göz ağrılarını nakl ederler.

Sinekler ba husus yazın sıcak zamanlarda çocuklar için bir bela-yı azimdir.

Yeşil ishalden, çocuk kolerasından senede ne kadar çocuk helak olmakda ve ne kadar valideler ye's ve keder içinde kalmaktadır.

Keşke herkes sinek “avlasa”

Syf51

Hicri ve Miladi Seneler

Miladi sene malum iken hicriyi bulmak için 621 adedini miladi seneden tarih, hasıl tarihi 33 adedine taksim ve hariç kismete bir ilavesiyle hasıl tarihe zam olunursa matlub elde edilir.

Mesela: 1927 miladi senesinde tarih-i hicriyeyi bulmak için: $1927 - 621 = 1306$: $1 + 39 = 1306 + 4 = 1346$.

Hicri sene malum iken tarih-i miladiyi bulmak- bunda yalnız 33 ve 621

rakamlarını hazırda tutmak lazımdır. Tarih-i hicri 33 adedine tahsim ve hariç kısmet-i mezkur tarihinden tarih ve hasıl tarihe 621 adedini zammetmek icab eder.

Mesela: 1346 sene-i hicriyesinde miladi seneyi bulmak için

$$1346 : 33 = 40$$

$$1346 - 40 = 1306 + 621 = 1927$$

Vasıt-ı Müddet-i Hayat

Su sineği	24 saat	Kurt	12-14	sene
Hamam böceği	6 hafta	Kedi	12-15	"
Kelebek	2 ay	Kurbağa	12-15	"
Pire	2 "	Karakurbağa	20	"
Sinek	3-4 "	Saka kuşu	18	"

Merhametde ifrad olmalıdır.

Syf52

Kim ki çok söyleye ol çok yanıla (Atayı).

Karınca	1 sene	Öküz	25	sene
Hırlak	1 "	At	25	"
Arı	1 "	Kartal	25-30	"
Tavşan	1 "	Zavallı insan	30-40	"
Adatavşanı	8 "	Geyik	3-40	"

Koyun	8-10 "	Deve	35-40 "
Köpek	10-12"	Orangutan	40 "
Engerek	10 "	Balıkçıl	50 "
Bülbül	12 "	Arslan	50 "
Ayı	50 sene	Karağaç	300-400 sene
Turnabalığı	100 "	Akasya	400 "
Sazan	100 "	Meşe	500-1000 "
Fil	100 "	Ihlamur	00-10000 "
Mersin	100 "	Çam	700-1200 "
Papağan	100 "	Porsuk	2000-3000 "
Kaplumbağa	" "	Baebab	2000-5000 "
Yer sarmaşığı	" "	Derakamaağacı	3000-5000 "

Hararetımız

Birçok tekikata nazaran genç bir adamda vasıt-ı derece-i harerat 37 olub mamafih zamana göre buda tebdil eder. Gece yarısı 5, 36, akşam onaltıda 4, 37 ve akşam yirmide 36'dır.

Kömür çuvalından beyaz toz çıkmaz.

Syf 53

Dişi döküldü, çoluk çocuk maskarası oldu.

Dişlere çok ehemmiyet verilmeli

Dişlere iyi bakılmazsa çabuk bozular, yemek iyi çiğnenmez olur bunu için mide iyi eritemez.

Dişler midenin değirmenidir, yiyecekleri öğüdür. Yemek iyi öğüdülmeli, iyi çiğnenmeli ki hazm yolunda olsun.

Dişlere Nasıl Bakmalı?

Bir temiz diş hiçbir vakit bozulmaz. her yemekten sonra iyice yıkayıp üzerlerinde kalanları kemalen temizleyiniz, aralarında hiçbir şey kalmamasın.

İyi Yıkamazsanız:

Dişleriniz bozulur, çürür, siyahlanır ve nihayet ağrır. bilir misiniz? Bu ağrı ne kadar mucizdir? Dişleri kirli olan çocuklardan insan adeta öğrenir.

Artık ne şekeri yiyebileceğimi ne de şekerleme; diş tabibine gitmeliyim.

Çürük dişin ağrısı çekilmez, çektirilir.

syf 54

Genç tecdidatının, ihtiyarlar itiyadatın isterler.

Küçük çocuklara dişlerini sabah ve akşam fırçaladınız.

"Üst dişler yukarıdan aşağıya, alt dişler aşağıdan yukarıya ve sonra doğru fırçalanacaktır."

İç taraflarını ve aralarıyla dişlerini ve'l-hasıl her tarafını güzelce fırçalamayı unutmayın. fena fırçalamak diş etlerinizi sıkı ve dişlerinizi düşürür.

Dişler gündüzden ziyade gece çürür. çocuklara hemen dişleri çıktığından itibaren bu temizliği öğretiniz.

Dişlere ilk çıkan süt dişleriyle bakmağa başlamalı. bakılmayan süt dişleri çabuk düşer ki fenadır.

Suyu havanda döğmeyi tecrübe etmelidir.

syf 55

Sebavet gaflet, şebab masarih ve şeyhuhet teessüfdür.

Diş Çürümesine Karşı Seferberlik

Artık çürüme yok! demişler hem temiz, hem de beyaz.

Çocuklar diş fırçalarınızla daima silahlı bulunun ve onlarla diş düşmanları olan kurtlara mikroblara hücum edin.

Soğuk ve sıcak ağzınıza birşey koyduğunuza ağrıyan diş bozulmuş demektir. Hemen dişçinize koşunuz. Çocuğunuzun dişlerini diş tabiplerinize sıkça gösteriniz. O size birçok nasihatler eder. Onları tamaen ifa ediniz. Çürüğü ilaçlatmaktan ziyade dişi çürütmemelidir. Asıl hüner çürütmemek çürümenin önünü almaktır.

Yelkeni rüzgara göre çevir.

syf 56

Korunmak en büyük ilaçtır.

Temiz bir diş asla çürümez.

Çürüyen bir diş fena çekiniz. Sıhhatte olmak için mutlaka iyi çiğnemek lazımdır.

Çocuğunuza: dişlerini nasıl fırçalanması lazımgelceğini öğretiniz. Hiç olmazsa senede bir defa muayene ettiriniz. Bu surette diş ağrısından kurtulur.

Diş sağlam ise: iyi çiğner, mide iyi hazmeder ve vücut daima sağlam kalır. Tabibin ilacından ziyade nasihatinden istifade etmeli.

Syf 57

Ne bahil ol ne de emvali ile israf.

Tasarruf ve iktisat hakkında ikmal-i hükema dünya iki kısımdır : Tasarruf ve iktisat edenler ve sarf-ı istimlak eyleyenler. Bütün evler, bütün değirmenler, bütün köprüler, bütün gemiler ve şimendifenler ve'l-hasil medeni ve saadeti beşeriyeye mültezim bütün asr-ı azimeye tasarruf edenler hamiyettir. Gasb ve israf eyleyenler

bunların bendeganıdır. Sarf-ı ithar için tasarruf ve iktisat neticesi

Doğru Yol   Yanlış Yol

Tasarruf ve iktisat asr-ı sefalettir.

Muhafaza-i istiklal için tasarruf doğru ve merdanedir. - Tasarruf ve iktisat istiklal ve hürriyetin menbaıdır.-

Daima cepde para bulunmak için iyi tetkik olunmuş iki sade kaideye riayet kafidir:

1- İffet ve istikamet ve sai ve amil gayr-ı mefarik arkadaşlarınız olmalı.

2-Varidat-ı safiyenizde hergün on para noksan sarf etmeye çalışmalı . Bu tarikle boş olan cebiniz dolmaya başlayacak dayenler tarafından takip edilmeyecek ve sefaletle muzdarip olmayacaksınız.

Çocuğa iş buyurun ardınca kendi gider.

Syf 58

Birgün bulur elbet arayan derdine derman (İzzet).

Bir masraf defteriniz olmalı ve bunu daima iyi tutmalısınız. En ehemmiyetsiz ve cüz-i masrafları da o deftere yazmanız için belki o kadar ısrar ettim. Yalnız paranızın miktarını, sarfettiğinizi ve herşeyin size kaç mal olduğunu bilmelisiniz. Cebinde olanı satın aldığı şeyin fiyatını bilen bir adam sarfiyat-ı mecnunadede asla bulunmaz. Valideleri çocuklarınızı tasarrufa alıştırmınız. Tasarrufa çocuktan, kumbaradan başlayınız. Viladet-i anneden itibaren çocuğunuza vereceğiniz parayı kumbarasına atınız.

Karnecinin Tavsiyeleri

Ganiya-yı meşhureden karneci şu nasihatlarda bulunur.

Beş parasız doğarak bil-a fasıla ve bidayetden itibaren tasarruf etmek defterleri daima yoklamak ve her gün hesabatin muazenesini yapmak-süratle ve bil'a tereddüt karar-ı kati ile hareket etmek matluk olanı daima bilmek.

Türkiye Cumhuriyetimizin merkezi, istiklalimizin makarı olan şehrin telafuzu (Ankara) olduğuna göre niçin böyle yazılmadığı elbette ca-yı sualdir. Türkler (Engürü) ve sonra (Ankara) yazdılar. Frenkler hala (Angora) diyorlar.

Adem ademe gerek olur, iki serçeden börek olur.

Syf 59

Öteye beriye tükürmek kadar fena bir adet yoktur.

Çocuklara Bakım Yolları

Milletin amiri, istikbali: çocuklardır.

Bulaşık sarı hastalıklar

Verem

Kızıl

Kızamık } Çocuk düşmanı, devlet düşmanıdır.

Difteri

Kuşpalazı

Tifo- karahumma

Çok defa bu hastalıklar çocukları bütün ömürlerinde zayıf, cılız bırakırlar. Hastalıklar çocuklarda ekseriya vereme istidad peyda eder.

Hastalığı neşr eden üç sebep:

Balgam tükürük, aynı kadehten içmek, aksırmak öksürmek.

Tükürmek terbiyesizliktir, diğerine fenalık etmektir.

Syf 60

Arife bir gül yeter.

Çocuklara Bakım Yolları

Teneffüs

3- Hafta gıdasız

3- Gün susuz

Ve ancak: } yaşanabilir.

3-Dakika havasız

Ağız açık nefes alan çocuğun boğazında, burnu arkasında et parçaları olmak ihtimali vardır.

Çocuğunuza ağız kapalı olduğu halde dersene nefes almayı öğretiniz.

Et parçacıkları

Bazen de et parçacıkları

Tenbihat olan çocuk:

nefesi

güç nefes eder,

siması

siması ahmaklaşır,

işitmesi } yolundadır.

ağır işitir,

anlaması

akli dengesi körlenir,

büyümesi

büyümöekden kalır.

Bu et parçacıkları, bu "tenbihatı tahmiyye" (ve bazen bademcikler) kaldırılmalıdır. Ameliyat sadedir.

Aklın ile gör, kalbin ile işit.

Syf 61

Fedakarlık kalır erkan-ı daim kalb-ı milletde.

Türküm Büyüğüm

Kopdum anayurttan, koca seller gibi taşdım,
Bakdım güneşe, dağla deryaları, aşdım,
Yollardaki inekler ile şanlı savaşdım,
Türküm büyüğüm, var mı eşim, söyle bilerseniz,
Tarihlere sor, al haberi şüphelenirsen!
Ben kaç tac uçurdum, ne kadar tahtı devireyim,
Kaç imparator... kaç beğе (afv eyleye) dedirdim,
Tarihi bile istedim semte çevirdim,
Türküm büyüğüm, var mı eşim, söyle bilerseniz,
Tarihlere sor, al haberi şüphelenirsen!

Kalbimdeki o eski kanı döktü mü sandın?
Beynimdeki yurt ateşini söndü mü sandın ?
Azminde sebat etmedi de dondu mu sandın?
Türküm büyüğüm, var mı eşim, söyle bilerseniz,
Tarihlere sor, al haberi şüphelenirsen!
Balkanda büyük harbde beni öldü denilir!
Mirası mYunan milletinin oldu denilir!
Haç parladı, yıldızlarla hilal soldu denilir!
Kendi kuvvetinden gayrısına dayanan mutlaka aldanır.

Syf 62

Vatanı kurtaran vatanın velinimetidir.

Türküm büyüğüm, var mı eşim, söyle bilir misiniz?

Tarihlere sor, al haberi şüphelenirsen!

Gencim yiğidim, pek kavi, dincim, diriyim ben,

Parlak medfeniyet yolunun hür eriyim ben,

Hürmetlere, takdirlere layık biriyim ben,

Türküm büyüğüm, var mı eşim, söyle bilirsen,

Tarihlere sor, al haberi şüphelenirsen!

-Doktor Fazıl Berk-

Adım ne?

Söyle bana kuzum annene!

Asıl benim adım ne?

Abdullah mı Süleyman mı?

Ahmed, Mehmed, Numan mı?

Hatice mi, Emine mi?

*

Bilemedik, bilemedik!

Ne Meliha ne Emine

Ne Arslandır, ne de Ceylan,

Ne falandır, ne filan....

*

Benim adım gayet büyük!

Benim adım Türkdür, Türk!

(Gürbüz Türk çocuğu)

Yüksel ki bunun da fevki var.

Syf 63

Evi devran masrafın iradına geçmez zahmet (İzzet).

Anne ve Babalara Bazı Vesaya

Çocuklarınızda bi'l-hassa dört huyu uyandırınız:

Adalet, iyilik, çalışmayı sevmek ve kendine sahip olmak. Hüsn-ü terbiye vasıtaları bidayetde itidadattır. İyi itiyadlar takviye ve tenbih ve talim olunmalıdır. Terbiyeye erkenden başlamalı, aynı ifalde ısrar göstermeli ve bu ifali çocuğa hoş göstermeye çalışmalıdır.

İtaat ne çok lakırdı ve nasihatele, ne yalvarmayla, ne de sertlik ve kabalıkla istihsal olunabilir. Bunun için erkenden emr ve taleb etmeyi, telkin-i hürmet eylemeyi bilmelidir. Esbab emr ve takibi izah ile anlayabileceği suretle ikna ve arza ve daima iyi itiyadları tenbih ve ikaz eylemelidir.

Yabancılar yanında darılmaktan, küsmekten ziyade utandırmaktan, korku veren ve yeren kaba tehditlerden, tahkirden, habsden, hele mazallah vurmaktan, oyun veya yemek mahrumiyetinden katten çekinilmelidir. Adem-i memnuniyet tayyib ve takbih-i itibar ve muhabbetten mahrumiyet-i muvakkide gibi en hafif mecazat bile nadiren olsa da yine pek ağır gelir. Peder ve valide müttetik olmadıkları halde bütün vesait-i terbiyenin hükmü yoktur. Ve maa teessüf hüsn-ü terbiye imkanı da kalmaz. Çocuğa daima mümkün olanı emr etmelidir. Lüzum-u kat'i olmadıkça meşgul çocuğu rahatsız etmemeli ve aynı zamanda latifesiz.

Yoluyla giden yorulmaz.

Syf 64

Kemalinden haber ver kimse senden ihtişam almaz (Ragıp Paşa).

Hilesiz, ciddiyetle, aldatmadan ve daima çocuğu mecbur edecek bir suret-i nevaşîkar anada ve neşe ile az şey ve az sözle emretmelidir. Çocuğu böyle güzel bir suretde alıştırdıktan sonra adem-i itaatle asla meydan vermemelidir. İnad ve ısrar halinde gözyaşlarına karşı da mülayim davranmayıb itaati kemaleyi tesis eylemelidir. Çcuğa telkin emniyet etmeli ve asla aldatmamalıdır. Onu severek kendinizi sevdirmelisiniz. Emirlerinizin esbabını da izah etmelidir. Bu lüzum itiraz için değil anlatmak içindir. Çocuk anladıktan sonra daha iyi icra edecektir.

Mükafat oburluğu ve gururu tarih için değil belki hissiyet-ı hazine-i ve ba husus başkasını memnun etmekden duyulan hüsn-ı hazz-ı ikaz içindir. Mükafat hafif görünmemek için nadir ve sade olmayla beraber suret-i itası da sadeleştirilmelidir: yetim izhar-ı memnuniyet, aferin, medh ve sitayiş ve nihayet puse...

Cezaya matlub olan ağırlığı verebilmek için kusurları men ve itaatsizliği izale edecek suretde üzere pek nadir olmalıdır. Men etmediğiniz birşeyi yaptığınızdan veyahut emretmediğiniz birşeyi yapmadığınızdan dolayı bir çocuğa hiçbir vakit darılmamalıdır. Bütün kabahatlere ceza tayini nebecadır. Bazı ahvalde sizin nazarınızda kabahat olan birşey çocuğun nazarında değildir. İstemeyerek yapılan kabahatlere karşı daima merhametli olmalıyız. Hüsn-ü netice hasıl

Sırdaş aramak sırrı ifşa etmektir.

Syf 65

Aranırsa bulunur çaresi bimar olanın (Naci).

eden asıl mecazet değil fikr-i mecazttır. Hafif bir adem-i memnuniyet kafidir.

Yalan ve tenbellik gibi su-i tamma yalana karşı durmak için bunların hatta doğmalarına bile meydan vermemeli ve hayın tezahhüründe derhal yakalanarak onun yerine ali ve asıl temayül ikame eylemelidir. İnada inadla mukabele caiz değildir. Eğer siz galebe ederseniz çocuk için felakettir. Ancak doğruyu ve adaleti isteyecek suretde vicdanını tenvir etmeli, akl ve hikmetle bu huydan vazgeçmelidir.

*

*   *   *

Ey cahiller! utanın	Çocukların sıhhati
dünümün bebekleri	kendi ellerindedir.
onlar aziz vatanın	Terbiyesi rahatı
ziyansız melekleri.	tatlı dilinizdedir.

-Gürbüz Türk çocuğu-

Kazım Nami

Afacan Çocuk

Anne- oğlum, seni dögeceğim.

Oğul- niçin anne?

Anne- senden küçük olan kardeşine vurdun yazık değil mi?

Oğul- peki anne ama ben de senden küçüğüm, beni döverseniz yazık olmaz mı?

Zaman sana uymazssa sen zamana uy.

Syf 66

Kendi hekiminiz olunuz: ispirto yerine yalnız su içiniz.

-Yürümek kabiliyeti yalnız yiyeceğe tabidir.-

Çocuk yaşından evvel yürümez ve ika müstesna olarak yaşından evvel yürünebilir görülse de ekseriya bir iki ay daha beklemekte icab ediyor.Yürümekdeki tehir ağırlıktan ileri gelebilir. Orta halde veya hafif çocuklar iri ve ağır olanlar daha evvel bacaklarını kullanabilirler. Fakat yürümek istidada ve kabiliyeti bi'l-hassa su-i hazme müptela olanlar pişmiş yemiş yiyebilirler.

Syf 67

Susadığınızda su içiniz fakat birden çok içmeyiniz.

Yiyecek cinsiyle mütenasibdir. Annesinin sütünü emmiş bir çocuk emzikle beslenen bir çocuktan daha çabuk yürür. Bir teşit, boğmaca, indifa-i, hamleler tağdiyeyi ihlala edecek neşv-ü nemayı tehir ve ilk hareket tecrübelerine karşı maniler teşkil eder. Fakat " raşitizm" bundan muhallik olub yalnız tağdi-yi ihlal ile kalmayarak cümle-i asabiyye de zayıflatır ve iskeleti yumuşatır ve biçimsiz bir hale koyar. Raşitizme müptela bir çocuk güç ve fena yürür. Şu hale göre raşitizm kusurlu bir tağdinin neticesidir. Tabii suretde ana sütünü emen bir çocuk raşitik olamaz. Hastalık fena süt kullanmaktan ve cahilane fena bir tagaddiden neş'et eder. Çocuğun çabuk ve iyi yürümesi matlub ise kendisine kemik yapan gıda verilmeli. Çocuğa yürümeyi öğretmek beyhudedir. Yine yapılırsa yapılısın bebek vakt ve saati gelmeyince yürümez ve yürümek için kullanılan vesait ya kendisini korkutacak surette düşürecek veyahut daha henüz tamamen sertleşmemiş olan kemikleri biçimsiz bir hal koyacaktır. Küçük yavruyu kend haline bırakınız, emmeye nasıl kendi kendine öğrendiyse yine kendi kendine yürüyecektir. Yürütmek için elleri kullanılan arabalar ve kaydıraklar vesair, vücud-ı beşere işkence yapan alat ve edavat arasında müzelere konmalıdır. Çocuğu kendi haline bırakınız. Kalkmak için bazı tecrübeler yapar, dört ayak yürür,emekler, döşemelere tutunarak yürür. Her terakki kemiklerin sırtlanmakta olduğuna bir delildir. Birgün gelir ki artık tutunmadan birkaç adım işte bunun için bir zaferdir sevinir, güler. Bebek yürüdü, fakat henüz iyi yürümeyi bilmez. Yürümeyi öğretmek de anne için mühim bir zaferdir.

Soğuk için en iyi içki çaydır.

Syf 68

Ölüm bir kara deve, her kapıya çöker.

Doğum ölümden ziyade olmalıdır

Vatan, millet, hükümet ve istikbal-i natak nazarında gayetle mühim bir mesele ile üç küçük sahifemizi işgal etmek istiyoruz. Nüfus çoğalması siyasetine Avrupada ve Amerika'da pek ziyade ehemmiyet verilir. Kemal-i tessüfle beyan ederiz ki

vatanımızda eski hükümetlerin hiçbiri bu mühim meseleyi tedkik etmedi, anlamadı ve bu babda hemen hiçbirşey yapmadı. Fakat cumhuriyet-i idaremiz, büyük millet meclisimiz ve rical-i hükümetimiz mesail-i mühimme-i vatan arasında buna da lüzumu derecesinde ehemmiyet verdi. Ve birçok teşebbüs ve icraatda bulundu. Sıhhiye ve muavenet-i içtimaiye vekaletinin, himaye-i etfal cemiyetinin bu babdaki mesaisini lisan-i şükr ile yad ederiz.

Nüfus mesele-i mühimmesinde nazar-ı dikkat alınacak hususâtı berveche ati bir bir tedkik edelim:

- 1- Vatanda doğum herhalde ölümden çok olmalıdır.
- 2- Bu tezeyüdün yüzde nisbeti her ne memalik-i mütemeddine-i saireden ve ba husus komşu memleketleri geçmelidir.
- 3- Vatanda doğumla ölüme dair mükemmel ve etraflı ve sahih istatistikler tutulmalıdır. Her sene doğanların mikdar-ı sahihi ile ölenlerin yaşları, sebab-i vefatları, cinsiyetleri vesair lüzumlu malumatı havi istatistikler neşr edilmelidir.

Baba beğliği ile çocuk adam olmaz.

Syf 69

Ehl-i taassubun nazarında her tahvil bir inhitattır.

- 4- Doğumdan çok evvel, hayn izdivacında işe başlamalı, olunacak olanların ahval-i sıhhatleri iyice tekkik olunmalı.
- 5- Gebelere karşı fena tecrübenin lüzum gösterdiği her nev-i için annelere daha evvelden birçok malumat ve vesaya verilmelidir.
- 6- Çocuk doğarken ve doğduktan sonra doğana ve doğurana nasıl bakılmak icab edeceği vesait-i muhtelif ve müteve'i ile talim ve tamim edilmelidir.
- 7- Kız mekteplerinde bu babda kavaid-i hifz-ı sıhhat mükemmelen ve bi'l- taraf tedris ve talim olunmakla beraber etibba-yı mütehassasa tarafından faideli konferanslarda verilmelidir.
- 8- Gebelik hengamında, doğururken ve doğurduktan sonra çocuk emzirir ve büyütürken hakim ve mer'i olan birçok ebatıl ve birçok hurafat tamamen bertaraf

edilmelidir.

9- Gebelere ve fakir çocuklara karşı lüzumlu ve acil mea ve nöbetlerde bulunabilecek vesait-i izhar olunmalı. Anneler birliği, çocuk bakım evleri, süt damlaları vesair hep çok nafi müessesattandır.

*

Bu vazifelerin hepsine yetişmek ve bu üç sahifede sığdıramadığımız hizmetleri de başarabilmek için himaye-i etfal cemiyetini unutmamalı ve ona yardım etmelidir.

Acele etmeyin daima geç varın.

Syf 70

Çocukluk

-Tabibi Beklerken-

Çocuk için takyidat-ı müstacile çocuklara ait tebabet ve hıfz-ı sıhhat rabi asırdan beri pek ziyade terakki etmiş olub asıl şayan-ı teşekkür olan cihette bu terakkiyenin ilm-i tabibatıyla beraber umumede şamil olabilmesi yani ahali arasında da kavaid-i hıfz-ı sıhhatin şümül ve tamimidir. Çocuk vücutları henüz teşekkül etmekte olması hesabıyla gayetle nazarın olduğundan onlara büyük insanlardan başka türlü muamele etmek lüzumu pek bedihi ve zahirdir. Bu yavruları nesilden nesile intikal edegelen birçok her inat ve ebatıldan ve kocakarı ilaçlarından kurtatmak lazımdır. Bazı iyi hastalıklar vardır ki tabib gelinceye kadar büsbütün hareketsiz kalmak muvafık değildir. Mahaza tabib canı asla ihmal etmemeli ve kocakarı sağlıklarını kabul ve icradan tevki ile bervechi ati yazacağımız tebdillere müracaat ve tevessül olunmalıdır. Henüz süt emen çocukta azçok şekli gayr-ı muntazim, gayr-ı ihtiyar bazı hareketler görülünce iltihab-ı sehaya (menşeriyet) denilen beyin zarları iltihabından korkmak tabiidir. Irzen asabi olan çocukların batan bir iğneden, çıkmak üzere dışını

Syf 71

denilen diş, baş üzerine düşmeden, hazımsızlık, veya penkden, soğlıcanlardan, süt ninenin tarz-ı tayisini bozma – senden, kulak iltihabından, vesairenden dolayı duçar-ı ihtilaç olabileceklerini unutmamalıdır. Sükut-u muhafaza etmeli, mucizelerden odayı

tahliye eylemeli, çocuğu derhal 37 derece-i hareratda ıhlamur banyosuna koymalıdır.

Çocuk Öksürüyor _ Çocukta Öksürük

Adi bir hançere ve kasaba rahatsızlığından bir garipden, birbir neşitten, bir kızımık veya boğmacadan ileri gelebilir. Bazen çocuk gece yarısı uyanarak boğulur gibi ihtilaçlı bir suretde öksürür. Bunun yalancı kuşpalazı olma ihtimali vardır. Ve o kadar tehlikesi yoktur. Hakiki kuşpalazın evvel daima hennak (anserın) gelir. Boğaz üzerine ıslak sıcak baskılar veyahut daha iyisi keten tohumu lapası koymalıdır. Kokusu yumuşatan çocukların matbuhini de içirmelidir.

Çocuğun burnu kanıyor _ buluğdan evvel pek nadir ise de bir nezleye veya baş üzerine düşmeye müteakib burunda

Her gök gürleyişte yıldırım düşmez.

Syf 72

Sel-i emvac felaket geçer inşallah (.)

husule gelen bir sıyrılmadan güneş vurmasından ve bazı kalbi hastalıklardan bir humma-i tifoidi veya kızamık başlangıcından ileri gelebilir. Ve nazife istidadı olanlarda da görülür. Her ne ise sebep ne olursa olsun burun üzerine soğuk su ile ıslanmış baskılar koymalı, buruna buzlu su çektirilmeli ve eğer yine dinmiyorsa o halde kan akan burnun deliğini sirkeli ile ıslatmış bir pamuk tıpa ile tıkamalı. Buzlu limonata içilmelidir. Aynı zamanda da ayakları içine derhal önü katılmış banyoya sıkmalıdır.

Çocuk Karnında Müşteki_

Ekseriya ishal ile beraber karın ağrısı da gelir. Karın üzerine sıcak baskılar ve bağırsakları boşaltmak ile teskin ve ızdırap olunur. Fakat eğer peklik ve nevbet varsa ve karın gergin ve katı görünüyorsa ve keza eğer göbekten kalça kemiğine giden ağrı hattın ortasına parmakla basıldığında şiddetli bir sancı duyuluyorsa apantisitden

Ağır git, çok git ki yol alsın.

Syf 73

Kim ki çok söyleye ol çok yanıla (Atayi).

korkmalıdır. Bu halde çocuğu hiç kıpırdatmayarak yatağına yatırmalı ve şiddetli suretde perhize konulmalıdır. Arada sırada serin bir su ile çalkalatıp tükürtmelidir. Müshil verilmemelidir. Ağrıyan yer üzerine kese ile buz koymalı ve arasına da bir fanila parçası bulunmalıdır.

Çocuğun ısıtılması_ çocuk tamamen hal-i sıhhatte iken birdenbire derece-i hararet kırk dereceye ve daha ziyadeye çıkar. Bu hal birdenbire zatüreyi hazıra getirir. Kızamık ve kızıl da böyle derece-i harerat yükselir. En adi hannekte, bağırsak iltihabında ve mevsim griplerinde de derece ziyadedir. Çocuklardan ekseriya yarına kadar bile devam edemeyen yüksek hararettler görülür. Bi'l-akis kuşpalazı ve (menşeyet tüberküloz) gibi muhallik hastalıklarda derece-i harerat mutedildir. Yatakta istirahat tama teri idrarı çoğaltmak için bolca matbuhlar otuzdokuz dereceyi geçince de serin suda ıslatılmış çarşafa sarmak.

Çocuk kusuyor_ ekseriya hazımsızlıktan ileri

Şu alçacık dağları sen mi yarattın?

Syf 74

Pek obaya nazar eyler nisan.

gelir ve mide boşalınca kusmakta durur. Fakat durmayıb ki devam ederse her gıdayı ve verilen suyu kusarsa derhal tahtir etmelidir ki menenjitlerin başlayacağı penlik ve başağrısı gibi üç alameti vardır. Bu muannid kalır. Korkuya hak verir maheza çocuk üç yaşının fevkinde olup da nefesinde elem kokuyorsa (astonomi) olup oldukça mühimdir. Gıda-yı kemali buzlu şekerli su ve limonata verilmeli. Takiyeye yapılmalı midesi zerinde sıcak baskılar tutulmalı.

Süt emen çocuğun ishali var_ eğer annesinin veya süt ninesinin memesini eöiyorsa tehlike yoktur. Çok sıcak veya çok sık veya gayr-ı muntazam meme verildiğinden veya meme sahibinin kendi gıdasına dikkat ettiğinden ileri gelir. Çocuğu hafif süratte tenkib ettikten sonra muntazim fasıllarla meme verilmelidir. Eğer emzik emiyorsa sudan bulaşıklığı emziği tedkik ediniz ve yaz olub da ameli de

yeşil olursa müstevli çocuk kolerasını da hatırdan çıkarmayınız. Bu halde sütü hazıf ediniz.

Ağır yükün altına girme belin incinir.

Syf 75

Karakolda kişiye akıbet endişe gerek.

Onun yerine emzikle kaynamış şekerli su ve ıhlamur veriniz. Çocuğu sıcak tutunuz. Doktora intizar ediniz. İtanni ısıtmalar _ nasıl başlar? (Kızamık),gözyaşıyla ve nezle ve şiddetli bir öksürükle (kızılhastalığı) bademciklerin ve boğaz müdehaleleri kıpkırmızı olmasıyla (çiçek) kaburga kemiğinin şiddetli ve devamlı ağrısıyla ve muhtelif indifaat ile (kabakulak) tarafını şişmesiyle, (tifo) başağısı ve karabasan denilen kabus ve ishal ve burun kanaması ile başlar. Bu gibi ahvalin hepsinde doktoru sabırsızlıkla beklemeye beraber süttten ve hudan matbuhından başka bir şeyi vermemeli ve eğer hararet otuzbir dereceyi geçerse (tabibin reyini almak şartıyla) soğuk banyo ve yahut sargı usulünü tatbik etmelidir. Umumi temizliğe riayet eylemeli ağzı burnu, gözleri, kulakları kaynamış asit ve bu renkli su ile temizlemelidir.

Yatağı Isıtmak

Kışın soğuk bir yatağa girmeyi bazı ihtiyarlar pek nahoş bir şey addeyle hatta yalnız ihtiyarlar da değil ekser kimseler bile sıcak su doldurulmuş veya Avrupa karılar (biyoyot) kullanırlar. Bunlardan sızıp yatağı ıslatmak mahzur-ı vardır.Yatak bir ütü ile de ısıtılabilir bu da uzun sıkı donmuş daha muvafik ve mahzursız olur. Eskiden beri biz de temiz tuğlalar ısıtıp bunları temiz bezle sararlar ve yatağı ısıtmak için kullanırlar.

Akarsuya dayanma el oğluna inanma.

Syf 76

Sütle giren huy canla çıkar.

_ Muhtelif sütlerin terkibi 1000 de hesabıyla _

Terkibinde dahil olan

Damlalar

	İnek sütü	Koyun sütü	Keçi sütü	Kısrak sütü	Merkeb sütü
Kadın sütü					
Albominli damlalar	49	51,2	44,2	67	12,3
24,7					
Şeker.....	43	52,6	47,5	55	67,9
56,9					
Tereyağı.....	51	71,58	6,7	25	31,3
42,9					
Tuzlar.....	5	10	9,1	5	4,5
2,4					
Su	857	814,4	837,5	888	884
873,1					

Yekün	_____	_____	_____	_____	_____
_____	1000	1000	1000	1000	1000
1000					

Syf 77

Merd olan hiç kerem etmekle tefahür mü eder ? (Biliğ)

Kağıt Ölçüsü

1_ Balya	10 Top
1_Top	20 Deste
1_Deste	25 Yaprak
1_Defter	5 “
1_Deste İngiliz kağıdı	24 “
1_Top “ “	480 “

Sayılı Kağıd Ölçüsü

1_Düzine	12 Aded
1_____	12 Düzine

Bir Çorba Kaşığının İstiabı

1_Gram Tereyağ

8_ Gram Un

25_ “ Pirinç

15_ “ Pirinçunu

15_ “ Şehriye

Bir çorba kaşığı 4 kahve kaşığı

20 orba kaşığı 1 litre

240 kahve kaşığı 1 litre

Süt insanın bütün hayatında mühim bir gıdadır.

Ağaçlar zaman ile yemiş verir.

Syf 78

Güzelliğin gider iyilik kalır

Sana

Yavrum en iyi aş benim. Bensiz hiçbir çocuk hal-i sıhhatde kuvvetli ve uslu olamaz. Ben ak ve pakım, lakin eserim kızıldır; beni içen kan toplar. Hergün süt içmelisin beni pahalı zannederlerse doğru değildir. Ben gayet temiz ve taze olmalıyım, yoksa herhalde baban veya annenin sana süt teminine çalışmalıdır. Her vakit ve her zaman süt verilen çocukların sıhhatleri düzelmiş ve kuvvetleri artmıştır. Küçük iken sıhhatte olmalı ki bütün hayatları zinde kalınmış olsun.

Acaba senin de büyük sakatlık mütenasib midir? Eğer değil ise hiç vakit geçindirmemeksizin sana bu doğru sözleri söyleyen emin ol ki seni çok seven süt ninendir.

Görünen köy kılavuz istemez.

Tartıda ne kadar geliyorsun ne kadar gelmek lazım.

Sizin kemiklerinizle dişlerinizi yapan fosfat döşemeyle size kuvvet ve hararet veren yağım ve şekerimle vücudunu tamir eden ve adelerinizi yapan aliminyumlarımla sırrı büyüten ve sağlatan vitaminlerimle herkese su-i bahş oluyorum.

Syf 79

İçki verem yatağıdır.

Alkol_ İspirto

Vereme

Ayyaş Bekri { Her (kötü hastalıklara, raşa) ve

Hezeyana (hezeyan-ı mürtiş)e bütün bir düşkünlüğe duçar olur.

Raşıtik, (kanbur, eğri bacaklı)

Bir Bekrinin çocukları { Sakat

Aptal olabilir

Bekrilik ırakı bozar.

Syf 80

Alkolik fenalıklarından (iki tarz hayat)

Babalar ve analar siz hangisini beğeniyorsunuz?

Syf 81

Kadının erkekten ziyade okumaya ihtiyacı vardır.

Sis

Türkçemizde sis ve pus kelimeleri mevcut olup daha hafif ve sis daha ağır ve karanlık ise de bugün pus büsbütün metruk kalmış ve yalnız sis ve bazen sis yerine yağış olarak devamında istimal edilmekte bulunmuştur. Bu güzel kelimeler beğenilmiyor ve yerlerine şebnem ve jale kullanılıyor. İş'arımızda hep şebnem ve jale kullanılmıştır. Çiğ mayi halinde kırağı çiğın dökmesi yani kar gibidir.

Yaprakların bu kum yerlerinde yahut çiçeklerin yapraklarında (Arabicesi tebiştir) küçük elmas taneleri gibi parlayan ve çiğ denilen bu küçücük damlacıklar neden ve nasıl hasıl oluyor?

Bu damlacıklar gece serinliği ile soğumuş nebat veya taş bütün cisimlerin üstüne havadaki su buğusunun (bu kelime de beğenilmeyerek bahar denilmiş) toplanmasından ileri gelir. Sis havanın çiğidir. Hafif bir şimal veya şark rüzgarı esmekte iken birden bişre nemli ve sıcak mahalli bir rüzgar eserse sıcaklık derecesi birden bire ineceğinden derhal az veyahut çok buğu husule gelir ve küçük bulutlarla birleşerek sis husule getirir. Gayet dikkatle yapılan tecrübelerle tebeyyün etmiştir ki bir metreküp siste bir gramdan dört grama kadar mai bir su vardır. Bu kadarcık bir metreküpü sis içine o surette

Çocuklar istikbal sizindir; onu hüsn-ü istikbal ediniz.

6

Syf 82

Kendini kuruturken komşunu ıslatma.

dağılıyor ki yirmibeşinden yüz milyona kadar damlacık meydana geliyor ve bu adet sisin hafifliği veya sıcaklığı ile mütesebeb bulunuyor.

Merhum Tefvik Fikret Bey

Çıkar ususları artık, sevindiğin yetişir;

Çıkar, bir azade şu öksüz giyinsin, eğlensin,

Biraz güzellensin.

Şu ru-i zerd-i sefalet ... evet

Müserrettir.

Çocukların payı; lakin senin sevincinle

Sevinmiyor şu yetim; ağlıyor...

Haluk dinle!

Tefvik Fikret

Akşamın sadakası sabahın saadetini yapar.

Syf 83

Himmet merdan ile aşan olur her müşkil iş (Baki).

Verem mikrobunu bulan [Rober Kuh)

Verem

Beşerin hayrına edilen hizmet asla zayi olmaz.

Syf 84

Elbiseye verilen ehemmiyetin yarısı gıdaya verilse mide ve rahatsızlıklar yarıya iner.

Verem

Bütün hastalıkların en vahimi veremdir. Hemen hiçbir memleket yoktur orada verem ziyade olmasın.

Kırsalda her altı dakikada 1

Her saat.....10
 Hergün.....240
 Her hafta.....1,680
 Her ay.....7,200
 Her sene.....78,600 kişi ölüyor.

Bizde ne kadar ?

Kati birşey söyleyemiyoruz. Herhalde şimdiye kadar kadınlarımızda veremden vefat ziyade idi. Buna da sebep havasızlık ziyasızlık idi.

Veremin Öteki Hastalıklara Nazaran Telafatı:

İnsan ölmez çok defa bilmeyerek ve istemeyerek kendini öldürür.

Syf 85

Dertsiz başını derde sokma

Verem

İnsandan insana, hayvandan insana geçer. Verem yalnız büyük hayvanlarda değil, kuşlarda ve balıklarda da görülür. İnsan vereme en ziyade çocuklukta yakalanır. (% 90)

Verem mikrobunu [Robert Kuh] bulmuştur. Verem basili sekizyüz defa bütün hurdebeyn altında görülebilir. Basil ve veremlinin akciğerlerinden çıkan balgamlarda kemiklerinden benizlerinden (sıraça) akan cerahatlerde bulunur.

Bedende hiçbir uzuv yoktur ki hemen türem etmesin. En ziyade görülen hastalık:

Akciğer

Kemik ve oynak yer

Karın } veremidir.

Deri

Beyin

Verem balgam ile, toz ile, temas ile, yiyecekler ile geçer.

Sebepsiz eser olmaz.

Syf 86

Alkol hersaat hazırdır.

Verem

Verem basili en ziyade balgamda bulunur, balgamda.... 1 kişiyi aşılacak kadar sebil vardır.

Üzerlerinde diğçerlerinin balgamı, tükürüğü bulunan şeylerin çocuklar tarafından kullanılması hastalığın sirayetine sebep verir.

Evlerde

Meskenlerde } Pislikten galebelikten, hava ve zıyasızlıktan,beslenmemekten, açlıktan,

Verem ayyaşlıktan, bekrilikten yayılıyor.

Hasta_ _Sağlam

Sağ bir adam veremi mikropları ve ekl etmekle alır.

Hasta bir adamın fırlattığı

Düşmana fırsat verme.

syf 87

Göz yumup açınca fırsat vakti geçer.

Veremden Korunma.

Hastalığa yakalanıp tedavi edilmekten ziyade korunmak evladır. Sağlam olduğumuz zaman kendinize iyi bakınız ki hastalığa tutulmayasınız.

Verem en ziyade balgam ile yayılır. Sokakta kuruyan balgam tozlarla havalanır.

Veremden Korunmak İçin:

Öksürenin karşısında bulunmayınız.

Kalabalık yerlerden kaçınınız.

Tozlara maruz olmayınız,ellerinizi sık yıkayınız.

Saf hava, derin teneffüs ediniz.

Pencereleri açık bırakınız.

Temiz bulununuz.

Dispanserlerden istifade ediniz.
 Tabibe muracat eyleyiniz.
 Hep çektiğın ceza-yı amelindir.

Sayfa 88

Olmayınca hasta kadrin bilmez sıhhatin (fitnat).

Veremle Mücadele-Veremliyi Tedavi

Verem kabil-i şifadır.

Lakin zaman ve sabır lazımdır.

-Üç Müessese-

Dispenser:

- 1 Hastalığı teşis eder, senatoryuma ve hastahaneye gidemeyecekleri tedavi altına alır.
  - 2 Ziyaretçi hasta bakıcılarla hastayı takip eder. Evin ahval-i sıhhiyesi ıslah ve sirayete karşı çocukları himaye eyler.
  - 3 Hastalığın ifrad-ı aileye geçmemesi için talimat ve telkinatta bulunur.
- Çocuklar ekseriya açık havada yaşmalıdır.

Sayfa 89

Derdini saklayan derman bulamaz.

Senatoryum: hastahane değildir.

Burada hastalar hava ile ziyadan ve istirahat ile gıdadan istifade ederler.

İsviçrede (Layezen) Senatoryumu

Tedavilerin en iyisi kendine ve diğerine bakmak yoluna öğrenmektir.
 Hastahaneye; hastalığı ileri gidenler kabul eder.

Syf 90

Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz.

” Tentürdiyot” un mukabili (iyot boyası-sabg iyot) tur. Islahatımızın pek de hüsn-ü intihab ve kabul edilmemiş olması tamim etmemesiyle sabittir. Kimse icraattan (sabg-ı iyot) veya (iyot boyası) istemiyor, hatta hamal ve amblebiyle (tentirdiyot) arıyor. Gelelim sadede: 61 damla tentürdiyot bir gram add ve tabibin tarifine nazaran çok defa harice istimal edilir. Tentirdiyot evele iyot ile ve sonra

terkibine dahil olan alkol ile mükemmel bir antiseptik (muzatfin) dir. Bir litrelik halis et suyunu 25 santikrat iyot kokmaktan ve bozulmaktan muhafaza eder. En az miktarda dahi olsa tentirdiot(tetanoz) ve (difteri) mikroplarını öldürür tentirdiyotun birçok faidelerine nazaran daima her evede bir miktar hazır bulundurmak elzemdir.

Kız çocuklarla erkek misafir aralarında

-Kız bak, benim başımda saç yok, ne olur kafama yapıştırmak üzere bir demet saç versen a ...

-Benimkiler kafama yapışık... anneminkiler yapışık değil, ondan istesen a .....

(annede surat !..)

Atalar demiş: terazi va, tartı var herşeyin bir vakti var.

Sayfa91

Zar ve giryan olmayan masuma vermezler meme (.)

Ter

Terleyen bir adam cereyan havaya maruz olmaktan pek ziyade ihtiraz etmelidir. Cereyan-ı hava teri derhal tevkif ile terleyeni bazen muhallik surette üşütebilir. Çok ve sık terleyenlere fanila giymek ehemdir. Çok terli olarak evine gelen bir adam derhal ıslak çamaşırları çıkarmalı kuru bezle kurulanmalı ve vücudunu iyice ovmalı ve çok çıplak durmayıp mesaraatten kuru çamaşır giymelidir. sıhahi tam olanlar bol soğuk su ile yıkanmaları ve yahut iyice ıslatılmış bir havlu ile vucutlarını ıslatmaları ve derhal kurulanıp yeni çamaşır giymeler müreccedir. Bu yıkamaş hem süratli olmalı hem ter geçmiş bulunmalıdır.

Trenin Süratini Bulmak

Tekerleklerin rayları arasındaki küçük aralıktan geçerken hasıl olan hafif sarsıntının adedin saymayla beraber aynı zamanda da bir saat üzerinde saniye dairesini takip ediniz. Saniye ibresi 43 saniyeyi gösterdiği vakte kadar sarsıntı adedi trenin süratini kilometre olarak gösteren adettir. Mesela ekser 43 saniye zarfında 80 sarsıntı saymış iseniz treniniz saatte 80 km yol alıyor demek olur. Yolda giderken hem dikkat ederek hesapla meşgul olur hem de treninizin süratine vakıf olursunuz. Sade bir hesaptır.

Tilkiye tavuk kebabı yer misin demişler, adamın güleceğini getiriyorsunuz demiş.

Sayfa92

Bir baba dokuz oğlu besler, dokuz oğul bir babayı beslemez.

Ödünç Kundak –Sepet Beşik

-Dönüp Dolaşan Şeyler –

Kundak ile gelen kefen ile gider.

Fakir ve sefalet ortasında hergün doğumlar oluyor, Bunlara nasıl bakmalı bu yoksulluk içinde doğan çocukları nasıl kurtarmalı?

Dünyaya henüz gelen gayet nazik ve narin bir vücut paçavraya yırtık pörtük bez parçalarıyla gazetelere bi't-tabi sarılamaz. Temiz bir kundak ve sıhi bir (yatak) lazım. Bunları tedarik için ne yapmalı. En ziyade gündelik alan bir amele bile bu gün bir kundak takımı ve adi bir yatak beşik – küçük karyola tedarikinde izhar-ı acz ediyor.

Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezinin “Anneler Birliği” merkezi Cenevre’de bulunan “Etfale Muavenet Beyne’l-milel İttihadı “ serine iktifaen ziyade muhtaç annelere aşığıda bildireceğimiz parçalardan ibaret bir kundak takımı ve bir sepet iane etmeye başlamıştır. Hatta ilk kundak ile sepet beşıği Kadırğa Hastahanesinde 400 gram takallütinde bir çocuk doğuran fakir bir anneye birçok muhterem zat huzurunda süt damlası müessesinde verilmiştir.

Sepet, beşik ve kundak iadesi yalnız bir hayr ve hüsn icrasında ibaret değildir; belki bu yolda muavenet ile validelere çocuk büyötmek hususunda Bir baba oğluna bir bağ bağışlamış, oğul babasına bir salkım üzümünü vermemiş.

Sayfa93

Yuvayı yapan dişi kuştur.

aribe-i sıhiyye vermektir. Çocuklarını paket gibi sarma, başlarını yoğurma, göbeklerine tükürmeye alışmış olan kadınlara çocuğa bakım yolunu göstermek büyük bir meseledir.

Annele birliğinde ödünç sepet, beşik ve kundak ile işgal eden hanımlar:

Matmazel İster

Hemşire Ferhande Hanım

Madam Olenberg

Üç sefiri

Lamia Rekik Hanım
 Melis Rovanteri
 Labonem Manordenisçald
 Fatma Fehmiye Hanım
 Hemşire Leman Hanım
 Elden gelen gayreti deriğ etme.

Syf 94

Hür yaşayabilmek için kanunların esiri olmalıdır.

Beşik sepet ile kundak takımı berveche ati kısımlardan ibarettir.

1 Sepet	2 Yelek	6 Çengelli iğne
1 Şilte	4 Don	Sabun
1 Yastık	4 Bazen bez	İplik
1 Kauçuk (müşemma)	6 Bez	Pudra
1 Fanila örtü	6 Amerikan bez	Pamuk
1 örme	1 Patika	vesaire
4 Lastik gömlek	4 Göğüslük	
4 Patiska gömlek	1 Anne gömleği	
4 Fanila		

“Bu sepet- beşik” dokuz ay müddetle iade olunur. Bu zamanın nihayetinde anne her şeyini tamamen iadeye mecburdur. Sözünde duran ve her şeyini temiz ve yolda iade eden anneye çocuğu için bir “ esvap” hediye edilir.

Gerek alınan bu sepet–beşik dezenfekte edildikten ve bezle tamir ve tedhir olunduktan sonra başkasına tamamen yıpranıncaya kadar diğeri birine iade edilir. Ziyaretçi hastabakıcılar çocukları aileleri nezdinde takip ettikleri esnada bu sepet-beşik ile mahtubatinın yolunda kullanılıp kullanılmadığına dikkat eder.

Bu sepet beşikleri ve kundak takımı yirmi lirayı geçmemektedir. Bugüne kadar Anneler Birliğı heyet-i idaresi onu mütecaviz beşik ve kundak takımı yoksul gebelere iade etmiştir.

Utanma bilmeyen nedamet bilemez.

Syf 95

Padişah olsan da er kişi niyetine derler.

Evleri Sevgili Vatanı İdare Edenler

Hünkar_Hünkar

Arasında evlileri vardı ki bunların kemiği çıkık manasıyla hünkar, kimi abdal veya deli, hemen hepsi zalim ve müstebid, çoğu müserrif ve ahlaksız idi. Bunlardan Dördüncü Murad onyedî sene taht-ı saltanatında kalıp bu müddet zarfında seveceği, şefkat göstereceği, himaye eyleyeceği tebaasından 100,000 i mütecaviz insanı idam eylemiştir. Nekadar yaşayan hayret ve nefrettir ki bu 100 bin adamın li'l-akl 25 bininde bi'z-zat kendisi hazır bulunmuştur. Geceleri sokakları dolaşır, fötrsüz kime tesadüf ederse bilausul öldürür, evleri basıp ocağın tepesine kadar bi'z-zat çıkararak koklar ve tütün kokusunu hisseder etmez mütecasırını derhal idam eylerdi. “ Bostancıbaşı “ denilen celadını Edirne'ye vesair yerlere göndererek bu mazlumı bi'l-vasıta icra ederdi!...

Bazı adet-ı efkar ve itikadat vardır ki sıkı madar değildir. İşte bunlar arsında çocuklar için “ diş buğdayı “ da böyledi. İlk defa diş süren çocuk bir sini ortasına resimde görüldüğü gibi oturtulup etrafına kitap, kılıç, kama, ekmek vesair konuyor ve çocuğun ibtida hangisine elini götürdüğü dikkat edilir.

Her şey aynı çiviye asılmaz.

Syf 96

Nazar değmesin tü, tü!

_ Nazar Takımı, muska Vesair _

Sokak ortalarında fal ve niyet bakanları, köşede bucakta muska yazıp üfürükle muvaffakiyet teminine çalışanları, kurşun dökenleri iyi saatte olsunları, davetiyel muradı temin edenleri, evlatlarının başlarında katır tırnağı, çürük otu, mühre denilen bucak kabuğu vesair manasız bazı şeylerden ibaret nazar takımları bulunduranları, büyü yapanları ve bunun gibi bin türlü batıl ve saçma birtakım edavat ve an'aneti ihtiyarlarımız değil hatta zann olunur ki gençlerimiz bile unutmamıştır.

İşte cumhuriyet idaremiz resimde tasvir edildiği üzere bir süpürge darbesiyle bunları tarumar etmiştir.

Fal bakar, ağzı ağızlıktan kokar.

Syf 97

İyi olanla iyi olduğum gibi iyi olmayanla da öyle olmalıyım.

Bu gibi batıl an'anat ve itikadat edvarı ibtidayeden kalma hem afat olup Asurilerle Keldanilerde tamamen ve kısmen mevcut idi.

Son zamana kadar karanlık ve kötü sokaklarda pis bir dükkan içinde önüne alçak bir iskemle bir iki halid kitap arasında yuvasını kurmuş bir örümcek gibi biçarenin vücuduna intizar eden "nüshacılar" üfürükçüler kör olur dururdu.

(“Nazar” değenlere kurşun döktürmek iyi imiş.) nüshacılara, üfürükçülere kurşun döken acuzelere müracaat edipte vakit geçirenler ne kadar çoktu!

Kurşun döktürmek bazı ailelerde herhangi bir hastalığa karşı en müesser bir nevi tedavi idi.

Bir kadın talim ve tedaris olunduğu zaman bir mektep açılmış demektir.

Syf 98

En sağır kulak duymak istemeyen kulaktır.

Edvar-1 salifenin Asurilerle Keldanileri ve Mısripleri bugünün bazı vahşileri hastalık ve ölüm şeytanlarını üzerlerinde dualar yazılmış veba çizilmiş birtakım muskalar, levhalar, üstuvaneler, meselele, sagıla, himayeliler vasıtasıyla yanlarından uzaklaştırmak ve def etmek istiyorlardı. Eski Mısripler bu maksad ve fikr ile düğüm ve halka şeklinde mücevherat kullanıyorlardı. Bazı eşya ve icamede manevi kuvvetle atfolundu. Mesela bir nevi zikriyat taş dolu ve ciğerinden muhafaza Necef taşı yağmuru celb ve talakatı tahsil eder. Akik kuvvetli badiz her telakki olunurdu. Hristiyanlığın zuhuru bu gibi huafatı tamamıyla mahur edemedi. Çanın uzaklara aks eden sedasıyla şeytanlar ve bunlar def ve tad edilir zann olunuyordu. Bal mumu damlaları, nevalde yağın kar suyu, paskalyada yumurtalanan yumurta mukaddes addolunuyodu.

Tarihinden evvel ki edvare aid yadigarlardan olan tısımların, muskaların, himayelilerin istimalini İslamiyet de tamamıyla kaldıramadı. Muska ve tılsım ve büyü yazan ve bozanlar için gümüşden mamül mesel veya sikke şeklinde muhafazalar yapıp satan bir sınıf mahsus vardı. Maateessüf hala nazar takımlı çocuklara çok tesadüf olunur. Muska ve tılsımın tesiratına inanarak hala bunları

boyunlarında taşıyanlar ve büyüye inananlar pek çoktur. Avrupalıların ve bi'l-hassa Fransızların harb-i umumide Avrupa İnsanı hurafeden kurtaracak ancak maariftir.

Syf 99

Zaman zaman uymaz.

harb meydanlarına sürükledikleri Afrika zencilerinin üzerleri muska ve hamayıl ile dolu idi. Mamafih bunların hiçbiri bu zavallı siyah insanları ölümden kurtaramamıştır. Çocuklarımızdan birçoklarının üzerine takılan nazar takımları da münevver halkımız üzerinde pek saçma bişey telakki olunmaktan kurtulamıyor. Maheza mütemeddin dediğimiz okumada da hala bu yolda batıl bir takım itikad ve ananeler mevcuttur:

Dişi hayvanların burunlarına takılan mantar parçalarının sütü çoğaltacağı, kurşun anahtarın kuduz kelmelerin ısırmasından muhafaza edeceği, bakırdan mamül bir yüzüğün baş ağrısından koruyacağı, bir atın sol ayağındaki naldan çıkarılan birçok yüzük olarak kullanılırsa diş ağrısıyla romatizmayı geçieceği gibi birçok saçma itikadat vardı. At nalına karşı mevcut itikadat hemen umumi gibidir. Şehirlerde ve köylerde bu at nalını uğur, talih ve şans celb ve cezb eder diye evlerin kapıları üzerlerine asarlar.

Bunların hepsi saçma, hepsi uydurma, hepsi hezeyandır.

İcram-ı semaviyenin nisbeti çocuklara anlatma için güneş, bir helvacı kabağı, attare, hardal tahmi zühre bezelye tanesi, az nohut, Merih iğne toplusu, sünun seres _palas_ ve hasta ince kum taneleri, müşteri, portakal, zahter, mandalina, Uranüs, kiraz tanesi kadar denilebilir.

En büyük varlık sağlıktır.

Syf 100

Ağızla kuş tutsa nafi.

Ağızla Kuşlara Yem Vermek:

Birtakım küçük kuşlar (Kanarya vesaire) vardır ki bunlara ağızla yem vermeye

bazı zevat-ı berzuk mahsus telakki ederler. Halbuki mühlek birtakım ciğer hastalıkları pek kolaylıkla sirayet edebilir. Kati bir surette böyle bir harekette bulunmamalıdır. Hasta bir kanarya mikropların nakline sebep olarak akciğerleri itane duçar edebilir.

Papağanlar Da Madardır

İyi bilinmelidir ki papağan çok defa müteveremdir. Bu mukalled sevimli kuşlar maan esef nakl-i maraz hususunda pek madardırlar. Böyle olduğu halde pek çok yaşamakta ve bir aile efradı arasında bazı madar hastalıkların mikroplarını neşretmektedirler. Henüz tamamıyla herkesçe bilinmiyor ki papağan ekseriya müteveremdir. Topallar ve ayaklarında romatizma var zannolunur, halbuki veremdir. Gagasının dibinde lahm-ı zat gibi duran veremdir. Bu hayvandan çok ihtirar etmeli ve en doğrusu evde bulundurmamalıdır.

Kuş var eti yenir, kuş var eti yenmez.

Syf 101

Köpekle dolaşmaktan çalıya tırmaşmak yeğdir.

Köpek Beslemekteki Tehlike:

Köpek kemal-i sadakatle beraber pek çok ziyade tehlikeli olmak ihtimali de vardır. Herşeyden evvel kuduzu getiren köpektir. Başka köpeklerle birleşmek için köpek serbestisini muhafaza eder, bir taraf ısırılır hastalığı alır ve ay ve hatta bazen sene bile geçer de bir alamet bile izhar etmez ve ne tehlikelisi alametlerin zuhurundan da evvel salyasında mikrop bulunur ve şayet el üzerinde çatlak ve yara varsa mazallah sirayet tahkik eder. Verem mikroplarını da nakl eyler. Bazen köpektaki pirelerle bir nevi tenya yumurtası da insana geçebilir... Ve'l-hasıl bu sevimli hayvan bazen çok madar ve mühlek olabilir. Kedi: bu hayvan hemen denebilir ki nakl-i maraz hususunda köpektan berbattır. Diğer kediler ve fare ve sıçanlarla çok temas ettiği için bu husustaki tehlikesi va madaratı daha büyüktür.

Kediyi koynuna alan burnuna teneke kaplatsın.

Syf 102

Çok uyuyan küçük çocuk sıhhattedir.

Yorganın derecesine göre vücudun en ziyade rahat edeceği vaziyette yatılmalıdır. Yatak ne çok yumuşak ne de çok katı olmalıdır. Karyolanın ayakları bükülmeden uzanacak kadar geniş olması lazımdır. Baş biraz yüksekte bulunmalıdır. Yastık baş içine gömülecek kadar yumuşak olmakla beraber odada gürültü, koku ve aydınlıkta bulunmamalı. Gecelik bilekleri ve beli sıkımayıp bolca ve ferah olmalıdır. Sıhhatte olan yüzükoyun yatamaz. Arkası, üstü yatmakta da bazı mahzurlar bulunur. En iyi tarz soldan ziyade bi't-tercih sağa müteveccih olarak resmimizde görüldüğü gibi yatmaktır. Akşam yemeği hafif ve hazmı kolay olmalıdır. Hatta yatarken sıcak bir menku içmek de iyi gelir. Uyunurken hararet dahiliye azaldığından örtünmek lazım gelir. Ayaklar sıcak ve baş serin olmalıdır. Yatak odalarında da döşeme ve perdeye hiç ihtiyaç yoktur. Nebat bulundurmamalıdır.

Uyku damağın bedeninin rahatıdır.

Remin altına düşecek not (baş yüksek ve serin, ayak sıcak olmak üzere açık pencereli bir odada sağ tarafa yatmalı.)

Syf 103

Çok uyuyan ihtiyar hastadır.

İyice örtünmüş bir şahıs hiçbir vakit üşümeyeceğinden yaz ve kış pencere açık olmamalı ve yalnız arada paravan gibi bir şey bulunmalıdır. Sekiz saat yaşamak için herkesin 200 litre havaya ihtiyacı olduğu düşünülerek yatak odasının temiz ve geniş olmasına dikkat etmelidir. Yatak odasında çok döşeme bulunmayacaktır. Ondan başka hava saf kalmalı ciğerlerimizden çıkardığımız asit karbonun ile vesair fesade uğramamalı daha ziyade emin olmak için her mevsim ve havada pencereyi açık bırakmalı ve fakat yukarıda söylediğimiz gibi rüzğara cereyan havaya maruz kalmamalıdır. Ve'l-hasıl iyi örtünmüş olduğu halde uyuyan hiç soğuktan korkmamalıdır. Uyunurken hafif hafif giyinmek yalnız bir uzun gömlek ile yatmak muvafıktır.

Uyku ölümün kardeşidir.

Resmin altına düşecek not(yatak odası böyle geniş havadar ve ziyadar olmalı.

Syf 104

İnsanın en iyi günleri çabuk geçer. Hava, ziya, hareket. Hava ve ziya herkes bhusus çocuklar için gıda kadar mühimdir, lazımdır. Havasız hayvan da olsa yaşayamaz ziyasız kalanlar solup sararırlar.

Güneş banyosunda oğlanların ilk esvabı güneşin doğrudan doğruya tesir eden ziyası daha müessirdir. Daha hayat-ı bahşdir. Bugün her memleketde güneş ile devay-ı usul yalnız çocuklardır. Bazı hastalıkların tedavisinde değil belki hali sıhhatte de olanların takviyelerinde dahi pekçok kullanılmaktadır. Yalnız güneş ziyasından değil elektrik mor ziyasından da (ultraviyole) istifade edilmektedir.

Güneş gibi meydanda yarış.

syf 105

Arefe bir işarettir.

Çocuklar birdenbire güneşe maruz bırakılmayıp evvela açık (küçük kızların güneş banyosu yaparken hareket ederken giydikleri esvab) havaya alıştırılır. Yamalı ve kabiliyet-i şahsiyye hissiyeleri nazar-ı dikkat olunmalı. Çocuklar evvela kolsuz gömlek giyecekler başlarına hasır şapka geçirecekler ve kundura yerine delikli sandal dolanacaklardır. Çocuklar kum üstünde yavaş yavaş böyle çıplak güneş banyosu yaparlar.

Hareket olmadıkça bereket olmaz.

Syf106

Sel-i emvac felaket geçer inşallah.

Aheng-i Musıka-yı Tabi-i

Şairler tabiatı her havadan çalan bir saze teşbih etmişlerdir. Kulaklarımız sinek vızıltısından gök gürlmesine kadar herşeyden müteessir olur. Beynimiz tükenmez olan bu ahenk tabii musıkiye tasvir edebilecek lugat ve pek mahduttur. Bazılarını

hoşa gider mütealasıyla berveche ati derc ediyoruz.

(Hayvanat) at kişnemesi, arslan kükremesi, arı vızıltısı, eşşek anırması, zırlaması, insan söylemesi, gülmesi, ağlaması, ikilemesi, bağırması, çağırması, okuması, mırıldaması, söylemesi, aksırması, hıçkırması, homurdanması, kekelemesi, soluması, hırıltısı, fısıldaması, bülbül ötmesi, şakırtısı, böcek cırlaması, tazelerin fikırtısı, çoban hırlaması, ıklaması, ökelemesi, çocukların çığırışması, sinek vızıltısı, sığır, manda, deve böğürmesi, kalabalık ağıltısı, fare tıkırtısı, kaz tıslaması, kuzu, koyun melemesi, kuş cıvıltısı, kaynana zırıltısı, kumru, güvercin dem çekmesi, okuması geveze dırıltısı, köpek hırlaması, havlaması, uluması, kedi miyavlaması, leylek takırtısı, yaban hayvanların hortlaması.

(Eşya) akçe şakırtısı, ateş çıtırdısı, ağaç, orman uğultusu, barut patlaması, bez (kesilirken) cıyırtısı, bina (sallanırken) çatırdısı, tahta gıcirtısı, çingırak çingirtısı.

Köre mum bahaya çıktı demişler o bizim vazifemiz değil demiş.

Syf107

Gözün aç gafil olma bir daha dünyaya gelmezsın.

Çak çağirtısı, diş gıcirtısı, deniz köpürmesi, rüzgar esmesi, saz tıngirtısı, saat urması (vurması), sini tıngirtısı, şimşek çakması, su çağıltısı, fişkırması, fıkırdaması, şırıltısı, kulak çınlaması, kumaş fısırtısı, kapı gıcirtısı, kabe tınlaması, karın gurultusu, kağıt fişirtısı, gök gürlemesi, göğüs hışıldaması, yağ cızlaması, cızırdaması, yaprak hırıltısı, yağmur şakırtısı, nabız urması, hava yağmurdan şırlaması.

Şapkaların Temizlenmesi

(Fötr) denilen keçe şapkaların üzerindeki tozları alşındıktan sonra bir fanılayı biraz benzinle ıslatarak lekeleri çıkarmak mümkündür. Fötr şapkalar oğunazdan veyahut firçalamazdan evvel iyice kurutmak lazımdır.

(Beyaz Hasır Şapka) yı bizzat temizlemek biraz zorcadır. Tozunu aldıktan sonra içinde biraz limon suyu bulunan temiz soğuk su ile yıkamalı ve badehu ağartmak için kükürt buharına tutmalı.

(Siyah Hasır Şapka) hasırı sabunlu ve çok köpüklü suda iyice fırçalamalı birkaç defa su ile çalkalamalı birkaç saat kurumaya bırakmalı ve hasır biraz nemli olduğu zaman çalkanmış yumurta akıyla hafif oğulmalı ve gölgede kurutmalı.

Bütün yumurtaları aynı sepete koymamalıdır.

Syf 108

Sevindiğin gün fıkrayı unutma, elbisemiz düşmana göre.

Kovanın asıl sefe denilen ve yukarıda resmi yapılan kurtlardır ki kumaşlara zarar ve birçok tahribat ika ederler. Bu kurtlar iki tarafı açık bir kılıf içinde mahfuzdur. Çuhaya her nevi kumaşları tahrip etmesi yemesinden değil giyinmek üstüne oturmak istemesindedir. Mütemadiyen yer değiştirerek her tarafı berbad eder. Şap, pire otu tozu, kafur, yüber, naftalin tavsiye olunan ilaçlardır.

Hayı hayık çoğundan vay-ı vay-ı çıkar.

Syf109

Misaldir güneş-i alemde bir gülle bahar olmaz. (Şeyh Galib)

İkiyüzelli seneye müteceviz bir zaman evvel Avrupa'ya Cenub-i Amerikanın nebat-ı'l-asl karası bir hamur getirilmişti ki bu hamur esnek bir hassaya memalik olduğu gibi kurşunkalemle yazılan yazıları da siliyordu. Fransızca (elastik) esnek demek olub (ğum)da samğ manasına gelir. Buna (ğum elastik) yani esnek samğ denilmiş biz elastik sıfatını lastik tarzında ism ve ğum lastik terkiibini de (kumelastik) yapmışız. Evveller bu maddeden yalnız ayakkabı vre kurşun kalemi silgisi yapılıyordu. Şimdi binlerce eşya yapılıyor ve her birine bir isim veriliyor. Bu isimleri karıştırmamak için tesmiyelerimizi tashih etmeliğimiz lazım gelir. Cenub-ı Amerika gibi mahallelerde yetişir bazı ağaçlar vardır ki bundan çıkan koyu melia Peruda (kauçuk) diyorlar. Aride (cidye) ihtimal ki budur. bu madde ismi ile beraber Avrupaya geldiği zaman kauçuk kelimesi muhafaza edilmiş bu türlü ağaçlar memleketimizde olmadığı cihetle bu ismi, bizde kullanmalıyız. Daire-i Astuva tahtındaki bazı memalikde Hind inciri etimek ağacı vesair gibi ağaçlar koyu sütlü pıhtılı bir asare hasıl ediyor ki işte kauçuk budur. Husule gelen memleketler

Brezilya, Kongo, Amerika'nın sevahil garbiyesi Mozambik, Madagaskar.

Tecrübe dilsiz bir malımdır.

Syf110

Bilmez efendi çok yarışan çok gören bilir.

Tunegen, Seylan, Malaka, Borneo ve Saht-ı Amerika en makbul Brezilyada ve bi'l-hassa Peru'da istihsal olunur. Buralarda gayet vasıflı ormanlar hep bu mahsulü yetiştirir. Kauçuğun bugün istihsal olduğu yerler o kadar çoktur ki bunların tamamıyla zikr ve tadad kabil değildir. Hele en son zamanlarda tekrarlıklarıyla kauçuklandı. Mamafih fenaları taklidleri sahteleri de vardır.

Çocukların en büyük dostu hastabakıcılarıdır. Bu şefkat hemşireleri kendilerini küçük iken aileleri yerinde ziyaret neşv-ü nemalarına nezaret ederler. Hastalandıkları zaman bakarlar mekteblere devamlarında doktorlara tabib müfettişlere yardım ederler. Mekteplerinde şehadetname aldıklarında bervechi ati yemin ederler.

(Florans Naytingeyl Yemini)

Cenab-ı Allah şu cemiyet-i muhtereme huzurunda kasemedirim ki hayatımı safiyetle imrar edeceğim. Bi'l-cümle madar ve necaşilerdenictinab edeceğim. İcra-yı madaraya almayacağım ve bilerek kimseye vermeyeceğim, mesleğimin itilası hususunda elimden geldiği mertebe çalışacağım. Şahsıma tevdi edilen ısrar zatıyatıyla vazifem muktazası vakf olduğum aile hususatını mektum tutacağım. İttibaya kemal-i sadakatle muavenat edeceğim. Uhde-i emanetime tevdi edenlerin iyiliği için vakf-ı vücud edeceğim.

De ki çalış olacaktır.

Syf 111

Mihenik taşı altunun cinsini altun insanın ahlakını tanıtır. Horozla beraber uyanıp kalkınız. Sabahları güneş doğarken horozlar öterken uykudan uyanıp yataktan kalkınız. Sabahın o güzel havasını adeta içiniz. Bu size adeta sıhhat ve afiyettir. Yataktan kalktığınızda temiz su ile banyo yapınız ve yahut sunaklarla vücudunuzun her tarafını siliniz ve unutmamalı ki aynı zamanda akşamları da tavuklar gibi yatınız. Gece istirahat içindir. Geceleri rahat rahat uyur yorgunluklarınızı dindirirve ertesi

günkü mesai için yeniden kuvvet alırsınız. Gündüz çalışmak ve gece rahat etmek içindir. Geceleri oturanlar gezenler eğlenenler ve gündüzleri uyuyanlar hiç de iyi yapmıyorlar. Böylelerin sıhhatleri şüphesiz muhtaldır. Bugün değilse yarın olacaktır sekiz saat uyku ma ziyade kafidir. Ziyadesi fazladır.

Taamın azından kelamın çoğundan Allah irak eyleye.

Syf 112

Karada gezer izini belirtmez.

Soğğun Derecesi:

Malumdur ki termometrenin sıfırdan yukarı olan rakamaları (+ zaid) işaretiyle gösterilir ki ciyuh bu noktadan yükseldikçe sıcaklık bi'l-akis sıfırdan aşağı indikçe (- nakıs) işareti ile tefrik olunarak soğuk çoğalmış olur. Sıfır hizası nokta-i icmaddır. İstanbul'da bir müddetten beri sıfırda yedi sekiz derece aşağı indiği seneler hemen nadir gibidir. Türkiyenin sair bazı taraflarında ve -25 ve hatta -30'a kadar iner. Laponyada 1737 senesinde Fransız Heyeti ilmiyesi tarafından -46, Nansnada -49, Sibirdamarete -63, Yakoçta -62, Franklni tahrir eden heyet-i canibinden -71, Yakoç civarında -84 derece zabt olunabilmiştir.

"Bu münasebetle iki don tarihini yazalım: "bunu kim gördü ki deryada bunun üstünde karayer gibi gezerler niceer bi-perva mücemmed oldu duhtede nefis-i insanın nice mahluk-ı heklak eyledi berd-i serma lafzen ve manen ana dedi (Neşati) tarihi bi-mücemmed doğdu bin otuzda soğuktan derya bir diğeri;

" Yüz üstünden geçen geldi bana yaz dedi tarihin deniz altmışsekizde dondu bazen bendeniz geçtim. "

Ben deniz "bendeniz " de olabilir.

Kar buz olursa karpuz olmaz.

Syf 113

Vakt-i şadide gelir mevsim muhitte geçer (Şeyh Galip).

İnsan Gözünün Görebileceği Mesafe

İnsanın görebileceği mesafe tabiri bulunan irtifama göre değişir. İnsan yükselirse daha ziyade görür. Fakat bu tezayid sabit olamaz. Mesela 20 metre irtifandan 100 metre görülebilsin mesafenin iki katı görülmez. Eğer arz düz olaydı bu mümkün olabilecekti. Aşağıdaki cetvel tetkik olunursa görülür ki irtifa çoğaldıkça tezayid-i irtifa nisbetinde çoğalmıyor:

1	litre irtifadan	3,8 kilometre	9 metre irtifadan	11,6 kilometre
1,5	“ “	4,7	“ “	12,2 “
2	“ “	5,4	“ “	15 “
3	“ “	6,6	“ “	“ “
4	“ “	7,7	“ “	17,3 “
5	“ “	8,6	“ “	19,3 “
6	“ “	9,5	“ “	21,2 “
7	“ “	10,2	“ “	24,5
8	“ “	11	“ “	27,4 “
75	“ “	23,6	“ “	116 “
100	“ “	28,7	“ “	122 “
200	“ “	54,7	“ “	150 “
300	“ “	77,1	“ “	175 “
400	“ “	77	“ “	194 “
600	“ “	94	“ “	212 “
700	“ “	109	“ “	246 “

Syf 114

Anne ve çocuk; en büyük iki içtima-i unsur.

Havasızlık zayıflıktır, hastalığa istidad verir.

Havasızlık-Ziyaretçi-Hastabakıcı

Hastanın yolunda tedavisi iyi bakılmakla olur. Bugün tebabet kadar hastabakıcılığa ehemmiyet veriliyor. Bugünkü hastabakıcı yalnız hastaya bakmaz, hastayı arar bulur. Hastalık hakkında ifrad-ı aileyi ikaz eder. Memleketimiz bu gibi hastabakıcılara ne kadar muhtaçtır!.

Syf 115

Tatlı dil güler yüz düşmanın kolunu büker.

Saf ve bol hava sıhhati temin eder.

Hava, Hava, Hava

Uyuduğunuz zaman örtünerek odanızın penceresini açık bırakınız. İnsan soğuktan değil üşümekten korkmalıdır. Yattığınız odanın havasını hertaraf kapalı ise ciğerlerinizden çıkar ciğerlerinizi pis hava ile zehirlersiniz.

Syf 116

Bir milletin istikbali evladının sıhhatindedir.

Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezinin diğer bir müessesesi de Kalender Öksüzler yurduudur. Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi Kalender müessesesini fi 1 teşrin-i evvel 1338 den beri idare etmektedir.

Bidayet tesisinde gayemiz zayıf ve hafif hastaları muhtel bekes ve yetim çocukları sıhhi bir surette ibate ve iaşe ile takviye eylemek ve esasen müterekki olanlara bağçıvanlı ve sanayi ziraiye tesis ile Türklerde fenn-i meslek sahibi yetiştirmek ve ana ve babadan mahrum olan bu çocukları toprağa ısındırmak idi. O zaman müessesemiz bir taraftan bir senatoryum vazifesini görmekte diğer cihetten yetim çocuklara hemen bir meslek mektebi yerine kaim olmakta idi.

Bi'l-ahere nizamnamemize tevfikana büyük çocukları müessesede tutamadığımız

cihette ticaret ve sanat evlerine yerleştirmeye başladığımızdan Kalender-i Avrupada çocuk teşkilatını en mühimi addedilen “ çocuk senatoryumu” nakahathanı tarzında tahviline karar vermiş ve hemen icraata girişmiş idik.

İşte bu sırada yani müessesemiz iki üç ay sonra buluyduğu şekl-i idareden “çocuk sıhhat evi” haline kalb eylemek üzere iken merkezimiz maarif vekaleti celilesi ile himaye-i etfal cemiyeti merkezi umumisi arasında verilen karar karşısında kalmış ve bu karara tevfikân lağv edilen öksüzler yurtlarındaki küçük yaşta otuz kadar çocuk Kalendere gönderilmiş ve Kalender’deki

tedabir sıhhatinin en mühimi bedenî takviyesidir.

Syf 117

Çocuklarına iyi bakan bir millet atisinden emin olmalıdır.

Okuryazar çocuklardan hemen aynı aded alınıp şehriyat mekteplerine izam olunmuştur. Bu suretle Kalender müessesemiz bugün adeta bir “anakucağı” şekline dönmüştür.

Hiç şüphe yoktur ki küçük yaşta bu çocukların yolunda ebate ve iaşeleri atideki sıhhatleri nokta-i nazarından çok mühimdir ve okuryazarların şehriyatı mekteplerine kabul ile istikballerini temini pek ziyade şayan-ı şükrandır ancak müessesemiz mevcut etfalin iaşesince pekçok müşkilata maruz kalındığından çocukların adedini elliye tenzil ile iktisada riayet etmek ve diğer cihetten terkiyat-ı medeniyyeye ve inkılabat-ı asriyemizle mütenasib bir müessese meydana getirmek zerre böyle bir karar ittihaz etmiş idi.

Bugün Kalender müessesesinde bulunan kız ve erkek yüzyirmi çocuğun yaşı üç ile dokuz arasındadır.

Çocuklara, Kadınlara ve İhtiyarlara Merhamet:

“Üç sınıf halka içim parçalanır; hem ne kadar ihtiyarlar, karılar bir de küçükler bunlar merhamet görmeli, yüz görmeli insanlardan yoksa insanlığı nasıl anlar insan ?”

Mehmet Akif

Hayırsız evlat baba bucağına incir diker.

Syf 118

Yarını büyük adamı, bugünün küçüğüdür.

Havadar ve ziyadar mekteplerde çocuklar kesb-i sıhhat ve kuvvet ederler.

Gençliğin lezzeti dinçliktedir.

Syf 119

Körün yanına varırsan sen de gözünü kapa.

Çocuklarınıza iyi bakınız

Çocuklarınızın gözlerini koruyunuz, taki bütün hayatında onları kullanabilsin.

(Okurken Fena Duruş) (Okurken İyi Duruş)

Alacakaranlıkta.....

Yatakta uzandığı halde..... } okunmamalı

Küçük hurufat ile basılan kitaplar.....

Pis el ve yapraklarla gözleri oğuşturmamalı. Üzerine güneş vurulan kitaptan okumamalı, kitabı gözlere çok yakın tutmamalı .

Gözler dumanlı görür, yaşarır yahut ağrır ise tabibe müracaat etmeli. Başağrısı, hazımsızlık vesair rahatsızlıklar bazen iyi görmemekten ileri gelir.

Hayata intizam olmazsa sıhhat ve fikr-i selamet bulunmaz.

Syf 120

Halkın kitabıdır imanın sesi.

Türkiye Cumhuriyeti ve Mevcut Cumhuriyetler

Cemiyet-ı beşeriyenin teşekkülünden ru-yi sabık eden işgal-i hükümetten en mükemmelinin, en insani, en mantıki ve en makulünün “Cumhuriyet” olduğuna artık her aklın zerre kadar şüphe etmemesi lazım gelir. Zavallı Türkiye birçok zalim

istidad devreleri ve birçok kanlı müellem tecrübeler geçirdikten sonra bu nimet-i azimaya (29 teşrin-i evvel 1923) tarihinde nail oldu. Türkiyede de devr-i mesud cumhuriyet ilan oldu.

Bugün dünyada mevcut cumhuriyetler berveche atidir:

Arjantin, Arnavutuk, Estonya, İsviçre, Amerka, Andorra, Ekvator, Avusturya, Almanya, Ukrayna, Uruguay, Bad, Baviyera, Brezilya, Bolivya, Paraguay, Panama, Peru, Portekiz, Polonya, Türkiye, Turenej, Çekoslavakya, Çin Dominigen, Rusya, Salvador, Sakıs, Senmaren, Şili, Guatamala, Fransa, Finlandiya, Kostarika, Vortemberg, Venzuella, Hayiti, Hes, Honduras, Yunanistan.

Durmayıp Çalışmalı.

“Nedir bu miskinlik, sen de bir kımıldasan onun için kımıldamıyorsan, niçin ne oldu sana ?”

Mehmed Akif

Hak söze akarsular durur.

Syf 121

Yalnız yapabileceğin şey için başkalarından yardım bekleme.

Odun Niye Parlar ve Ondan Ne Yapılır:

Türkçede (ot) ve (od) manasında olduğuna göre (odun) da (otlak) ota yarar, yakılabilir manasına gelir. Serlevhamızı böyle yazmayıp (odun neye yaramaz ve ondan ne yapılmaz ?) demeliydik. Çünkü odunda, keresteden edilen istifade pekçok olup biz burada berveche ati hatırımıza gelenleri bir bir yazıyoruz:

1) Kabuğunu kurutur ve değirmen taşı altında ezip tuz haline getirirsek “tan” denilen kabuk tuzu husule gelir ki deri imalatında çok kullanılır. En iyi tane meşe ile kestane ağaçları kabuklarından çıkarılır. Huş ağacının ki Rus derilerine latif bir koku verir. Tanenin eseri de inhaleye “tanen” elde edilir ki devadır.

2) Gayet ince ve küçük olarak istihsal olunan talaş tuzuyla taze kan yoğurulup tazyik makinası altında 200 derece harerata kadar teshin edilecek olursa fil dişi katılığında bir madde elde edilir ve bununla sapları gibi şeyler yapılır.

Oduncunun gözü ağaçta

Syf 122

Ateşi Ateşine

4) Maskenimizin inşaatı için diyerek, tahta gibi kerestenin envai yapıldığı mesellü doğramacılık ve marangozluk içinden icab eden her nev malzeme ağaç ve odundan yapılır.

5) Evvelce yarılp kesilen ağaç parçaları hususi bir makine içinde hamur haline getirilerek iyice yıkandıktan ve (bisulfiyet döşü) ile ağartıldıktan sonra hususi makine de tasfiye ve tesfih (sahife haline getirmek)

6) Havadan mahfuz bir halde odun ve tamam bir surette yakılarak kömür istihsal olunur ve bunun için toprak altında bazı çukurlarda ve yahut toprak üstünde yaş toprakla örtülmüş deliklerde odun yakılarak kömür yapılır. Bu kömür pek çok işimize yarar.

7) Tamamıyla yanmış odunun terk ettiği kül bile pek çok işe yarar. Külü yıkayarak potas ve su damlaları istihsal olunur. Bunlar cam imalatında ve derilerin debbağatında ve çamaşır yıkamada istimal edilir.

8) Evlerimizin ve hamam gibi umumi mahallerin teshini ve çamaşır sularının kaynatılması için odun istimal olunur. Memleketimizde kullanılan ekseriya budur.

9) Odun kazanlarda veya kapalı kaplarda karbonize olması yani tefhimiş bir kömür hasıl eder ki bununla barut imal olunur.

Barutla ateş bir yerde durmaz.

Syf 123

Ateş kış gününün meyvesidir.

Odundan (asit azotik -kezzap) ile bi'l-kimya (piroksil) denilen ve pamuk barutuna benzin odun barutu istihsal edilir.

10) Odun hususi kaplarda kuru olarak katır edildiği halde elde edilen mayiden odun

ruhu denilen (alkol metalik) istihsal olunur. Odun ve ağaç ruhu esanslara vesaireye karşı kabil ihtirak veya muhallel olmak üzere kullanılır. Bunu okside ederek bazı tahmis ettirerek (formül) istihsal edebilir.

11) Hayr-ı takdire ve alkol metalik ayrıldıktan sonra koyu bir mayi kalır ki bu da katrandır. Ondandır çıkarılan katran bi'l-hassa eczacılıkta "mezat filat " olarak müstameldir bundan da (kara azot) çıkarılır (parafin)i de havidir.

Milli Alameti Olan Çiçekler:

Zeytun	Eski Fransa	Budala mıdır dersiniz?
Menekşe	Eski Atina	İki Zat Arasında:
Yonca	İrlanda	imzasız bir mektup aldım,
Akçeağacı	Kanada	mektup bana ahmak ve budala
Ihlamur	Prusya	diyor, acaba bunu kim yazmış
Gül	İngiltere	olabilir? ne dersiniz ?.
Nar	İspanya	Etrafınızda aramalısınız bunu
Peygamber Çiçeği	Almanya	yazan sizi pek iyi tanıyan biri
Kasım Çiçeği	Japonya	olacaktır!...

Soğuktan korkmamalı üşümekten çekinmeli.

Syf 124

Tahaffüz teşfiyeden evladır.

Su –Pislik- Süpüntü

İçeceğiniz suyun saf ve pak olmasına dikkat ediniz. Abdesthane ve gübrelikten gelen sızıntılar ile pislenen su birçok hastalıklara sebebiyet verir.

- 1) Kuyu abdesthaneden daha yüksek bir yerde olmalıdır.
- 2)Kuyunun etrafına iyi bir harç ile yapılmış kargir ve beton duvar çevirilmeli.
- 3)Yer altındaki suların akıntıları kuyugözden gübelik ve abdesthaneye doğru olmalı; aksi bir cereyan çok fenadır.
- 4)Pis şeyler, süprüntüler daima iyi kapaklı bir sandıkta veya bir kovada bulunmalı.nezafet sıhhatin esasıdır.

Syf 125

Umumun hayrı fikidenhayına tabiidir.

Amelenin Sıhhati

Çalışırken şeaid-i sıhhiye yolunda ise herkes müstefid olur.

Amele sıhhatte olmağla halinden memnun ve hoşnuttur.

Patron da memnundur, çünkü sağlam bir amele daha ziyade çalışır ve daha ziyade muvafık olur.

Heyet-i içtimaiye de bu halden istifade eder, mesut ve zengin olan amele ve patron iyi bir vatandaşlardır.

Memleket de bu tarzdan mütenafidir; hoşnut bir patron ve amelenin iştiraki memleketin kuvvet ve saadetine de hizmet eyler.

Terlemeden para kazanılmaz.

Syf 126

İyiliğe doğru iyilik adem-i fenalık yapmaktır.

Bugün kü Rusya

Sosyalist ve Sovyetik cumhuriyetlerin ittihadı bugün kü Rusyayı teşkil ediyor. Bu ittihat dört büyük cumhuriyetten ibaret olub

(Birincisi) Rus Sosyalist Sovyetik Denokratik Cumhuriyetidir. Cenub garbi ile ayrılmış olan hükümetler (Polonya, Finlandiya, Baltık hükümetleri) müstesna olmak üzere bütün Avrupadaki Eski Rusya, Sibiryaya ve Orta Asya'daki araziye havidir. Nüfus 90 milyondan biraz azdır.

(İkincisi) Beyaz Rusyanın Sosyalist Sovyetik Cumhuriyetidir ki merkezi (Minsk) şehridir. Dinyepr Nehri havza-i aliyesini ihtiva edip takriben dört milyon nüfus vardır.

(Üçüncüsü) Eski Rusyanın cenub garbinde Ukrayna sosyalist sovyetik cumhuriyetidir. ki merkezi Harkofdur. 36 Milyon kadar nüfusu vardır.

(Dördüncüsü) Transkakozi Sosyalist Federatio Sovyetik Cumhuriyetidir ki, merkezi Tiflis şehri olup 10 milyon kadare nüfus vardır.

Budört cumhuriyet siyaseten Moskovaya tabiidir. Bunların taksimatı çok ve haylice karışıktır. Birincisi olan Federatif Sosyalist Sovyetik Rusya kendisini teşkil eden araziden başka federatif (müçtemi manasınadır) isminden dahi anlaşılacağı

üzere berveche ati hükümetlerin içtimaından teşkil etmiştir.

Hayatta herşey gül değildir.

Syf 127

Baktın zamane uymadı sen uy zamaneye.

Onbir Muhtar Cumhuriyet	On Muhtar Nahiyeye
1 Karelya Cumhuriyeti	12 Ziribyan
2 Tatar “	13 Votyak
3 Haşgir “	14 Çermik
4 Volga Alman “	15 Çuvaş
5 Kırım “	16 Kalmuk
6 Montanya_ Yenidağları”	17 Kabarday
7 Dağıstan “	18 Karaçay Çerkes
8 Kızılgiz “	19 Adige Çerkesleri
9 Türkistan “	20 Çeçen
10 Yakutsk “	21 Vara
11 Buryat “	

Dördü Asyada yedisi Avupada

Biri Asyada dokuzu Avrupada

Dördüncü olan Tanskafkasya Sovyetik Sosyalist Cumhuriyetde Fedaretivse de aynı tarzda değildir. Burada da Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan cumhuriyetleri vardır. Bunlardan başka sosyalist sovyetik cumhuriyetleri ittihadına her ne kadar dahil değilse de muahede ile merbut Asyada üç hükümet daha vardır ki onlardan Hiva, Buhara ve Uğadır.

“babam öldü! Bakınız annem hasta ve verem!”

Küçüğüm ben gözümün yaşını kendim silemem .

Acıyın siz acıyın ! zengin olan insanlar!

Bakınız biz de yetimiz! Ettiğiniz ihsanlar!

Kabahati olan çok bağırır.

Syf 128

Her adam hastalığından mesuldür.

Amelenin Sıhhati

Herkesin sıhhati birbirine bağlıdır; umumi sıhhat, ferdi sıhhate tabidir. Dirayetli bir fabrika sahibi fabrikasında tecdid-i havayı nezafet ve taharet temin eder ki bu halde amele arasında:

Sıhhat,
Neşe,
Say'ı ve gayret
Hükümran olur.

Amele sıhhatde oldukça elbette daha iyi çalışır. Aksi halde: hastalık ve hoşnutsuzluk görülür ki işin çıkmamasıdır.
Tedabir-i sıhhiyenin tamimi sıhhati umumiyeği temin eder.

Syf 129

Umumun hayrı fikirden hayrına tabidir.

Herkes müstefid olur

Amele sıhhatte olmağla halinden memnun ve hoşnuttur.

Patron da memnundur, çünkü sağlam bir amele daha ziyade çalışır ve daha ziyade muvafık olur.

Heyet-i içtimaiye de bu halden istifade eder, mesut ve zengin olan amele ve patron iyi vatandaşlardır.

Memleket de bu tarzdan mütenafidir; hoşnut bir patron ve amelenin iştirakı memleketin kuvvet ve saadetine de hizmet eyler.

Terlemeden paa kazanılmaz.

Syf 130

İyilik zayi olmaz.

Amelenin Sıhhati

Amelenin çalıştığı bir fabrikada veya destgahta: bunları çekecek, tahliye eyleyecek alat, tecdid-i havaya mahsus tertibat, makinalı kardan ileri gelebilecek, kazalara karşı vesait-i müdafaa, müsibet ve felaket hengamında merdivenleri vesair vesait-i imdadiyye, akar su, lavabo ve duşlar, birdenbire hızla su akıtılarak temizlenen sıhhi abdesthaneler, bol hava ve ziya, vusat (çalışılan yerlewrde izdiham fenadır), kadın ve erkek hastabakıcı, bir vestiyer, bir istirahat salonu bulunmalı.

İçki yalnız amelenin sıhhatini ihlal eylemez; tahribatını ileri, görür. Ahlak-ı seyret ve ictima-i afat aileye ve evlada da intikal eyler.

Her hak bir vazife mukabildir.

Syf 131

Düşkünlerin elinden yapışana mevla yardımcıdır.

Mekteplerde fakir küçük çocukları iaşesi fi 1924 senesi teşrin-i evvel bidayetinde çocuk kongresinde himaye-i etfal cemiyeti merkezi umumisi ile İstanbul merkezinden intihab ve izem kılınan menhuslar bi'l-hassa İstanbulda mekteplere müdavim fakir küçük çocukların "fakat kifayet taaddi" neticesi zaif-i umumiden bahs ile " etfale muavacenet beyne'l-milel ittihadı" heyetinin muavenetini talep ve avdetlerinde İstanbul'daki Cemiyet-i Hayriyenin bu babda nazar-ı dikkatini celb eylemişlerdir. Bi'l-ahere darü'l-muallimin va darü'l-muallimat müezzinleri cemiyet tarafından akd olunan terbiye kongresinde mevzuu bahs olan terbiyevi meseleden başka bir de mekteplerde hiç gıda alamayan ve gayr-ı kafi gıda alan çocukların iaşesi meselesi tezekkür edildiği gibi fi 22 Eylül 1925 senesinde Doktor Besim Ömer Paşanın riyaseti altında erkek muallim mektebinde İstanbul mebusu Doktor Hakkı Şinasi ve hilal-i ahmer reisi Ali Paşalarla maarif müdürü Alaaddin ve Doktor Fahrettin Beylerle Doktor Safiye Ali Hanım ve Doktor Halil Burhanettin Beylerden vesaireden ibaret komisyondan çocukların iaşesi için varidat temini müzakere olunduğu ve Hilal-i Ahmer Cemiyeti İstanbul merkezinin muavenetinden ve bazı münabi varidattan, müsamereler tertibinden bahs edildiği sırada Doktor Besim Ömer Paşa yapılan tedkikata nazaran yalnız İstanbulda 6000 üç çocuğun iaşesi için ezcümle Almanya [*] Avusturya ve Macaristanda olduğu gibi esaslı teşkilatta bulunulması ve hikimet ve belediyelerin de mavenet eylemesini lazım geldiğini ve yalnız Hilal-i Ahmer Cemiyeti İstanbul merkezinin bu işi başaramayacağını beyan ve 1340 senesi martında Ankara'da inikad eden Himaye-i Etfal Cemiyeti kongresinde mekteplere müdavim küçük çocukların kafi bir surette iaşesi bir " memleket meselesi" addolunub her surette muavenet edilmesini teklif eylemiştir. "Herşey çocuk için " esası kabul olduğu hengamede bu çocukluğa ait kafi ve zaif halkın semahatına, ulvi cenabına müracaat edildiği bir zamanda aç çocukları iaşesi yalnız cem-i ianat ile değil maknen tahsisat ile daha doğrusu bir " çocuk vergisi " ile başarılabılır.

[*] 1920 Senesinden beri Almanyada "çocukları iaşesine muavenet "namında bir heyet teşkil ve 1925 senesi nisanına kadar tekml-i Almanyada 687,000,000 tevzi olunmuş ve bu hususda 800,000,000 altın marak sarf ediilmiştir.

Fazilet eken şan ve şeref biçer.

Syf 132

Herşey gider iyilik kalır.

Son defa yapılan tedkikatta nazaran şehremaneti hududu dahilinde ve vilayet mülhakatında ilk resmi mekteplerde gıda alamayan çocuklar 3, 084 ve gayr-ı kafi gıda alanlar 2,317 bulunmaktadır.

Hilal-i Ahmer Cemiyeti İstanbul merkezinin bir müddetten beri (1926 martından itibaren - bidayette pek mahdud) haftada üç defa İstanbulda (2632) bin Oğlantanda (587), Kartal'da (4), Üsküdar'da (400) çocuğa (herbirine 50 dirhem ekmek ve 10 dirhem peynir veya 15 dirhem helva) vererek muavenet bulunması bi- hakkın şayan-ı şükran ise de muhtaç ve adeta aç çocukları adedi ve verilen mevadı kıymet-i gıdaya ve hururiyesi nazar-ı dikkate alındığı halde muavenetin daha vasi ve daha esaslı icrası ve bunun içinden mühim teşkilatta bulunulması lazımı anlaşılıyor.

Hiç beslenemeyen çocuklara verilen herşey, hatta ekmek ve peynir de çok faydeli ise de Avrupada bugün kü teşkilat hatta kafi gıda alamayanlara sıcak yemek vermektedir. Berlin'de, Viyana'da, Budapeşte'de, Sofya'da, Atina2da bu maksada hadim mevcut teşkilat nazar-ı dikkati celbdir.

Bir de çocuklarda açlık yalnız küçüklere ve ilk mekteplere münhasır değildi.

Syf 133

Alnında yazılı.

Türk Yavrularına Konulacak Bazı İsimler

Türklerde İslamiyertten evvel hatta İslamiyetten sonra devamlı adlar vardı. Mürur-ı zaman ile Arap ve Acemlerle ihtilat neticesi olmak üzere Arapça ve Acemice isimler galebe etti ve Türk isimleri unutulmağa başlandı. Gazneviler Mahmud, Mesud gibi arap adları almışlardı Selçuklular arasında Caferi Bey, Alp Arslan adlılar olduğu gibi Davud, Süleyman, Mikail adı ile çağırılanlar da var idi. Hatta bundan dolayı bazı Avrupalılar Selçukilerin aslen yahudi olmaları ihtimalini ileri sürmüşler idi. Franklar Sami adların arabi binaen ale'l-islami şekli olduğunu unutmuşlardır. Yahudiler bu adların İbrani şekli olan David, Salamon kullanırlar. Lüzumu olur mütealasıyla hatırımıza gelen bazı isimler berveche ati yazıyoruz: (kızın olursa) İnci, Ak Altın, Altınbaş, Akçe,Ay, Bağışış, Parlak, Türkan, Çiçek, Zambak, Sevim, Sevimli, Sevinç, Tavus, Tolunay, Kızallak, Gündoğdu, Gümüş, Yıldız, Gelincik, Gülüm, Güneş, Menekşe, Yalın, Yaldırak, Tomris...

(Erkek olursa) Acar, Oğuz, Savcı, Umur, Olam, Tekin, Alp, Alparslani, Alptekin Arslan, Işık, Uslu, Orhan, Ayhan, Er, Tuğrul, Ertuğrul, İnak, Özbek, Özdemir, Ulağ,

Uyanık, İlhan, Üstün, Babür, Bilgili, Çavuş, Demir, Dündar, Direk, Doğan, Süngü, Selçuk, Şimşek, Turhan, Turgud, Tosun, Kaplan, Kaya, Kılıç, Gündüz, Yıldırım, Yılmaz, Gürkan, Yavuz, Yüce, Uygun, Sungur, Gök...

Er ölür adı kalır.

Syf 134

Hastaya çorba sorulur mu?

İdare-i Sıhhiye

Sütü teftiş etmeyle sizi hastalıktan koruyor. Sütün teftişini ineklerin, ahırların muayenesidir; ineklerin veremli olup olmadıkları, “tübekülin “ maddesi şırınga edilerek anlaşılır. Ahır kavaid-i sıhhiyeye mugayir olmamalı. Ahır temiz ve geniş tecdid-i havaya müsait olmalı; ahırda bolca akarsu bulunmalı ;süt sağılırken,temizliğe ziyade dikkat etmelidir.

Hastalık sağlık bizim için.

Syf 135

Hastaya çare keyfsize pare.

İdare-i Sıhhiye

Memleketin umur-ı sıhhiyesini deruhde eder. Sarı bulaşık herhangi bir hastalığa tutulanları tedavi edildiği gibi tefid ve tecrid ile suyun ve sütün vesair-i iğdiyenin bi'l-kimya muayenesi, bakteriyoloji fennine tevfikan tahlil ile de sizi sirayetten de vekaye eder.

Düşmana fırsat veme.

Syf 136

Elin kolun tutuyorken çalış, kazanmağa bak.

İnsana takdir olunan kıymet-i maddiye: (!) Kanuni sen izdivaç

Viladette	15	Altın		Erkek	Kız
10 Yaşında	375	“	İsviçrede	14	12
15 “	600	“	İspanya	14	12
20 “	1000	“	Almanya	18	14
25 “	1250	“	Çekoslavakya	14	14
30 “	1750	“	Belçikada	18	15
40 “	2000	“	Portekizde	14	12

50	“ 1450	“	Rusyada	18	16
60	“ 950	“	Fransada	18	15
70	“ 350	“			
80	“ 15	“			
90	“ ?!	“			

Türkiyede 18 yaşını ikmal etmiş olan erkek ve kız anası babası razı olmasalar dahi evlenebilirler. On yedi yaşını bitiripte on sekizini bitirememiş olan kadın ancak anası ve babası ve varisi razı olursa evlenebilir. Onbeş yaşını bitiren erkek ve kadın fevkalade hallerde hakimnin izniyle evlenebilir.

“Davanızı isbat edin, asar ile yoksa bir faide vermez kuru davayı terakki”

Bir el diğerini yıkar.

Syf 137

Gün doğdu

Çocuk Günleri

Senede iki gün çocuk günüdür:

Fi 23 nisan 1920 (ki Büyük Millet Meclisinin ilk defa resmi küşadıdır.) de çocuğa müteallik neşriyatta bulunabilecektir. Öteki de fi 29 teşrin-i evvel 1923 cumhuriyetin ilanına tesaddık gündür. Çocuk günleri memleketimizin istiklali ve istikbali günleridir. Çocuklar bundan ne kadar fahr etseler yerdir.

Çocuk günü istikbal günü, memleket günüdür.

Syf 138

Çocuk bir cihandır.

Himaye-i Etfal Cemiyeti Merkezi Umumisi

Ankaradadır. Vilayette merkezler, kazalarla nahiyelerde şubeler vardır. Türkiye’de 322 merkez ve şube ve memalik-i ecnebiyede 32 merkez mevcuttur.

Merkez-i umumiyenin yüksek himmetiye Himaye-i etfal mefkuresi hemen her tarafa yayılmağa başlamıştır.

Ankarada Büyük Millet Meclisisnin Cemiyetimiz hakkında latif buyurdukları arsa üzerinde gayet mutena bir caddede muhteşem bir "çocuk sarayı " inşa olunmuştur. Techizat ve tefrişat ve bazı mlhakat hariç olmak üzere yalnız binanın inşası fi 1926 senesinde 120,000 liraya müteahhidine ihale edilmiş idi. Çocuk sarayı derslane, sinema salonu, gündüz işe giden kadınların çocuklarını akşama kadar eğlendirmek ve bakmak ödevlerini, muayehane ve eczaneane ve büro kısımlarıyla süt tezyi mahallini ve banyo dairelerini havidir.

Çocuk sarayının kariben küşadı memuldür. Reis-i Umumi Kırklareli mebusu Doktor Fuad Beyefendinin ve pek muhterem aza-yı kiramın mesai-yi mütemadiyesi ile himaye-i etfal mefkuresi tamim ve saha-i mesai tevsi eylemektedir. Ankarada çocuk muayehanesi faaliyeti ve fahri ailelerde doğumların hüsn-ü suretle temini maksadıyla ebe teşkilatı şayan zikr ve beyandır. Gerçi virandeği " ana kucağı " namıyla açılan müesseseye süt çağındaki

Çocuğu kendi aleminde yaşatmalıdır.

Syf 139

Çocuk bir "bütün" bir "ehemmiyet" dir.

Çocuklarla yedi yaşına kadar olanlar kabul edilmektedir. Ana kucağı kadrosu elli yatak üzerinedir.

Merkez-i umumi doktorları, " sıhhat-i rehberleri" ebeleri vasıtasıyla Ankaraa, köylerinde çocuk vefayetleriyle mücadele etmektedir. Merkez ve Şubatta da faaliyet ileri gitmektedirler. İzmir Süt Damlası Müessesesi hal-i hazırda işe başlamış ve pastorize edilmiş sütleri satılığa çıkarmıştır.

Şayan-ı şükran olan bu mesaiye karşı muavvenet bütün Türkler için bir vazife-i milliye ve insaniyedir.

Merkez-i umuminin vardatı 62,21 küsür lira sarfiyatı ve 52119 küsür liradır. [*] Küçük çocuk fiyatının kesret ve ehemmiyatını takdir eden Merkez-i Umumi mucib fahr-i teşebbusat-ı müsamereden geri kalmaktadır.

Ankara'da himaye-i etfal cemiyeti merkezi umumisi tarafından Kırklareli mebus

muhteremi Dokto Fuad Bey Efendinin imtiyazı tahtında münderecatı çocuğun sıhhi ve terbiyevi inkişafına hadim "Gürbüz Türk Çocuğu" namında şehri bir gazete neşr olunmaktadır.

Türk çocuğu münderecatı cidden şayan-ı istifadedir. Birçok erbab fen ve kalem mütehasıslar tarafından yazılmakta ve nefis bir surette Ankara'da tabii olunmaktadır.

[*]- Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti dördüncü sene umumiş kongresi mesai raporundan.

Çocuk başlı başına bir" ilim"dir.

Syf 140

Çocuğun kuvveti neslin ve atinin kuvvetidir.

Gürbüz Türk Çocuğu

Mesuddur, hatta bazı boyalı tablolarıda havidir. Ayda bir neşr olunan bu risale fenni, sıhhi, edebi ve terbiyevidir. Her çocuk sahibi aile için lazımdır. Başta Sahib-i İmtiyazı Himaye-i Etfal Cemiyeti Reisi Kırklareli Mebus-ı Muhterem-i Doktor Fuad Bey Efendi olmak üzere tekmil ve müteşebbüslerini tebrik ve ona yazılmaları için bütün faidelerimizi teşvik eyleriz.

Dördüncü sayısında tesadüf eylediğimiz manzumeyi berveche ati nakl ediyoruz:

Çocuklar hep mini mini,	Bugün kırdan dönüyorlar
İçlerinde yok çirkini...	Yüzlerinde müssrret var...
Hem çalışı, hem gezerler,	Şimdi varınca hep eve
Arılara pek benzerler ...	Anneleri seve, seve
Ellerinde küçük sepet	Yavrularını karşılar....
Çiçek dolu demet, demet.	O anneler ne bahtiyar....

Gürbüz Türk Çocuğu - Umurtay

Türk çocuğunu "Türk gibi" kuvvetlendirmeli.

Syf 141

Gör bana uymazsa eyyam uyarım eyyama ben (Ali Rıza).

Arza dair biraz malumat

Kutuplar tarafları biraz yatsı olan arzın katarı 12731 kilometredir. Güneşe erişebilmek için bu rakamı 11655 ile darb etmek icab eder. Bu mesafe kainata nisbetle pek büyük addolunmazsa da kamerin arzdan olan mesafesine yani 30 kat arzı nisbetle pek azıdır. Malumdur ki metre daire-i nısf-ı inhar merbuinin on milyonda bindir ve bu halde daire-i estuvade muhidi arz 40,000 kilometredir. Sath-ı arz 510 milyon kilometre merbu-i olup bunun 126,740,000 kilometresi kara ve küsürü denizdir. Hacim-i arz 10000 milyar kilometreküpünde olup sıklığı 5875 sekiztilyon kilogramdır ki bu rakamı husule-i beşer idraktan hemen acizdir! Arzın sıklığı 78 ay kadardır. Milad İsadın 80 sene sonra Eski Romanın koloze denilen tiyatrosunda müçtemi 87 bin seyirciden herbiri dakikada 100 tonilato (ton) tartabilmek üzere işe başlamış olaydılar arzın veznini hala ikmal edememiş olacaklardı. Küre-i arzda sekin olanlara birçok milyar nüfus aynı şerait dairesinde hilkat-ı alemde yani milattan 4000 küsür sene evvel işe başlamış olsalardı ikmal-i vazife edebilmek için bu zamanın daha 13 misli lazım gelirdi. Arzın güneşe atılması lazım gelse Avrupa üzerine bir damla su damlamış kadar bir tesiri olabilirdi. İşte arzın kainat ortasında ve güneş yanındaki ehemmiyeti!. Hal böyle iken böyle bir küçük zerre kadar ehemmiyeti olmayan insanlar kendilerini büyük addederler!..

Herkesin dostu olan kimsenin dostu değildir.

Syf 142

Altını sarrafa sor, cevheri kuyumcuya.

Altın Hazinesi

Bir tonilato deniz suyunda takriben sekiz miligram altın bulunur. Deniz suyunu yekün sahihi takriben 1300 milyon kilometreküpü olduğuna göre deniz sularında sekiz milyar tonalito altın bulunmak icab eder. Bunu arzımız sekani beyninde adilane

taksim etmek lazım gelse herbirimiz beşbin kilogram altın isabet eder ki her gramı 15000 gruş edeceğine göre herkeste 75,000,000 guruşluk bir servet bulunmak lazım gelir!... İyi bir servet!. Fakat ihracı güç. Maheza altının tahayyül edilen bu bolluğa zamanında bu madende bugünkü kıymeti kalabilir mi ?...

Denizdeki tuzun miktarı da 21,000,000 kilometreküptür ki bunun üç rubı mutbak tuzudur.

İki Sarhoş

İki sarhoş kavga ediyor. Biri gökte parlayanın güneş, diğeri ay olduğunu iddia ediyorlardı. Osırada oradan geçen üçüncü bir şahısdan sormaya karar verdiler ve sordular. O zat da iyice düşündükten sonra "vallahi, iyi bilemiyorum, buralı değilim!" cevabını veriyor!...

Aklımda hükmü yok mu farkın

Caziyeti bir mi garb ve şarkın

Ziya Paşa Derya kadar mal, alabildiğin kadar al.

Syf 143

Yangın var! Bayezid kulesine bakınız Yangın işaretleri

İstanbulda Üsküdarıda Beyoğlunda

Yeşil Sarı Kırmızı İstanbul Yeşil Beyoğlu

Beyoğlunda- Üsküdarıda Beyoğlunda- İstanbulda Her üç yerde

Syf 144

Dur tırnağı uzasında görsün.

Tırnak Kesmekteki Zerafet ve "Tırnakçıbaşı"

İngiliz kadınları tırnak kesilecek günlere pek ziyade dikkat ederler. Çünkü tırnak

kesmek için iyi veya fena günler varmış! . Ezcümle pazartesi tırnak kesmek havadise, salı birçift kundura hediye geleceğine, çarşamba sıhhat ve afiyete, perşembe nakde, cuma felakete, cumartesi seyhate delalet edermiş ve pazar günü Allahın günü ve yevm-i istirahat olmağla o günü tırnak kesilmezmiş!...

Memleketimizde kadınlar arasındaki itiyada nazaren Pazar günü tırnak kesmek borçlu kalacağına, Pazartesi evlad mirası yiyeceğine, salı erkek kadının ve kadın erkeğin mirasını yiyeceğine, çarşamba imansız gideceğine delalet edermiş ve perşembe ellerin ve cuma ayakların tırnakları kesilmemeli imiş!...

Osmanlı padişahlarından İkinci Selim zamanında Birinci Abdulhamit zamanına kadar mabeyncilerden birine "tırnakçı başılık" ünvanı da ilave olunurdu. Vazifesi her perşembe günü izhar-ı hümayunu (! tırnak denmeyecek !...) kat'i etmek vesair zamanlarda hidmat-ı sairede bulunmak imiş!..

Çift sürsün gül yalasin, otlasin heşkinyah

Tek kişinin girmesin kursağına hiç nan-ı şah"

.....

Tırnakta beyaz yeni esvaba alamet imiş.

Syf 145

Kurbağasız göl olmaz.

(Kurbağa) Bu küçük hayvancık nafi hayvanlardan madudu

(Kara kurbağa) (Kurbağa)

olup ağzının genişliği hasebiyle gelip geçen sinekleri yakalar, ve daha birçok madar hayvancıkları ilaf eder. Bir de (Karakurbağa) denilen cins vardır ki zannolunduğu gibi korkunç bir hayvan değildir. Ale'l-ade gündüzleri saklı yerlerde bulunur ve geceleri avla meşgul olur. Sümüklü böcek misüllü hayvanları ve daha bunun gibi nebatat yağmagirlerini öldürür.

(Baykuş) _ Gece kuşlar benden olup Puhu, Kukumav, Papalak envaıdır. Bu zavallı

Baykuşun kısmeti ayağına gelir.

Syf 146

Kirpi gibi bozular.

faideli kuşa bile sebab-i şeamet atf olunur. Oyuk, yıkık ve viran yerlerde toz ve geceleri tarla sıçanlarını bi'l-fasıla avlar.

(Kirpi)_ Bu hayvan gündüzleri uyur ve geceleri böcek, solucan, tarla faresi ve hatta yılan gibi hayvanları avlar.

(Köstebek) _tarlaların ötesinde berisinde toprakları kaldırmak suretiyle zirai izaç ederse de faidesi de iyice büyüktür ve bu bunu itlaf etmek hakikaten yazıktır. Günde iki üç defa toprağın altında ve üstünde koşuşarak böcekleri, kurt ve tırtılları, bahusus mayıs böceklerini, gök kurtlarını avlar.

Köstebek gibi yere yapışmış.

Syf 147

Acele etme fakat durma.

(Köryılan)_ kertenkele ailesine mensup olan bu hayvana karşı, hakiki yılan gözüyle bakılıp havf ve nefret olunuyorsa da doğru değildir. Tamamen zehirsizdir ve hiçvir vakit ısırılmaz. Madar böcekler, solucanlar ve sümüklülerle tağdi ederek faideli bir hayvandır.

(Semendir) _üzeri lekeli olup rutubeti sever asıl

Yarasa gibi insana yapışır.

Syf 148

Dünya çalışanlarıdır.

ve vücudu siyah olup gayet zarif altın rengindedir. Lekelerle müzeyyendir. Çok tenbel olduğundan gıdası da sümüklü, toprak solucanı vesaire gibi batı hayvanata menhusdur. Faideli hayvanlardan madudedir.

(Kertenkele)_ nin aslı (kertengiller)dir. Uyanık, tetik ve kurnaz hayvanlardan olub güneşe karşı durarak ısınmayı severler, böcekleri, solucanları, çekirgeleri vasair böcekleri avlarlar. Faideli hayvanlardandır.

(Yarasa)_ kuşların gündüz yapığını yarasalar gece yapar. Binlerce gece kelebekleri ve böcekleri bunların gıdasını teşkil eder. Mayıs böceklerine karşı ise rahmane davranır.

Çalışmak ve İlerlemek:

Birçok icatlar ihtıralar ve keşifler vardır ki bunlar hep çalışmak sayesinde bulunmuştur. Size (devingen) ler, telsiz telgraflar, mikrobun keşfi, sinematoğrafi, gramafon, elektrik lambaları... gibi yeni büyük icatlardan değil eski ve ehemmiyeti nisbetle daha az bazı şeylerden bahs edem: mesela makas eski zamanlarda yoktu. Koyunların yünlerini bile yolmak suretiyle elde ederlerdi. Milattan 300 sene evvel icab olunan makasın hizmetleri ne kadar büyük olduğunu bir kere düşününüz. 167 de porselen imali Çinde keşf ve onbeşinci asrın nihayetine doğru ithal olundu ve imalindeki esrar onsekizinci asır bidayetlerinde malum oldu.

terk-i rahat et ki rahat ondadır. (İzzet Molla)

Syf 149

Hatır için çiğ tavuk yenir.

Muhtelif Milletlerde Sual-i Hatır.

Muhtelif milletlerde sıhhat ve hatır sualine ne kadar garabetler vardır. Bazılarını berveche ati hoş a gider mütealasıyla yazıyoruz. Türklerde " nasılsınız, iyimisiniz efendim? ", Araplarda " sizin üzerinize selam olsun keyfiniz haliniz nasıldır ya efendi? ", Eski Yunanlılarda "sevin" ve yenilerde "ne yapıyorsunuz ?", Eski Romalılarda " sıhhatte ol, kavi ol,ne yapıyorsun?", Almanlarda " nasıl bulunuyorsunuz, nasılsınız? ", Fransızlarda " kendinizi nasıl taşıyorsunuz?, nasılsınız? ", İngilterede " nasıl yapıyorsunuz?" İtalyanlarda " zat-ı alileri nasıl bulunuyor?", Hollandalılarda " nasıl besleniyorsunuz?", İsviçrelielerde "nasıl yapabiliyorsunuz? ", Mısırın bazı taraflarında "nasıl nefes alıyorsunuz, iyice terliyor

musunuz? ", Çinde " pirinciniz yediniz mi? mideniz muntazim midir? ", bazı Hollandalılar da " iyi yemek yediniz mi?", Polonyada "mesruri misiniz?", Rusyada " iyi ölünüz, hayatı nasıl takip ediyorsunuz ?", bazı İngiliz kübrasında "tamamıyla iyimisiniz, nasılsınız ?"

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey nazlı hilal!

Ebediyyen san yok ırkıma yok izmihlal!

Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet

Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklal

Mehmed Akif

Hatıra riayet nezaket icabıdır.

Syf 150

Fazilet zeytinyağı gibi herşeyin üstündedir.

Hanımlarımızın Gayreti

Müessesemizin mesarifine medar olmak üzere tertib edilen ve fi 28 ağustos 1926 tarihinde keşidesinde ibtidar edilerek onbir eylülde hitam bulan tombala 3287 lira hasılat-ı safiyye temin etmiştir. Yirmigün içinde mürettib olan bu tombala bugünlerde halkımızın pek büyük rağbetini celb ve yevm-i 1500 lira kadar varidat temin etmiş iken bi'l-ahere veraset ve intikal vergisi kanuna tevfikan defterdarlıkça ikramiye isabet eden eşhasın ismi ve adresleri talep edildiğinden tombala muayyen müddetinde evvel tatil olunmuştur.

İnsanlar ancak ifal ve ameliyle takdir olunur.

Syf 151

Oyun çocuğun hayatında bir anıdır.

Oyun çocuk için serir bir ihtiyaçtır. Çocuğun ilk ihtiyar-ı hareketi ellerine münhasırdır; birşeyi el ile dokunmak bebeğin ilk tecrübesidir, ikincide o şeyin şeklini

anlamak için de ağzını götürmektir.

Çocuk ruhen ve cismen yavaş yavaş tekamül eder. Bu tekamül kendi kendine ve birdenbire vuku bulmaz. Çocukta ilk tecelli eden hadise oyuna münkalib olan harekettir. Taklid oyuna meyilden birkaç ay sonra başlar, oyun ile güler, haykırır, sıçrar, eyleneir.

Yeni doğan çocuk altıncı yedinci aya doğru eğlenmeye başlar, bu zamanda emzik ve ziyade basit şeyler iktifa eder. Çocuğa terbiye fikriyle, bersuk tabii altında vukua gelen bir hareketten men etmeli, yalnız kendisine bir fenalık olmamasına dikkat eylemelidir.

Bu zamanda çocuğun oyunlarında, oyuncaklarında ittihazi lazım gelen tedabir üç esasta cem olunabilir:

1) Çocuğu yaralayabilecek yahut zehirleyebilecek,

Oyuncak çocuğun terbiyesinde ehemmiyetli bir vasıtaadır.

Syf 152

2) Tutabilecek yahut boğabilecek,

3) Pis ve kendisini atınayi hastalıklara maruz kılacak şeylerden men etmelidir.

Bu ilk çağında çocuk için en muvaffik oyuncak boyasız ve lastik olanlardır. İlk altı ay zarfında çocuk için herşeyi oyuncaktır; daha ilk aylar elleri kendisini heran işgal eder; üçüncü ve dördüncü aydan sonra artık oyuncakları ve tefrika hatta tercihe başlar, parlak ve ses veren oyuncaklar daha ziyade dikkatini celb eder.

Oyuncak yalnız çocukları uyutmak, eğlendirmek ve bu suretle annelere ve etrafındakilere sessiz bir vakit bırakmak için değil, belki onların tekemmülleri ve idame-i sıhhatleri için fevkalade lazımdır.

Oyuncak çocuklar için hiç başka bir suretle telafi edilmeyecek bir arkadaştır. Bugün Avrupada çocuk terbiyesinde oyuncuğa ziyade ehemmiyet veriliyor. Çocuk iki yaşına doğru artık herşeyini ağzına sokmamağa, götürmemeye başlar, bu zaman kendisine yünden, düğme şeyden bebekler, hayvanlar, küçük arabalar verilir.

Çocukları küçük yaştan itibaren yalnız iştigale alıştırmamalıdır. İşte bu yaşta çocuklar kum ile oynamak isterler ki bu yolda arzularına asla karşı gelmemelidir. Yalnız kum gayet pak ve temiz olmalıdır.

İki yaşından sonra çocuk günün kısm-ı azamını açık havada geçirmelidir. Çovuğun sıhhati ve neşv -ü neması için günde en aşağı iki defa açık havaya çıkarılması lazımdır. Beş yahut

Ömrü uzatmak için ömrü kısaltmamalıdır.

Syf 153

Her işte sabit-i kadim olmalıdır.

Altı yaşında olan çocuk bir kilometre kadar yürüebileceğinden evinden bir bağçeye gidebilir. Lakin ilk zamanları bu seyr-ü hareketi kısaltmak veya dört aşına kadar çocuğu küçük arabada gezdirmek daha muvafiktir. Büyük şehirlerde çocukların tenzihi mühim ve aynı zamanda müşkil bir meseledir. Bağçelerde çok defa izdiham vardır. Çocuklar bu gibi yerleden difteri, kızamık, verem vesair hastalıkları kolayca yakalayabilirler. Bu sebepten dolayı bazı büyük memleketlerde bağçelerde çocuklar için “oyun yerleri” vardır. Hatta çocukların oyunları bir olmadığından İngiltere, Almanya ve Amerikada çok küçüklerle daha büyüklerine mahsus bağçelerde ayrı ayrı yerler vardır.

Oyun sıhhat ve saadetin nazmidir. Oyundan mahrum olan oyuncaktan mahrum olan çocuklar mahzun, mağdurdurlar. İki ve çocuk yaşından itibaren çocuklara oyunlarla iyi itiyadlar verilebilir, ahlakları tanzim olunabilir. Oyuncaklarla muhtelif fenlerin ameli kısımları öğretilir.

İleri yaşta daha ciddileşir, artık çocuğun hareketi “idman” a “spora” döner. Herhalde çocukla aid bu hareket açık havada, tozdan arı bir yerde, ahval-i sıhhatleriyle mütenasib bir surette yapılmalıdır. Her şeyde ifrad madar olduğu gibi idmanda da sporda da böyledir.

Gençliğin kıymeti bilinirse çocukluğun şikayeti az olur.

Syf 154

Küçükten büyüğe kadar herkes birbirinin hizmetkarıdır.

Himaye-i Etfal Cemiyet-i İstanbul Merkezi

Doktor Besim Ömer Paşa Reis

Osman Tevfik Bey Fahri muhasebeci

Hıdır Bey Baş katip

Eşref Cevat Hanım

Fethiye Reşit Hanım

Doktor Orhan Tahsin Bey

Tevfik Amir Bey

Servet Yesari Bey

Doktor Safiye Ali Hanım

Kemal Ömer Bey

Doktor Muhittin Bey

Naile Hamdi Hanım

Nadiye Selim Sırrı Hanım

Halis Bey

Rasim Bey

Şubeler:

Kazası Köyü:

Adalar:

Tevfik Ömer Bey Reis

Ali Nadi Bey Reis

Talat Bey Katip

Zeki Bey Katip

Şevki Bey Muhasebeci

Fuad Bey Veznedar

Faika Hanım

Emin Ali Bey

Kamuran Hanım

Avni Bey

İnsan insana lazım olur.

Syf 155

Kişi ektiğini biçer.

Çatalca:

Alaaddin Bey Reis

Reşad " Katip

Hüsnü " Veznedar

İbrahim Fazıl " Aza

Yusuf " "

Üsküdar:

Hüseyin Haşim Bey Reis

Emin " Katip

Mahmut Celal " Veznedar

Vehbi " Aza

Hüsnü Şakir " "

Makrı Köyü:

İbrahim Paşa Aza

Nezehat Bey "

Ali Refik " "

Hüsnü Tahsin " "

Vasfi " Katip

Fatih:

Hayri Bey Reis

Mehmet Rıza " Veznedar

Hilmi " Katip

Süreyya " Aza

Mükerrem Hanım "

İyilik zayı olmaz.

Syf 156

Gençlerden faaliyet, ihtiyarlardan nasihat gerek.

Çocuk Günü

Mekteplerimizin Yardımı

İane Cem'i

Müessesatını idare ve muhtaç fakir çocuklara muavenet edebilmek üzere Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi her sene muhtelif vasıtalarla iane cem'ine teşebbüs eylemektedir ki bunlardan bir "çocuk günlerinde" rozet tevzii ile halkın semahatına, ulv-i cenabına müracaattır. Cemiyetimiz her hususta olduğu gibi rozet tevziinde de kimse rencide edilmeyerek hissiyat ve şerefe mütenasib bir usul ve nezaket dairesinde icrasını nazar-ı dikkat aldığından bu sene kemal-i hoş ile himaye-i etfal kutu ve sepetini taşıyan her çocuktan ziyade doğrudan mekteplerimizin muavenete müracaat etti.

İstanbul Maarif Emin ve müdür-ü beyefendilerin himmetiyle atide esamisini fahr ile derc eylediğimiz mekteplerimiz bi'l-hassa fi 29 teşrin-i evvel 1926 cumhuriyet bayramında himaye-i etfal cemyeti İstanbul merkezi müessesatına yardım ettiler ki bu babda kendilerine ve heyyet-i idare-i talimiyeye tekrar takdim eyleriz.

Yaşasın bütün memleket çocukları yaşasın Türkiyenin nesl-i atisi.

Çocuktan hiçbirşeyi esirgenmemelidir.

Syf 157

Çocuk ailenin ve ırkın temelidir.

Fi 29 Teşrin-i Evvel 1926 da İlane Memiyetinde Muavenet Eden Mektepler

Erkek Muaalim Mektebi	Şişli Terakki Lisesi
Galatasaray Lisesi	Selçuk Hatun Lisesi
Kadıköy Şubesi	Ata Birinci Mektep
(Kadıköy Mektepleri)	İstanbul Erkek Lisesi
(Beyoğlu)	Beylerbeyi Birinci Mektep
Üsküdar Selim-i Salis Mektebi	İstanbul Birinci Mektep
Üsküdar Şubesi	Kam Paşa Birinci Mektep
Gazi Osman Paşa Lisesi	Kandilli Lisesi
(Beşiktaş Civarı Mektepleri)	Vefa Lisesi
Beşiktaş Mihrimah Mektebi	Üsküdar Üçüncü Mektep
Kalender Müessesesi	İstiklal Lisesi
(Boğaziçi Mektepleri)	Beykoz Lisesi
Bayezid Kız Mektebi	Çatalca Şubesi ve Mektepler
Taksim Esasen Mektebi	Bebek Kız Mektep
Kız Atı Lisesi	Bakırköy Birinci Mektep
Eyüp Reşadiye Mektebi	Gülşen Maarif Mektebi
Kız Hayat Mektebi	Yeşilköy Mektebi
İstanbul Kız Lisesi	
Fatih Abdulaziz Mektebi	

Syf 158

Çocuk olmayınca millet olmaz.

Çocukların Birbirine Yardımı ve Yetimler Arasında Ziyafet

Hiamye-i etfal cemiyeti İstanbul Merkezi İdaresi altında olan çocuklar için iane cem-i ile faaliyet ve muavenetde bulunan mektep çocuklarına müdür ve muallimlerine teşekkür etmek üzere her mektep birincilerinden ikişer efendi ile müdür ve muallimlerinden ibaret bir heyeti İstanbul Maarif Müdürü Nail Reşid Beyefendi delaletiyle fi 14 mayıs 1926 Cuma günü Kalender müessesesinde davet ve kendileriyle Boğaziçinin gayet ferahlı bir gününü kemal-i samimiyetle birlikte yaşamak üzere yetim ve bekes çocukları ve süt damlasındaki küçük yavruları namına bir kır ziyafeti tertip eyledi. Mektepliler çocuklarımızla heyet-i talimiye himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezi azası ile birlikte ayrı iki seferiye ve idareden : maarif müdürü Hasib, Müfettiş Nurullah ve Hayri Beyler; Beşiktaş Kız Mektepleri müdürleri Naciye ve Makbule Hanımlar, Muallim Tahsin ve Tevfik ve Demiray Beyler; Beşiktaş Erkek Mektep müdürü Musa, Eyüb Mektebi Şevket, Kız Taşı Mektebi Bahattin, Karagümrük Cemal, Makrıköyü Mektebi Niyazi vesair müdür ve muallim beyler bulunuyordu.

Taamin ihtimamını müteakip reis Doktor Besim Ömer Paşa:" herşey çocuk için olduğu bir zaman inkılapda yine çocuklar tarafından kardaşları mekteplilerin ve onlara talim ve tedris deruhde eden heyet-i muhteremenin sebep ve davetini müsaadenizle izah ve ondan evvel davetlerini kabul

Çocuk bir cihandır.

Syf 159

Tesanüd en büyük bir kuvvettir.

buyur dileğinizden dolayı kimsesiz ve fakir ve büyüyecek pek küçük yavrular namına teşekküratımızı takdim edeyim.

Hanımefendiler! bu daveti kabul eden sizleri buraya kadar ihtiyar-ı zahmete sevk eyleyen hüsn-ü emin olunuz ki mesleğiniz yahud müsaade ederseniz kırk seneden beri mesleğimidir. Bu nezaketiniz ile de bir millette hocalığın ehemmiyet ve ulviyetini isbat eylediğimiz sebep-i davetinizin birincisi hep birlikte müzakere ile çocuklar arasında tesanüdü daha ileri götürerek taavvün hüsnü daha ziyade ikaz eylemek ve pek ulvi olan memalik muhselesine bu fikir etrafında temerrüz ettirdiğimdir. Merkezi Cenevre şehrinde olan" etfal-i muavenet beyne'l-milel

ittihadının"

Memleketin istikbali muallimler elindedir.

Syf 160

Bakiden hilaf-ı hikmet olan terhattan (.)

1920 senesinde vaz edildiği "hukuk-ı etfak beyannamesi "nin beşinci maddesinde "çocuk en iyi kabiliyetleri karındaşlarının hayrına masruf olamk lazım geleceği hüsnü ile büyütülmelidir" esasını takiben taht-ı tertib ve terbiyetinizde etfal memleketi yetim ve bekes arkadaşlarının imdad ve muavenetine sevk ve teşvik buyurduğunuzı beyan ve bu babda yine her zaman aynı gayeye tevfikân tergiyatınızı rica ile şükranatımızı tekrar eylemek istiyoruz bu bir.

İkincisi maruzatımıza gelince: bu siz muallimlere maruzattan ziyade adeta bir nev-İ tebşiratıdır. Bugün ziyaret ile takdir buyurduğumuz Kalenderi cemiyetimiz İstanbul merkezi böyle bir "öksüzler yurdu "halinde hiç de görmek istemiyor, zira aynı vazifede birçok müesseseler var

Heyet-i merkeziyemiz kalender mevkii, hava ve ziyası ve arkada vasi bağçesi itibarıyla bugüne kadar eytamın sıhhatine eylediği hizmeti daha fenni bir hale kalb ile teknil ve mekteplerimizde zaif ve hastalıktan henüz kurtulan çocuklara ve hatta muallimlere mahsus bir "sıhhat evi " muvakkit bir "açık hava sınıfı" bir "kır mektebi" haline tahvil ederek memleketimizde daha mevcut olmayan bir müessese meydana getirmek fikrindedir. Zannediyoruz ki bu niyetimiz, hatta teşebbüsümüz heyet-i talimiye tarafından mazhar-ı takdir olur.

Eskiden en büyük hayır "hastahane tesisi" ve "hasta tedavisi" idi. Bugünde hemen böyle. Biz bu ananeyi yıkmak istiyoruz; pür nasibimiz, mefkuremiz hiç hasta görmemek ve hasta kimseler fehm etmedi manasını davamızın.

Syf 161

Vakit insan herşeyi öğretir.

olmamak için lazım gelen tedabirin tatbikine vesait izhar ve tedarikine çalışmaktır. Sözümüzü büyütmeden evvel çocuklar arasında yardımı daha ziyade bir himmet ile bekes ve yetim çocuklarımız için arkadaşlarında hüsn-ü taavvünü uyandırmak için nazar-ı dikkat muallimanelerini celb eder, mesbuk muavvenatımıza ve şimdiden ileride vaki olacak teşebbüsünüze berveche peşin takdim-i teşekkürat eyleriz."

Doktor Besim Ömer Paşadan sonra Beşiktaş Kız Mektebi müdürü Naciye Hanım ve badehu Tahsin Bey söz alarak himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezinin

faaliyetini zikr ederek hidmatı hususunda takdirhan olmuşlardır.

Mektep çocuğunun taahhüdü her sınıfta duvarda asılı on "emr-i sıhhı":

- 1) Asla nezleye tutulmamak için odamda pencerenin gece ve gündüz açık olmasını isterim.
- 2) Yüzümü, ellerimi, tırnaklarımı olabildiği kadar temiz tutmak için elimden geleni yapacağım.
- 3) Yemekten evvel daima ellerimi yıkayacağım.
- 4) Sabah kalktığımda: akşam yatarken ağzımı yıkayacak, dişlerimi temizleyeceğim.
- 5) Hiç olmazsa haftada bir gün yıkanacağım.
- 6) Ağzımı kapalı tutarak burnumdan nefes almağa çalışacağım.
- 7) Arkaya dönmeden yahut ağzımın önüne mendil tutmadan ne öksürecek ne de aksıracağım.
- 8) Yere, döşeme üzerine, merdivene, yaya kaldırımlar tükürmeyeceğim.
- 9) Daima yavaş ve iyi çiğneyerek yiyeceğim.
- 10) Anamı, babamı daima sevecek ve onlara hürmet edeceğim ve hergün hayırlı bir iş göreceğim.

Ayaklı kütüphane

11

Syf 162

Cin gibi aklı var.

Kendi kendine yürüyen "Birazda gülelim"

_ Semiz kazlarım, tavuklarım var!...

_ Bir çift iyi kaz almak istiyorum.

_ Hatırıma tuhaf bir şey geldi, baktım yapabilecek miyim?.

_ Hadi çabuk ol, her bir kazı pantolonun bir bacağına!...

Gülme komşuna gelir başına.

Syf 163

Acele etmeyin daima geç varın...

_ Hemşirem de tıpkı benim gibi, herşayden korkar!...

_ Ay, ay

_ Bir pantolonun böyle kendi kendine gezeceğini ömümde görmedim!...

_ A ... baksana ayol, hemde bize doğru geliyor!...

Herkesi kaz gibi aptal sanma.

Syf 164

Dün cin olupta bugün adam çarpıyor.

_Amanın a dostlar yetişin!...

_İmdadımıza yetişin,amanın çabuk olun!!

_Tevekelli değil, mutlaka bunda bir şey var!

_Amanın yetişin!

_İmdat, imdat!

_Bittik!

Akla gelmeyen başa gelir.

Syf 165

Kaz gibi ağzını açıp bakar.

_Meğer bu kadar bağırma çağırma hakları varmış; bu nasıl şey yahu !...

_Ay bana da fenalık geldi!....

_Amma da tuhaf pantolon, hiçte böylesi görülmüş değil,!...

Hanımlar, efendiler, kaz için hayvanların hemen en budalası derler. Hatta ahmak insanlara da kaz beyinli deniyor. Fakat işte bunda da görülüyor ki onlardan da bu yolda istifadeler ediliyormuş. Mamafih bunu da hiçbirinizden gizlemeyerek söyleyeyim, annem bana dedi ki bak oğlum masala, sandalyeler kırıldı bu epeyce zordur fakat Allah ister ki, insanca da bir sakatlık olabilirdi. Onun için sakın bir daha böyle zorlu ve muhatereli oyunlar yapmayın. Doğusu ya anneme hak veriyorum!...

Arif olan anlasın.

Syf 166

Ana kuzusu

Fotoğraf İle Evlatlığa Kabul

Can Ana _ Can Baba

Kimsesiz bir çocuğu, bir yetimi, bir şehitzedeyi "can evladı" gibi evine kendi çocukları, ailesi arasına aldıktan başka himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezine senevi teberüatta bulunarak fotoğrafisini kabul "can ana " yahut " can baba" olabilir.

Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi fi 1338 tariihinden beri misafirhanesinde kalender yurdunda senev i yatak taahhüdü ile çocuğu himayeye vermek üzere teşkilatta bulunduğu ve muavenet gören her çocuğun yatağı başına bir "levha-i iftihar" taalluk edildiği gibi be seferde 1925 ten beri havi hüvviyet

varakasını ve bir "levha-i şükran" takdimi ile "can evladı" vermeye başlamış ve bu güne kadar yirmibir çocuğun fotoğraflarını yerleştirerek cemiyete küçük bir varidat temin eylemiştir. Hüvviyet varakasında çocuğun ismi, ailesi, sicili bildirildiği gibi fotoğrafı de yapıştırmaktadır.

"Can ana" yahut "can baba" lar "can oğul " veya "can kız"larının sıhhati ile meşgul olmakta ve ara sıra süt damlasında çocuklarını görmekte ve yardımlarda onları giydirmeye çalışmaktadırlar.

"Can analığı", "can babalığı" kabul eden zata bir " levha-i şükran" takdim ve ayrıca müessesesinde başka biri de namına taallük edilmektedir.

İstanbul şehir emaneti "süt damlasının" en şefkatli bir "can babası" olduğundan namına bir "levha-i şükran" takdim olunmuş ve "cemiyet-i umumiye-i belediye" salonunda ve "süt damlası" müessesesinde taallük edilmiştir.

"Anneler birliği" bu teşkilat ile de annelerin yekdiğerine ve merfe babaların bekese ve yetim çocuklara muavenetini temin ile fikr-i tesanüdü talim eylemektedir.

Anneler Birliği Heyet-i İdaresi:

Fethiye Reşid	Hanımefendi	Reis
Kerime Hamid	"	Muhasebeci
Lamia Refik	"	Katip
Doktor Safiye Ali	"	Aza
Fatma Fehmi	"	"

Öksüze acır çok ama etimek veren yok.

Syf 167

Beşerin hayrına hidmet zayı olmaz.

Madam Valenberg	Aza-i fahire-i (İsveç sefinesi)
Melis Rovanteri	" "
Madam Kolmodin	" (İsveç müsteşarı)
Matmazel İstez	" "
Madam Labaron Rovanis	" "

Reis-i talimata tevfikân içtimailerde bulunmaktadır.

Bugüne Kadar "Can ana" ve "can baba" lığı Kabul Edenler:

Prensese Zebba Asad Fuad	Hanım	Efendi
Saadet Osman	"	"
Kerime Hamid	"	"

Kadınlar birliği namına Nezihe Muhittin "

Doktor Besim Ömer Paşa

Ulviye Ziya Hanım Efendi

Madam Nadolini (Almanya sefiresi)

" Valenberg (Amerika ")

" Kolmodin (İsveç ")

" Ogust Kral (Avusturya ")

Doktor Halil İbrahim Bey Efendi

İstanbul mebusu Edip Servet " "

" " Refika-i Muhteremesi Hanım "

" " İlhan Paşa

Ekine Ata eşrafından Hıdır Ali Bey "

Emiroğlu Şükrü Paşa

Madam Goronberg

"Laboron Margariet Rovanis

-Kar Aydın maden şirketi namına

Vazifesini bilen bahtiyar olur.

İstanbul'da 1025 senesinde yapılan nakliyat				
Nerelerde	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf	Yekün
Sevr-i safeanşirketinin sevahil-i mütehaveli-bevniinde nakl isitiği yolcu	5, 169, 131	4, 767, 341		9, 936, 472
Şirket-i hayriyenin Boğaziçinde	3, 540, 881	6, 663, 050		10, 203, 931
Haliç vapurlarıyla	1, 289, 412	5, 744, 091	1, 444, 012	7, 22, 53
Anadolu demir yollarıylaHaydar Paşa	139, 82	991, 996		2, 572, 833
Şark demir yollarıyla İstanbul civarı arasında				3, 103, 742
Tünel ile	14, 524, 838	45, 943, 468		10, 301, 042
Tramvay ile [*]				60, 468, 306
[*] bunlar bir senevveline nisbetle fazla değerleri noksandır. [*] 103, 669, 804				

Yoluna baka baka gözümde leke peyda oldu.

Syf 169

Küçüğe hürmet büyüğe itaat.

Küçük Çocuklara Verem Aşısı

“[*] görülüyor ki maraz-ı sariyeden müştalifeye müptela olan hasta pek ender tekrar bulabilir. Hastalığa uğrar yani bu ve bu gibi sarı hastalıklardan biri vücudu istila ettiği zaman uzviyet bu hastalığa karşı adeta bir aşı ile aşılınmış hale geliyor. Bundan mülhem olan profesör [Kalmate] on üç seneden beri bela bir adım cihet ve gayret ile böyle bir verem aşısı meydan getirmiş bu aşı ile veremleşmemek hassasını meydana getirmiştir. Nasıl hastalıklara karşı bazı işler, mesela çiçek hastalığına [cenner] aşısı karşı geliyorsa [Kalmate] ve arkadaşı [Baren] en müthş bir sığır veremi mikrobunu hemen 230 defa muhtelif vasitalardan geçirerek adeta yeni bir “ basil nesli “ yetiştirmiş bunu müteverem bundan doğan, müteverem bir ocakta büyüyen [*] _ müderris Doktor Besim Ömer Paşanın darüfünun konferansı salonunda “kadın ve çocuklarda verem tehlikesine dair fi 29 teşrin-i sani 1926 verdiği konferansdan”

(servet-i fünun – Mahmud Sadık)

Kar-ı evvelde kişi akıbet endişe gerek.

Syf 170

Yemeğini komşudan bekleyen çok vakit aç kalır.

Çocuklar yutturduk bunları türem edemeyecek bir hale getirmeğe muvaffak olmuştur. Geçen temmuzun birinde inikad eden etibba kongresinden [Profesör Kalmet] o zamana kadar 11208 çocuğa bu aşı tatbik edildiği halde hiçbirinde verem zuhur etmemiş olduğunu söylemiş idi.

Görülüyor ki bugün veemin tedavisinde, daha doğrusu veremin tevki ve masuniyetde büyük bir hata ediliyor belki bi müddet bu gibi işlerin tatbikinde kanaat-ı umumiye mütereddüt görünür. Fakat ileride [Kalmet _Garen] aşısı çiçek aşısı gibi tatbik ve tekrar olacaktır.

İşe zabt ve dikkat edebildiğimiz kadar üstad-ı muhterem Doktor Besim Ömer Paşanın verem konferansı!... yalnız bir noktayı unutmuş, müsamaha etmiş olmak için şunu da ilave edelim ki üstad inkılabımızı tebcilen “kafesleriniz kalktı, bol hava ve

bol ziya göreceksiniz! Bu hıfz-ı sıhhat nokta-i nazarından vereme karşı müdafaa da büyük bir muvaffakiyettir.” Zamanında birkaç cümleyi de deriğ etmiştir.”

Sıhhiye ve muavenet-i içtimaiye vekil-i muhteremi Refik Bey Efendi verem aşısının ehemmiyetini takdir ile bakteribiyoloji haneye bu aşının istihza ve tedariki ile ve memlekette müteverem aile çocuklarına tatbiki için viladethaneye vesair müesseselere göndermek ile mükellef kılmıştır.

_ Yaşa _

Alkış makamında Türklerin [yaşa, çok yaşa, bin yaşa] dedikleri yerlerde üç altın kavmi yani Fransızlar, İtalyanlar ve İspanyalılar(vüyü,viyü), Çekler (nazdar), Macarlar (ersin), Yunanlılar(zeytu), Cermenler (eslibe), Hollandalılar (histev), İngilizler ve Amerikalılar (hurra) İskandinavlılar (lakoh), Flemanlar (laveh), İraniler (zendebat), Ruslar (dayizdarestubiyet), Anamaylar (levatuneğ hoşu tuneğ!) ve Çinliler (tanağ _ kin _ havaniği _ vaksosi _ vansom!) derler.

Kemiklerimiz

İnsan kadedi 198 parça kemikten mürekkeptir: 124 omurga kemiği, 2 kuyruk sokumu ve kuyruk, 8 kafa, 14 yüz, 1 lami, 25 göğüs tahtası ve kaburgalar, 64 kollar ve 60 bacaklar.

Akıl haricinde iş tutma.

Syf 177

Havasını tecdid etmedikçe uzun müddet bir odada kalma

Mektepteki derslerimizin gün ve saatlerini mübeyyin okutname

Birinci ders	İkinci ders	Üçüncü ders	Dördüncü ders	Beşinci ders	Günler
					Cumaertesi
					Pazar

					Pazarertesi
					Salı
					Çarşamba
					Perşembe

Ders Saatleri

	Dakika	Saat	Dakika	Saat
Birinci Ders	.....	.....	.....	.....
İkinci “	.....	.....	.....	.....
Üçüncü “	.....	.....	.....	.....
Dördüncü “	.....	.....	.....	.....
Beşinci “	.....	.....	.....	.....

Meklep çocuğu gibi daima birbirinden Őikayat.

Syf 178

Bugüncü küçük yarınki büyüktür.

Bu Sene Okuduğumuz Dersin Kitapları

Kitap ismi

Muharriri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu Seneki Muallimlerin İsimleri

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sıhhati iyi olanın herşeyi iyidir.

Syf 179

Mevsime göre pencere açık veya aralık olarak uyumalıdır.

Mektebimizin İmtihan Zamanları

.....

.

.....

.

.....

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

Mektebimizin Tatil Zamanları

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bitti.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Cumhuriyet'imizin başında 1927 yılında yayınlanan bu salname (Ana ve Çocuklara Salname) içeriğinde Annelere bebeklerinin ilk doğduğu günden çocukluk evresine kadar dönemin şartlarında Tıp Biliminden yararlanılarak çeşitli bilgiler vermekte ve uyarılarda bulunmaktadır. Aynı zamanda çocuğun gelişme evresinde sosyal ortamının nasıl olması konusunda faydalı telkinde bulunmaktadır. Dergi içeriğinde çeşitli hastalıkların tanımı, çocuğun gelişim evreleri, ilk yardım ile ilgili bilgiler, öksüz ve yetim çocuklara yardım, hayvanlar alemi, mektepler gibi çeşitli konularda birçok yazı kalemi alınmıştır. Şimdi bu dergide geçen bu konuları mercek altına almaya çalışalım.

‘‘Himaye-i Etfal Cemiyeti Merkezi Umumisi’’(syf 69)

Ankarada'dır. Vilayette merkezler, kazalarla nahiyelerde şubeler vardır. Türkiye'de 322 merkez ve şube ve memalik-i ecnebiyede 32 merkez mevcuttur.

Merkez-i umumiyenin yüksek himmetiye Himaye-i etfal mefkuresi hemen her tarafa yayılmağa başlamıştır.

Ankarada Büyük Millet Meclisi'nin Cemiyetimiz hakkında latif buyurdukları arsa üzerinde gayet mutena bir caddede muhteşem bir "çocuk sarayı " inşa olunmuştur. Techizat ve tefrişat ve bazı mlhakat hariç olmak üzere yalnız binanın inşası fi 1926 senesinde 120,000 liraya müteahhidine ihale edilmiş idi. Çocuk sarayı, dersane, sinema salonu, gündüz işe giden kadınların çocuklarını akşama kadar eğlendirmek ve bakmak ödevlerini, muayehane ve eczaneane ve büro kısımlarıyla süt tezyi mahallini ve banyo dairelerini havidir.

Himaye-i Etfal Cemiyeti

İstanbul Heyet-i Merkeziyesi

‘‘Himaye-i etfal cemiyeti İstanbul merkezi her yıl donanmada annelere ve çocuklara mahsus bir salname tertib ve neşrine karar verdi.

Salnameye çocuklarla, annelerine ve bütün ailelere faydeli sıhhi ve içtimai birçok malumat derc ve himaye-i etfal cemiyetine dair bir senelik icraat münhasıran ilave edilmeye beraber bu hususda Avrupa ve Amerikadaki neşriyat derecesinde salnamemizde mükemmeliyatına mümkün olduğu kadar itina kılındı.”(syf 1)

Himaye-i Etfal Cemiyeti tarafından yayınlanan bu dergi anne ve çocukları bilgilendirme amaçlı çıkarılmıştır. Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin kurulma amacı, nerede, nasıl kurulduğu, neye hizmet verdiğiyle ilgili tarihi hakkında bir bilgi verecek olursak;

Ülkenin o günkü koşulları incelendiğinde; Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nun, birçok cephede savaşması nedeniyle cepheye sürekli asker sevk etmek durumunda kaldığı, cephelerde savaşanların büyük bir çoğunluğunun şehit düşmesi sonucu ülkede kimsesiz çocuklar sorununun her geçen gün büyüyerek sürdüğü, savaş sonrası yaşanan toprak kayıpları sonucu, İmparatorluğun başta İstanbul olmak üzere diğer illere büyük göçler aldığı, bu durumun, ailelerin sosyal ve ekonomik yönden çöküşüne neden olduğu görülmektedir.

Kimsesiz çocuklar sorununun boyutunun büyümesi üzerine halkın girişimiyle çözüm arayışlarına girilmiş, girişimlerin yetersiz kalması üzerine devlet kanalıyla çözümler aranmıştır. Devlet kanalıyla yapılan çalışmaların ilki Sultan II.Abdülhamit döneminde kurulan Darülhayr-ı Ali'dir. 1903 yılında Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışının yıldönümü nedeniyle açılan, Darülhayr-ı Ali'de bakılan çocuk sayısı 400'e ulaşmıştır. Kurum 22 Ağustos 1909 yılında kapatılmıştır. Meşrutiyet döneminde İttihad ve Terakkinin destekleriyle kimsesiz çocuklar sorununa çözüm amacıyla Darüleytamlar açılmıştır. Devlet eliyle kurulan Darülhayr-ı Ali ve Darüleytamların yetersizlikleri sonucu kapanması üzerine kimsesiz çocuklara bakım için yeni arayışlara girilmiş, bunun sonucunda 6 Mart 1333 (1917) de Galatasaray yurdunda İsmail Canbulat, Muhtar Bey, Celal Derviş Bey, Osman Tevfik Bey, Kemal Derviş Bey, Adnan Bey, Servet Efendi, Nesim Mezalyah Efendi, Haralambadi Efendi, Doktor Rasim Ferid Bey, Mustafa Reşat Bey, Ahmet Emin Beyden oluşan grup cemiyetin kurulabilmesi için hükümete başvuruda bulunulmuştur. Hükümetten gerekli izinin alınması üzerine Cavid Bey, Ahmet Hakkı Bey, Orfanidis Efendi, Arif Bey, Doktor Ömer Fuad Paşa, Emanuel Karasu Efendi, Mustafa Asım Bey ve Noradinkyan Efendi kurucular grubuna katılırlar. Oluşturulan kurucular kurulu ilk toplantısı 1 Mayıs 1333 (1917) tarihinde yapmış olup, 11 Ağustos 1917 tarihinde

kurum, kamuya yararlı dernek statüsünü kazanmıştır. 28 Mart 1918'de Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin bünyesinde "Hanımlar Heyeti" kurulmuştur. Kamuya yararlı kuruluş olmasından sonra cemiyet amblem çalışmalarını başlatmış ve kenarlarında "sıhhat, ahlak, ve irfan kelimeleri bulunan bir üçgenin içerisinde yeşil hilal bulunan amblemi kullanmıştır. Himaye-i Etfal Cemiyet-i Umumiyesi Nizamname-i Esasisi'nde, kurumun faaliyet alanları kısaca şu şekilde özetlenmektedir;

* Çocuklara eziyet edilmemesi,* Anne ve babaları dahil, hiç kimse tarafından, çocukların bedeni ve ruhsal durumlarını tehlikeye düşürecek hizmetlerin gördürülmemesi,* Fakir, hasta çocukların tedavilerinin sağlanması,* Çocukların tütün ve bağımlılık yaratacak maddelerden korunması,* Okulların tatil zamanlarında fakir çocukların kırlara ve yazlıklara gönderilmesinin sağlanması,* Hizmetçi, besleme ve evlatlıklara kötü muamele edilmemesi,* Himaye-i Etfal'e ilişkin kütüphane kurulması,* Anne ve babaları tarafından terbiye edilemeyen veya mahkum olan çocuklar için ıslahhaneler kurulması,* Çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştirmeleri için oyun alanlarının kurulması,* Himaye-i Etfal ile uğraşan Uluslararası kuruluşlarla bağlantı kurulması, Kurumun kuruluşundan kısa bir süre sonra, Başkan İsmail Canbulat Bey'in Stockholm Büyükelçiliğine atamasının yapılması üzerine, cemiyetin başkanlığına Cavid Bey getirilmiştir. Cavid Bey'in başkanlığı ile birlikte çalışmalara hız verilmiş ve Birinci Dünya Savaşının bütün şiddetiyle sürdüğü bir dönemde 28 Kasım 1917'de savaş bölgesinden toplanan çocuklar için Firuz Ağa'da "Çocuk Misafirhanesi" açılmış. 100 kapasiteli olarak açılan misafirhaneye çok sayıda çocuk gelmesi üzerine evlatlık, çıkarlık, ailelerin yanına öğrenci yerleştirmeleri başlanmıştır. Misafirhanede 1917-1922 yılları arasında 2.027 çocuğa bakım ve koruma hizmeti verilmiştir. Himaye-i Etfal Cemiyeti çocukları çiftçilik ve hayvancılığa yönlendirmek amacıyla Kalender'de "Ziraat Yurdu" açmıştır. Açılan bu yurtta çocuklara, yatak yapmak, yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, genel temizlik, hayvan yemlemek, tımar etmek, saman çekmek, gübre kaldırmak, çift sürmek, harman dövmek, tohum dikmek, meyve budamak, tohum atmak, yağ yapmak gibi işler öğretilmiştir. Kurum ikinci çalışmasını anne-çocuk sağlığına yönelik olarak başlatmıştır. Şehzadebaşı, Kadıköy, Bakırköy ve daha sonra Üsküdar semtlerinde açılan "Dispanser"ler ile hastaları muayene ederek, ücretsiz ilaç dağıtımına başlamıştır. Kurum 20 Eylül 1920'de Kırklareli, 12 Ekim 1917'de Samsun, 27 Ekim 1917'de İzmit, 1 Ocak 1918'de Konya, 1917'de Üsküdar, Beyoğlu, Haliç, Kadıköy, Bakırköy, 1918'de Yeniköy şubelerini açarak hizmetlerini

yaygınlaştırmıştır. Bu şubelerin yanı sıra değişik tarihlerde Musul, Erzurum, Eskişehir, Kastamonu ve Boluşubeleri açılmıştır. Himaye-i Etfal Cemiyeti, 1920 yılında Londra, 1921 yılında Cenevre'de uluslar arası toplantılara temsilci göndermiştir. Ayrıca Mısır ve Hindistan'a yazılar yazılarak yardımlarda bulunulması istenmiş ve bu ülkelerden parasal yardımlar sağlanmıştır. İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyeti çalışmalarını yürütürken, 30 Haziran 1921 tarihinde, Büyük Millet Meclisinin bazı üyelerinin de girişimiyle Ankara'da yeni bir Himaye-i Etfal Cemiyeti kurulmuştur. Her iki cemiyetin aynı adla yardım toplaması halk arasında kuşkulara neden olmuştur. Bunun yanı sıra Damat Ferid Paşa Hükümeti sırasında Himaye-i Eytam Cemiyeti'nin kurulması İstanbul Himaye-i Etfal Cemiyetinin yardım toplamasını güçleştirir. İstanbul ve Ankara Himaye-i Etfal Cemiyetleri arasında zaman zaman yazışmalar yapılmasına karşın birleşme konusunda tam bir görüş birliğine varılamamıştır. 26 Ekim 1922 yılında Ankara'dan gelen Refet Paşa İstanbul'daki misafirhaneyi ziyaret etmiştir. Doktor Fuat Bey 18 Kasım 1922'de İstanbul'daki cemiyetin yönetim kurulu toplantısına katılmıştır. Bu ziyaretler ilişkileri bir ölçüde yumuşatmasına karşın, birleşme sağlanamamıştır. Milli Mücadelenin kazanılması üzerine Ankara Himaye-i Etfal Cemiyeti Mustafa Kemal Atatürk'ün de desteğini alarak tüm ülke çapında örgütlenerek, anne ve çocuğa yönelik hizmetlerini sürdürmüştür. 1917 yılında İstanbul'da kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti 1923 yılındaki genel kurulundan sonra, yeni bir genel kurul yapmayarak tarihe karışmıştır.

Himaye-i Etfal Cemiyet'ini bu şekilde tanımlayabiliriz.

“Yeni doğan çocukların sıhhatlerini takdir ve takib eylemek için en mükemmel barometrenin tartı olduğu bugün tamamen anlaşılmıştır. Dünyaya gelen çocuğun sıkleti 3 kilo 250 gramdır. 0 senesinde bu sıklet 8 kilogram olur. İlk sene vasıtı olarak miktar tezayid berveche ati gösterilmiştir.”(syf 15)

Burada görüldüğü gibi yeni doğan bir çocuğun kaç kilo olması gerektiği ve bu çocukların aylık olarak olması gereken ağırlıkları verilmiştir. Bugün ile karşılaştığımızda verilen bu bilginin doğru olduğu görülmektedir. Verilen bu gelişim skalasında görüldüğü üzere annelerin çocuklarına kilolarının nasıl olması gerektiği hakkında bilgi vermekte.

“Arz üzerinde günde milyonlarca sarf olunan kurşun kalemin bilelim ki içimizde asl ve esasını ve meşe tarihini düşünen ve bilen varmıdır? Kurşun kalemi her medeni insan için lazım gayr-i mefriktir.”(syf 17)

Burada ise günümüzde çok önemli olan kurşun kalemin menşei, yapılışı ve önemi hakkında genel bilgiler vermektedir. Genel kültür olarak bugün bile zor bulabileceğimiz önemli bilgilere yer vermektedir. Mesela ne kadar insan kurşun kalemin ham maddesinin grafit olduğunu bilir? Grafit kurşun kalemin kendisini temsil eden parlak ve siyahımsı maddedir. Bugün de karşılaştığımız önemli kurşun kalem üreticisi olan Faber Castle firmasından bahsetmiş.

“Anneler Birliği; Hayır sahibi her Türk bir yetimin fotoğrafisini kabul ile “can ana” ”can baba” olmalıdır.”(syf 18)

Himaye-i Etfal Cemiyeti çatısı altında İstanbul’da kurulan Anneler Birliği’nin amacı dönemin hayırsever kadınlarının, fotoğrafla dahi olsa yardım amaçlı birçok çocuğa maddi ve manevi anlamda destek olmak aynı zamanda fakir gebe olan annelere gerekli gıda ve eşya yardımında bulunmaktadır. Bu derneğe yurt dışında yaşayan bir çok yabancı annesinde yardım ettiği görülmektedir. Sosyal sorumluluk açısından Himaye-i Etfal Cemiyet’inin en önemli kuruluşlarından biridir.

“Tütün ne ise fakat içki ve kumar bir bela-yı içtimaidir.”(syf20)

Tütün, içki ve kumar günümüzde de her alanda zararları anlatılan bu maddeler günün şartlarında da şiddetli uzak durulması gerektiğinden bahsetmiştir. Bu maddelerin bize vereceği zararlarının ne olacağından geniş bir şekilde bahsetmiş bugün de olduğu gibi tütünün zararlarını altını çizerek açıklamıştır. O günlerde dahi birçok uyarılar yapılmasına rağmen günümüzde de artarak ve yaş oranının daha da düşerek kullanılması ise manidardır.

“Arz ile hava-yı muhit arasında daimi buhar ma-i mübadelesi mecare-i meyahiden bahr ederek havaya yükselir ve ziraat-ı maiye mecmu-i olan bulut halinde durur en hafif bir rüzgar bulutu tenzil ve terfi edebilir, parçaları sürükleyebilir. Bazı ahval ve esbab-ı hususiye tahtında

Kurşun kalem yazısında olduğu gibi burada da genel kültürümüzü arttırıcı coğrafya ile ilgili bize yağmurun nasıl oluştuğuyla ilgili bilgi vermektedir. Buradan anlıyoruz ki o günün şartlarında yağmurun nasıl oluştuğuyla ilgili bilgilerin bilindiğini ve bu bilgilerin dönemin insanlarına anlatıldığıdır.

“Yüz Sene Evvel; En seri ve dört at ile koşulmuş arabalar bile ancak saadetele 24 kilometrelik mesafe kat edebiliyorlar.

En iyi yelkenliler İstanbul’dan İskenderiye’ye ancak 15 günde gidebiliyordu.” (syf 22)

Bu gün biz nasıl geçmişi günümüzle karşılaştırıyorsak, o günün insanları da geçmişi kendi zamanıyla karşılaştırmıştır. Buradan da görüldüğü üzere her dönem mukayese vardır. Burada bir yerden bir yere ne kadar zamanda gidilebildiği, imalathanelerde bir ürünün ne kadar zamanda yapılacağı ile ilgili birçok karşılaştırma vardır. Buda bize günün şartlarının bizim şartlarımıza göre ne kadar ilkel olduğunu göstermektedir. Bizim de herhalde yüz sene sonra yazılarımızı okuyanlar aynı yorumlarda bulunacaktır. Buda zamanın bize verdiği önemli bir veri olsa gerek.

Süt Damlası; Bir hayrathane, aynı zamanda bir dershanedir. (syf 25)

Himaye-i Etfal Cemiyeti bünyesinde bulunan Süt Damlası annesi ölen çocuklara ya da sütü gelmeyen annelerin çocuklarına günlük süt verilmekte ayrıca rutin muayeneler yapılmaktaydı. Dini ve Milli bayramlarda çocuklara giyecek, daha küçük çocuklara beşik, fakir anneye ise erzak yardımında bulunulmuştur. Ayda altı yüz hastanın bu kurumda tedavi edildiği, ayrıca önemli hastalar için (zayıf düşmüş, kanser gibi) on yatak barındırıyor. Bu bize gösteriyor ki bu dönemde özellikle fakir ailelere aynı zamanda öksüz ve yetim çocuklara bu kurum tarafından gerekli yardımlar yapılmıştır.

“Gübre, pislik, mutfak döküntüleri çirkef ve süprüntü, çürümeye başlayan hayvan ve nebat maddeleri vasair her türlü mundar ve kokmuş şeyler üzerine yumurtlarlar.”(syf 26)

Sinekler üzerine yazılan bu yazıda muhtemelen günümüzde de rahatsız olduğumuz sivrisineklerin ne gibi hastalıklara sebebiyet verdiği hatta ölümlere giden sonuçlar duğurabileceğinden bahsetmiş. Sinekleri hanelerimizden uzak tutmak için seferberlik yapıldığını ayrıca insanların huzurunu da önemli ölçüde kaçıran önemli varlıklar olduğunu anlatıyor. Sineklerle mücadele ile ilgili birtakım telkinlerden bahsediyor. Yiyecek ve mutfak eşyalarının kapalı yerlere koyulabileceği gibi telkinler vermiş. Çocuklara özellikle yaz aylarında yeşil ishal ve kolera bulaştırdığından dolayı tam bir bela olduğundan bahsetmiş. Bu da gösteriyor ki bu dönemde sinekle baş etmenin çok zor olduğunu. Günümüzde ise buna çare olan bir çok yöntem olduğunu biliyoruz.

“Hareratımız: Birçok tekikata nazaran genç bir adamda vasıt-ı derece-i harerat 37 olub mamafih zamana göre buda tebdil eder. Gece yarısı 5, 36, akşam onaltıda 4, 37 ve akşam yirmide 36'dır.

Dişlere bakım: Dişlere iyi bakılmazsa çabuk bozulur, yemek iyi çiğnenmez olur bunu için mide iyi eritemez.

Dişler midenin değirmenidir, yiyecekleri öğütür. Yemek iyi öğüdülmeli, iyi çiğnenmeli ki hazm yolunda olsun” (syf 29)

İnsanın normal vücut sıcaklığının kaç derecesi olması gerektiği, bu sıcaklığın gün içerisinde değişiklik gösterebileceğinde bahsetmiş. Dişlerin ilk öğütmenin yapıldığını ve bir yiyeceği iyi çiğnememizin, mide sağlığımız için önemini, dişlerimizi her yemekten sonra iyice yıkamamız gerektiğini, bütün yemek artıklarını temizlememiz gerektiği gibi birçok uyarıdan bahsetmiş. Eğer sıcak veya soğuk şeyler yediğimizde dişimiz ağırıyorsa diş hekimine gitmemiz gerektiği konusunda uyarılar yapılmış. Burada kıssadan hisse kendi sağlığımızla ilgili birçok uyarılar vererek bizlere bilgiler sunulmuştur.

“Ağız açık nefes alan çocuğun boğazında, burnu arkasında et parçaları olma ihtimali vardır.

Çocuğunuza ağız kapalı olduğu halde dersin nefes almayı öğretiniz.”(syf 32)

Buradaki yazıda çocuk hastalıkları ve hastalıklarla ilgili ne yapılması gerektiği anlatılmıştır. Özellikle o dönem kötü hastalık olarak nitelendirilen veremden bahsetmiş. Çocukların bu hastalıklara karşı nasıl korunması gerektiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca önemli bir anektotla çocuk düşmanını devlet düşmanına benzetmişler. Bu da bize bu dönemde çocuklara ne kadar önem verildiği görülmektedir. Çocukların boğazında oluşan et parçacıklarından ve bu et parçacıklarının oluştuğu zaman çocukların ağır işittiği, nefes almasının zorlaştığı gibi bir takım bilgiler vererek bu durumdaki çocukların aileleri tarafından takip edilmesi gerektiğini düşünmüşler ve uyarıda bulunmuşlardır. Özellikle günümüzde sıkça karşılaştığımız bademcik şişmesi yani tıp dilinde intihap kapması vakalarından da bahsetmiş bu durumla sürekli karşılaşan çocukların bugünde olduğu gibi geçmişte de bademciklerde oluşan bu tip rahatsızlıklarda bademciğin alındığından söz edilmiştir. Bu da gösteriyor ki bu dönemde bu tip günümüz için ufak operasyonlar yapılmıştır.

“Çocuklara dört huyu öğretiniz. Adalet, iyilik, çalışmayı sevmek ve kendine

sahip olmak.”(syf 35)

Anne ve babalara, çocuklara özellikle öğretilmesi gereken dört huydan bahsederek bunu açmaya çalışmışlar. Burada terbiyenin erken yaşta verilmesi, başkalarının önünde mümkünse çocukların rencide edilmemesi gerektiği, emir verilmemesi gerektiği ve anne ve babaların çocuklara aynı doğrultuda davranması gerektiğinden bahsetmiştir. Günümüzde de tüm eğitim kurumlarında da aynı tavsiyelerde bulunmaktadır. Nesiller geçse de herhalde yüz sene veya yüzlerce sene sonra bu tavsiyeler eğitim kurumlarında veya televizyon, internet gibi dijital ortamlarda yine verilecektir diye düşünüyorum.

“Bazen çocuk gece yarısı uyanarak boğulur gibi ihtilaçlı bir surette öksürür.”(syf 39)

Genelde çocuklu ailelerin karşılaştığı şiddetli çocuk öksürükleri bizleri telaşa düşürür. Burada anlatılmak istenen her öksürüğün çok önemli olmadığı, bunu da çok güzel bir örnekle pekiştirmiş. “Her gök gürleyişte yıldırım düşmez”. Bu öksürüklerin yalancı kuşpalazı olabileceği ve bunun çok önemli olmadığından bahsetmiş. Bunun önlemi içinde boğaza ıslak sıcak baskılar veya keten tohumu koyulması gibi birtakım öneriler sunmuşlar.

“Bütün hastalıkların en vahimi veremdir. Hemen hiçbir memleket yoktur orada verem ziyade olmasın. “ (syf 44)

Dönemin baş edilemeyen en önemli hastalığı veremden bahsedilmiş. Verem, tıbbi literatürde tüberküloz olarak tanınan bu hastalık 1882 yılında Robert Koch tarafından bulunmuş fakat: bu hastalığın Mısır'a kadar dayandığı mumya incelemelerinden keşfedilmiş. Bu hastalığı tanıtırken en fazla çocuklukta yakalandığı (yüzde doksan), veremin balgam, toz ile temastan ve yiyeceklerden geçtiği söylenmiş. Öksürenin karşısında durmamamız gerektiği, saf hava teneffüs etmemiz gerektiği, kalabalık yerlerden kaçınmamız gerektiği ifade edilmiş. Burada da veremden nasıl sakınabileceğimizle ilgili ipuçları vermiş.

“Anneler birliğinde ödünç sepet, beşik ve kundak ile işgal eden hanımlar” (syf 49)

Matmazel İster

Hemşire Ferhande Hanım

Madam Olenberg

Lamia Rekik Hanım

Melis Rovanteri

Labonem Manordenisçald

Fatma Fehmiye Hanım

Hemşire Leman Hanım

Bu dönemde Anneler Birliği derneğine yardım eden bayanların sadece Türk ve Müslüman değil aynı zaman çeşitli din ve farklı ırklardan olduğu isimlerden görülmektedir. Buda bizlere yardımın her din ve ırktan insandan olduğunu göstermekle birlikte Cumhuriyet Türkiye’nde zengin halk arasında birçok yabancı kökenli insanların varlığını da gösterir.

“Muska ve tılsım ve büyü yazan ve bozanlar için gümüşden mamül mesel veya sikke şeklinde muhafazalar yapıp satan bir sınıf mahsus vardı.”(syf 52)

Bu dönemde de hastalıklardan kurtulmak için muska, kurşun döktürme ve birçok batıl inanca inanan sınıfın olduğunda bahsedilmiş. Ayrıca bunun sadece ülkemizde değil önemli Avrupa Ülkelerinde de yaygın olduğundan bahsedilmiş. Fakat bundan kurtulmanın en önemli nedeninin eğitim olduğundan bahsedilmiş. Maalesef ki günümüzde de aynı hurafeler, batıl inançlar devam etmekte bunun çözümünün de aynı şekilde eğitimden geçtiği söylenir. Bu konuda o dönemle bu dönem arasında herhangi bir farkın olmadığı görülmektedir.

“Çocuklara, Kadınlara ve İhtiyarlara Merhamet: Üç sınıf halka içim parçalanır; hem ne kadar ihtiyarlar, karılar bir de küçükler bunlar merhamet görmeli, yüz görmeli insanlardan yoksa insanlığı nasıl anlar insan ?” (syf 60)

Çocuklar, kadınlar ve ihtiyarlar herhalde her dönem Türk örf ve adetlerinde saygıyı hak eden varlıklar olarak nitelendirilmiştir. Bu durum Türk Milleti’nin ahlak yapısının her dönem nasıl olduğunu bize göstermektedir.

“Cemiyet-ı beşeriyenin teşekkülünden ru-yi sabık eden işgal-i hükümetten en mükemmelinin, en insani, en mantıki ve en makulünün “Cumhuriyet” olduğuna artık her aklın zerre kadar şüphe etmemesi lazım gelir.” (syf 60)

1927’de Genç bir Cumhuriyet olan Türkiye’de haliyle Cumhuriyet rejimi için birçok övücü cümleler kurulmuştur. Bu dönemden önceki yönetim şekilleri eleştirilmiştir. 1927 senesinde Cumhuriyet rejimi ile yönetilen ülkelerden bahsedilmiş.(‘Fransa, Finlandiya, Kostarika’)

“Durmayıp Çalışmalı: Nedir bu miskinlik, sen de bir kımıldasan onun için kımıldamıyorsan, niçin ne oldu sana ?”

Mehmed Akif

Hak söze akarsular durur. (syf 61)

Bu yazıda, çalışmanın, emeğin öneminden bahsedilmiş. Miskinliğinde olumsuzluğundan. Bu da yine bizim geçmişte, şimdi sanırım gelecekte de bahsedilmeye ve bunun gibi öğütler verilmeye devam edecektir.

“Milli Alameti Olan Çiçekler: Eski Fransa Zeytin, Atina Menekşe, İrlanda Yonca, Japonya Kasım Çiçeği” (syf 62)

Genel olan ülkeleri temsil eden milli çiçeklerden bahsedilmiş.

Su –Pislik- Süpüntü

“İçeğinizin suyun saf ve pak olmasına dikkat ediniz. Abdesthane ve gübrelikten gelen sızıntılar ile pislenen su birçok hastalıklara sebebiyet verir.” (syf 63)

Su bilindiği üzere her türlü hastalığı barındırır. Günümüzde su ile ilgili halen birçok araştırma yapılmaktadır. Günlük olarak kullandığımız su en önemli içeceğimizdir. Buradaki yazıda suyun nasıl, hangi koşullarda temiz kalacağından bahsetmiş. Suyun sağlığımız açısından öneminden bahsetmiş.

“Türk Yavrularına Konulacak Bazı İsimler” (syf 67)

Burada da Türk kız ve erkek çocuklarına koyulacak birçok isimlerden bahsedilmiş. Bu isimler kız olursa; “Ay, Parlak, Türkan, Sevim” erkek olursa; “Oğuz, Yavuz, Gök” gibi birçok isimden bahsetmiş. Bunlar harici bazı isimleri eleştirmiş. (Mahmud, Mesud gibi) Bu isimlerin kullanımlarının yaygınlaşması ile Türk isimlerinin unutulmaya başladığından yakınılmıştır. Bugünde baktığımızda birçok yabancı ismin kullanıldığını ve bu konuda birçok eleştirinin var olduğunu görüyoruz. Bu eleştirilerin en başında da Türk isimlerinin unutulduğu görülmektedir.

“Birçok icatlar ihtıralar ve keşifler vardır ki bunlar hep çalışmak sayesinde bulunmuştur. Size (devingen) ler, telsiz telgraflar, mikrobu keşfi, sinematoğrafi, gramafon, elektrik lambaları... gibi yeni büyük icatlardan değil eski ve ehemmiyeti nisbetle daha az bazı şeylerden bahs edem: mesela makas eski zamanlarda

yoktu.”(syf 74)

Bilindiği üzere günümüz teknoloji devri bilgisayar, tablet, cep teflonu gibi birçok buluşlar mevcut. O dönemin yeni buluşlarına baktığımızda ise telsiz, telgraf, gramafonu görmekteyiz. Fakat bu yazıda daha çok eski icatlardan bahsedilmiştir. Bu icatların tarihinden ve gelişiminden söz edilmiştir. Örnek olarak makasın icadından bahsedilmiş ve genel olarak da tarihi bilgi vererek genel kültür olarak okuyucularını bilgilendirmeye çalışılmıştır.

“Muhtelif milletlerde sıhhat ve hatır sualine ne kadar garabetler vardır. Bazılarını berveche ati hoş a gider mütealasıyla yazıyoruz. Türklerde " nasılsınız, iyimi siniz efendim? ", Araplarda " sizin üzerinize selam olsun keyfiniz haliniz nasıldır ya efendi? ", Eski Yunanlılarda "sevin" ve yenilerde "ne yapıyorsunuz? ", Eski Romalılarda " sıhhatte ol, kavi ol, ne yapıyorsun?"(syf 74)

Bilindiği üzere her milletin kendine göre hal hatır sorma çeşitleri var. Derginin sonlarına doğru biraz daha sosyal hayata yoğunlaşmış. Bu yazının devamında da birçok millet var bununla birlikte görebileceğimiz birçok selam ve hal hatır sorma çeşitleriyle devam etmiş. Ama ortak noktada bulunmuştur.

“Mekteplerimizin Yardımı: Müessesatını idare ve muhtaç fakir çocuklara muavenet edebilmek üzere Himaye-i Etfal Cemiyeti İstanbul Merkezi her sene muhtelif vasıtalarla iane cem’ine teşebbüs eylemektedir ki bunlardan bir “çocuk günlerinde” rozet tevzii ile halkın semahatına, ulv-i cenabına müracaattır.” (syf 78)

Özellikle çocuktan hiçbir şey esirgenmemesi gerektiğinden özellikle yardıma muhtaç çocuklara gerekli yardımların yapılması gerekliliğinden bahsedilmiştir. Bunu da çocuğun ülkenin istikbalinin timsali olduğunu kabul ettikleri için gereklilik olduğu vurgulanmıştır.

“Kemiklerimiz: İnsan adedi 198 parça kemikten mürekkeptir: 124 omurga kemiği, 2 kuyruk sokumu ve kuyruk, 8 kafa, 14 yüz, 1 lami, 25 göğüs tahtası ve kaburgalar, 64 kollar ve 60 bacaklar.”(syf 87)

Buradaki yazıda tıbbi olarak insan anatomisiyle ilgili bilgi verilmiş. Vücudumuzun iskeletini oluşturan kemiklerle ilgili sayısal veriler verilmiş. Vücudumuzun neresinde kaç kemik olduğu genel kemik sayımızın kaç olduğu ve buna benzer birtakım bilgilendirmeler yapılmış.

Görüldüğü üzere ana ve çocuk salnamesi genelde çocuklar ve anneler üzerine yazılmıştır. Hedef kitle olan çocukların sağlığı hakkında annelere birçok faydalı ve

pratik bilgiler verilmeye çalışılmış. Fakir kimsesiz çocuklara hangi şekilde yardımlar yapıldığı konusunda bilgiler verilmiş ve bu konuda bilgilendirmeler yapılmıştır. Himaye-i Etfal Cemiyeti bünyesindeki birçok yardım kuruluşu hakkında bilgi verilmeye çalışılmış. İctimai anlamda hayvanlardan, coğrafyadan buna benzer birçok genel kültürümüz arttırıcı bilgiler verilmeye çalışılmıştır. En önemlisi başından sonuna kadar salnamede çocukların faydasına yazılabilecek her şey yazılmış ve bilgiler verilmiştir.

4.2. Öneriler

Salnamede o dönemin şartlarında, günümüzde dahi imrenilecek birçok faaliyetlerden bahsedilmiş. Bu salnameye bağlı olarak bugün de yapabileceğimize inandığım düşüncelerim ve nacizane önerilerimi paylaşmak istiyorum.

1- Devlet eliyle kimsesiz çocuklar ve fakir aile çocukları için büyük şehirlerde çocuk sarayları yapılabilir. Bu çocuk saraylarının içerisinde dersane, sinema salonu, hamam, öğretmen, havuz, spor alanları, psikolojik danışman, doktor, eczane, çocuk oyun alanları gibi hem sosyal, hem zihinsel hem de bedensel anlamda bu çocukları topluma kazandırabilir ve yaşlılarıyla aynı seviyede olmalarını sağlayabiliriz.

2- Çocuk saraylarına bağışlar alınıp buradaki kimsesiz çocuklara ve fakir çocuklara giysi, yiyecek gibi buna benzer yardımlar yapıp fakir çocukların annelerine gerekirse şehrin önde gelenleri ile konuşulup hayatlarını idame ettirebilecek iş imkanları sunulmalı.

3- Fakir ailelere çocuklarının sağlıklı gelişimiyle ilgili aynı bu salnamede olduğu gibi bilgilendirici aynı zamanda günümüz teknolojisinden faydalanarak resimli dergiler verebilir ya da cd'ler dağıtabiliriz.

4- Salnamede de bahsettiği gibi anne sütü bağış kurumları kurabilir ve buraya anne sütü olanlardan bağış alıp, anne sütü gelmeyen çocuklar için belirli miktarlarda bu ailelere yardımda bulunabiliriz.

5-Çocuk haklarıyla ilgili daha güncel ve daha yararlı kanunlar çıkarılabilir.

6- Bugün çoğu semtlerde bulunan halk eğitim veya toplum merkezlerinden yararlanılarak bu semtlerdeki hamile bayanlara hamilelik sürecinde olması gerekenleri, çocuk doğduktan sonra ne yapmaları gerektiğine dair eğitimler verilebilir.

KAYNAKÇA

- ACER, Zabit, 2000, 1311-1320 Yılları Arasında Hüdavendigâr Vilayetinde Kütahya Sancağı Salnamelerinin Transkribesi Ve Değerlendirilmesi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- ATALAY, Besim (Haz.), (Bergamalı Kadri) (1946), Müyessiretü'l-Ulûm, İbrahim Horoz Basımevi, İstanbul.
- AK, Coşkun, 2006,, Osmanlıca, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- AKSOYAK, İ.Hakkı, 2009, Osmanlı Türkçesi, Grafiker Yayınları, Ankara
- BANGUOĞLU, Tahsin (1940), Ana Hatları ile Türk Grameri, İstanbul.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1959), Türk Grameri I: Sesbilgisi, TDK, Ankara, 306 s.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1986), Türkçenin Grameri, TDK, Ankara, 2. Baskı, 628 s.
- BELVİRANLI, Ali Kemal, 2004, Osmanlıca Rehberi Cilt 1, Marifet Yayınları, İstanbul
- BİLGEGİL, Kaya (1984), Türkçe Dilbilgisi, Dergâh Yayınları, İstanbul
- BOZKURT, Fuat (1995), Türkiye Türkçesi, Cem Yayınevi, İstanbul, 552 s.
- BURDURLU, İbrahim Zeki (1982), Uygulamalı Cümle Çözümlemeleri, İstanbul.
- COŞKUN, Menderes (2008), Uygulamalı Osmanlı Türkçesi Ders Kitabı, Birleşik Dağıtım Kitabevi
- DELİCE, H. İbrahim, (2003), Türkçe Sözdizimi, Kitabevi, İstanbul, 248s.
- DEMİRAY, Kemal (1964), Türkçe Dilbilgisi, Ankara.
- DEMİRCAN, Ömer (1996), Türkçenin Sözdizimi, Der Yayınları, İstanbul, X+196 s, (2002) Der Yayınları.
- DEMİRCAN, Ömer (1979), Türkiye Türkçesinin Ses Düzeni Türkiye Türkçesinde Sesler, Ankara
- DEMİRCAN (1977), Ömer, Türkiye Türkiye Türkçesinde Kök-Ek Bileşmeleri, TDK, Ankara
- DEVELİ, Hayati, 2009, Osmanlı Türkçesine Giriş 1, Kesit Yayıncılık, İstanbul
- DEVELİ, Hayati, 2009, Osmanlı Türkçesine Giriş 2, Kesit Yayıncılık, İstanbul

- DEVELİ, Ferit, 2005, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat Eski ve Yeni Harflerle, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara
- DOĞAN, Ahmet, 2011, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Akçağ Yayınları, Ankara
- ERGİN, Muharrem, 2000, Osmanlıca Dersleri, Boğaziçi Yayınları, İstanbul
- HIZLI, Mefail, 2005, Metinlerle Osmanlı Türkçesi, Emin Yayınları, Bursa
- İHSANOĞLU, Ekmeleddin, 2004, Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- KANAR, Mehmet, 2010, Arap Harfli Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul
- KÜLEKÇİ, Numan, 2009, Osmanlı Türkçesi, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul
- ÖZKAN, Nevzat, 2000, Ahmet Cevdet Paşa: Medhal-i Kava'id, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara
- ÖZKAN, Mustafa-TÖREN, Hatice, 2008, Osmanlı Türkçesi I, 3F Yayınevi, İstanbul
- ÖZKAN, Mustafa, 2000, Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, Filiz Kitabevi
- PARLATIR, İsmail, 2011, Açıklamalı Osmanlı Türkçesi Metinleri, Ekin Basım Yayın, Bursa
- SAMİ, Şemsettin, 2012, Latin Harfleriyle Kamus-i Türki (Osmanlıca Türkçe Sözlük), İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, 2009, Osmanlı Türkçesi Grameri, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul
- TİMURTAŞ, Faruk K., 1987, Osmanlı Türkçesi Giriş I (Eski Yazı—Gramer—Aruz—Metinler), Umur Reklamcılık ve Matbaacılık, İstanbul
- TİMURTAŞ, Faruk K., Osmanlı Türkçesi Grameri III (Eski Yazı ve İmlâ—Arapça—Farsça—Eski Anadolu Türkçesi), Umur Reklamcılık ve Matbaacılık, İstanbul
- TULUM, Mertol, 2000, Tarihî Metin Çalışmalarında Usul (Menâkıb'ul-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme), Deniz Kitabevi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Yücel Özgür, 1980 yılında Antakya'da doğdu. İlköğretimini Antakya Sümerler İlköğretim Okulu'nda, ortaöğrenimini Antakya Atatürk Ortaokulu'nda, lise eğitimini ise Antakya Lisesi'nde tamamladı. 2001 yılında Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölüm'üne yerleşti. Bu bölümden 2006 yılında mezun oldu. 2006 yılında Gaziosmanpaşa Tokat Üniversitesinde Eğitim Bilimlerinde Tezsiz Yüksek Lisans Programına girdi ve 2007 yılında buradan mezun oldu. Gaziantep Üniversitesi Tarih Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta olan YÜCEL, 2009 yılında kayıt yaptırdığı Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümünde Yüksek Lisans yapmaya başladı.

VITAE

Özgür Yücel was born in Antioch in 1980. He completed his primary education in Antioch Sumerians Elementary School and Antioch Atatürk School, then, went to Antioch Highschool. In 2001, he got in to History Department of Gaziantep University and graduated in 2006. Three year later, in 2009, he was accepted in a master program in the History Department of Institutes of Social Sciences. Özgür Yücel is stil working as a research asistant in the same deparment.